

Toiminta- ja talous- suunnitelma 2006–2009

Opetusministeriön julkaisuja 2005:4

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006-2009

Opetusministeriön julkaisuja 2005:4

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet
Talousyksikkö / Ekonomienheten
Meritullinkatu / Sjötullsgatan 1
PL /PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

ISBN 952-442-860-1 (nid./htf)

ISBN 952-442-861-X (PDF)

ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2005:4
Undervisningsministeriets publikationer 2005:4

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Toimintaympäristön muutos	7
3	Hallinnonalan yhteiset toiminnot	10
	3.1 Opetusministeriön strategia 2015	10
	3.2 Toimialan ohjaus	12
	3.3 Alue- ja rakennepolitiikka	13
	3.4 Toimitilastrategiat	18
	3.5 Peruspalvelujen rahoitus opetusministeriön hallinnonalalla	19
	3.6 Poliittikaohjelmat	21
	3.7 Hallinnonalan tuottavuusohjelma	27
4	Koulutus- ja tiedepolitiikka	29
	4.1 Yliopisto-opetus ja -tutkimus	29
	4.2 Ammattikorkeakoulut	34
	4.3 Yleissivistävä koulutus	38
	4.4 Ammatillinen koulutus	43
	4.5 Aikuiskoulutus	50
	4.6 Opintotuki	56
	4.7 Tiede	59
	4.8 Opetushallitus	63
5	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	65
	5.1 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan yleiset tavoitteet	65
	5.2 Taide- ja kulttuuripolitiikka	70
	5.3 Liikuntatoimi	78
	5.4 Nuorisotyö	82
6	Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö	88
	6.1 Opetusministeriö	88
	6.2 Kirkollisasiat	92
	6.3 Kansainvälinen yhteistyö	93
	Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006-2009: perussuunnitelma	95
	Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006-2009: kehusehdotus	96

1 Johdanto

Toiminta- ja taloussuunnitelmien perusteista ja tarkoituksesta on säädetty valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 12 §:ssä ja valtion talousarviosta annetun asetuksen 2 luvussa. Ministeriöiden on suunniteltava toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Toiminta- ja taloussuunnittelun tarkoituksena on tukea toiminnan ja talouden tuloksellisuutta, antaa perusteita valtiontalouden kehysten ja valtion vuotuisen talousarvion laadinnalle sekä antaa perusteita vaikuttamiselle ministeriöiden toimialoilla, virastojen ja laitosten johtamiselle ja ohjaukselle sekä tulostavoitteiden asettamiselle.

Suunnitelma sisältää menolaskelmat, jotka ovat pohjana valtiontalouden tulevalle kehyspäätökselle. Menolaskelmiin kuuluu peruslaskelma, jossa pyritään ennakoimaan voimassa olevasta lainsäädännöstä, talousarviopäätöksistä sekä hallituksen tekemistä päätöksistä, sopimuksista ja muista sitovista kannanotoista johtuvaa menokehitystä. Tulevan kehyspäätöksen pohjaksi esitetään ministeriön kehys ehdotus, jossa on edellä mainittujen lisäksi otettu huomioon hallitusohjelmassa mainitut uudistukset sekä ministeriön esittämien muiden kehittämistoimenpiteiden kustannusvaikutukset.

Laskelmat esitetään vuoden 2005 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2005 talousarvioesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset. Suunnitelmassa ei ole ennakoitu vireillä olevia valtion palkkausjärjestelmän uudistusten kustannusvaikutuksia, vaan ne otetaan erikseen huomioon talousarvioesityksessä virastokohtaisten sopimusten tultua hyväksytyiksi. Tässä vaiheessa ko. lisämäärärahat sisältyvät valtiovarainministeriön hallinnonalan kehukseen.

Menolaskelmien ohella suunnitelma sisältää opetusministeriön linjauksia suunnitelmakauden keskeisiin toiminnallis-taloudellisiin kysymyksiin. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan osalta mainitut linjaukset sisältyvät pääosin valtioneuvoston joulukuussa 2003 hyväksymään koulutusta ja yliopistoissa harjoitettavaa tutkimusta koskevaan kehittämissuunnitelmaan vuosille 2003-2008. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osalta vastaavat tavoitteet sisältyvät käsillä olevaan suunnitelmaan.

Opetusministeriö osallistuu kaikkiin hallitusohjelman mukaisesti käynnistettyihin poik-kihallinnollisiin politiikkaohjelmiin, jotka ovat: tietoyhteiskuntaohjelma, työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Ohjelmien suunnittelua ja toteutuksen seurantaan varten on perustettu ministerityöryhmät. Tässä toiminta- ja taloussuunnitelmassa on yhteenveto politiikkaohjelmien osuudesta opetusministeriön hallinnonalalla.

Ministeriö on laatinut hallinnonalan tuottavuusohjelman vuosiksi 2005-2009. Tuottavuusohjelma on osa hallinnonalan tulosoajasta sekä toiminnan ja talouden suunnittelua.

Opetusministeri ja kulttuuriministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjaukset oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

2 Toimintaympäristön muutos

Opetusministeriön toimialan tehtävien kannalta keskeisimpiä ympäristötekijöiden muutoksia suunnitelmakaudella ja lähivuosikymmeninä ovat väestön ikärakenteen muutos, yhteiskunnan ja väestöryhmien sosiaalinen ja kulttuurinen muuttuminen, aluekehitys ja kansainvälisen ympäristön muutokset, mm. globalisaatio ja Euroopan unionin laajentuminen.

Suomen väkiluku kääntyy Tilastokeskuksen uuden väestöennusteen (2004-2040) mukaan laskuun vuoden 2028 jälkeen. Työikäisen väestön määrä alkaa vähetä jo ensi vuosikymmenen alussa. Työelämään siirtyvät nuoret ikäluokat ovat ensi vuosikymmenellä vuositasolla keskimäärin noin 10 000 henkeä pienempiä kuin työelämästä poistuvat ikäluokat.

Peruskouluikäisten määrä vähenee vuodesta 2004 vuoteen 2010 mennessä noin 50 000 hengellä ja siitä edelleen vuoteen 2015 noin 10 000 hengellä, yhteensä noin 10 %:lla, mutta sen jälkeen heidän määränsä kääntyy lievään kasvuun. Syntyvyyden oletetun kasvun takia uuden väestöennusteen mukaan peruskouluikäisiä olisi vuonna 2020 lähes 25 000 enemmän kuin aikaisemman (2003-2030) ennusteen mukaan.

Toisen asteen koulutuksessa olevat nuorisoikäluokat, 16-18 -vuotiaat, kasvavat lievästi aina vuoteen 2010. Korkea-asteen koulutuksen aloittavissa ikäluokissa, 19-21 -vuotiaissa, pieneneminen alkaa vuonna 2012. Nuorisoikäluokat pienenevät ensi vuosikymmenen aikana noin 10 %:lla.

Ikääntyneiden määrissä muutokset ovat suhteellisesti merkittävästi suurempia kuin lasten ja nuorten määrissä. 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien määrä kasvaa kaudella 2003-2020 noin 400 000 hengellä eli noin 50 % ja siitä edelleen yli 200 000 hengellä eli noin 18 %. 80-vuotiaiden ja sitä vanhempien määrä kasvaa vuoteen 2020 mennessä noin 90 000 hengellä eli noin 46 % ja siitä edelleen vuoteen 2040 mennessä noin 240 000 hengellä eli noin 83 %. Heidän kokonaismääränsä vuonna 2040 olisi noin 520 000. Eliniän arvioidaan pitenevän aikaisemmin oletettua enemmän, ja ikääntynyt väestö säilyy terveenä yhä korkeampaan ikään.

Väestökehitykseen vaikuttaa myös maahanmuutto, jonka tulevaan kehitykseen liittyy epävarmuustekijöitä. Uudessa väestöennusteessa nettomaahanmuuton on arvioitu nousevan lievästi 5 000 hengestä 6 000 henkeen vuodessa. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa (18.11.2004) esitetään, että aktiivisen maahanmuuttopolitiikan tärkeä tavoite on työperustaisen maahanmuuton lisääminen. Toisaalta selonteossa todetaan, ettei maahanmuuttoa voida ajatella volyymitaan niin suurena, että se korvaisi työikäisen väestön määrän vähenemisen.

Väestön ikärakenteen edellä kuvattu koko kansakunnan tasolla tapahtuva kehitys ei anna riittävää pohjaa muutoksiin varautumisessa opetusministeriön hallinnonalan tehtävissä, koska väestökehitys vaihtelee huomattavasti alueellisesti. Maan sisäinen muuttoliike, joka uudessa ennusteessa on arvioitu maltillisemmaksi kuin aikaisemmassa, on vaikeasti ennustettavissa sen suhdanneherkkyyden takia. Muuttoliike on suuntautunut maaseudulta sekä Itä- ja Pohjois-Suomesta erityisesti pääkaupunkiseudulle sekä muihin kasvukeskuksiin ja maakuntakeskuksiin. Alueellisen keskittymiskehityksen uhkatekijöitä ovat mm. syrjäseutujen autioituminen sekä palvelutuotannon vaikeutuminen niin runsaimman muuttotappion kuin myös runsaimman muuttovoiton kunnissa. Koulutetun väestön tuottaman verotulohyödyn saa yhä useammin jokin muu kunta kuin se, joka on koulutuksen ja muut lapsille ja nuorille tarkoitetut palvelut aikanaan järjestänyt.

Toimiva ja laadukas koulutus- ja tutkimusjärjestelmä sekä omaleimainen kulttuuri ovat tärkeä osa Suomen menestysstrategiaa kansakuntien välisessä kilpailussa. Suomen koulujärjestelmä on usein mainittu esikuvana OECD-maita vertailtaessa, koska se tuottaa hyviä tuloksia kohtuullisilla kustannuksilla. Vuoden 2003 PISA-vertailussa¹ suomalaisnuoret olivat matematiikan, lukutaidon sekä luonnontieteiden osaamisessa parhaita ja ongelmanratkaisussa toiseksi parhaita. Tulokset ovat pysyneet hyvinä ja jopa parantuneet edellisestä vastaavasta vertailusta ja on huomattava, että ne on saavutettu OECD-maiden keskitasoa vastaavilla kustannuksilla. Suomi on menestynyt jatkuvasti hyvin myös tietoyhteiskuntakehitystä ja kansainvälistä kilpailukykyä koskevissa vertailuissa. Suomen viime vuosien taloudellinen menestys on perustunut oleellisesti huipputeknologian kehittämiseen, hyödyntämiseen ja vientiin.

Suomen talouden riippuvuus maailmantaloudesta ja globalisoituvista markkinoista on nopeasti lisääntynyt. Kansainvälinen kilpailu on kiristynyt yhä avoimemmiksi muuttuneilla markkinoilla. Muutosten ennustaminen on tullut yhä vaikeammaksi. Palveluelinkeinot ja hyvinvointipalvelut näyttävät muodostuvan työllisyyttä eniten kasvattavaksi sektoriksi. Teollisuuden, josta on poistunut noin 50 000 työpaikkaa kaudella 2001-2003, työllistyvyys näyttää hiipuvan.

Työvoiman kysynnän ammattirakenne muuttuu jatkuvasti ja nopeasti. Muutoksia on pyritty ennakoimaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Osaamisvaatimukset kasvavat erityisesti niissä tehtävissä, jotka muodostavat Suomen tulevan kilpailukyvyyn perustan. Tieteellisen tutkimuksen sekä tutkimus- ja kehitystyön asema tuotannon perustana korostuu. Työn sisällöt muuttuvat kaikissa tehtävissä. Työvoiman liikkuvuuden odotetaan lisääntyvän EU:n laajenemisen myötä, vaikka vaikutukset saattavatkin jäädä verrattain pieniksi.

Tietoyhteiskunnan kehitys on saavuttanut sellaisen tason, jossa rakennetun infrastruktuurin tehokas käyttö edellyttää erityistä panostusta sisältötuotantoon. Digitaalisten sisältöjen ja palvelujen tuotanto muuttuu talouden ja työllisyyden kannalta yhä merkittävämmäksi toiminnaksi. Suomen ja Euroopan vahvuutena on tässäkin mielessä kulttuurinen monimuotoisuus ja rikas kulttuuriperintö. Erityisiä haasteita kehitys aiheuttaa tekijänoikeuslainsäädännölle sekä uusien palvelujen tasavertaiselle saatavuudelle.

Viime vuosina valtion ja kuntien taloudelliset panostukset opetusministeriön hallinnonalan toimintoihin ovat tasaisesti kasvaneet. Jatkossa julkisen talouden velkaantumispaineet sekä väestön ikääntymisen aiheuttamat sosiaali- ja terveyssektorin menopaineet kasvavat.

¹ PISA (Programme for International Student Assessment) on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma, joka tuottaa tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksesta sekä koulun ulkopuolella tapahtuvasta oppimisesta.

Veikkausyhtiön asemaan kohdistuu epävarmuustekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa kielteisesti edunsaajien rahoitukseen. Kansalaistoiminnan sekä yritysten rahoituksellisen roolin voi ennakoita kasvavan erityisesti kulttuuri- ja vapaa-ajan sektorilla.

Hallituskauden talouspolitiikka tähtää talouden kasvumahdollisuuksien ja rakenteiden vahvistamiseen parantamalla sekä yrittäjyyden edellytyksiä että kannustimia työn tekemiseen ja osaamisen kehittämiseen. Hallituksen työllisyys- ja talouskasvutavoitteiden toteutumiseen vaikutetaan merkittävästi myös koulutuspoliittisilla toimenpiteillä. Koulutuspolitiikan työuraohjelmalla pyritään nopeuttamaan jatko-opintoihin pääsyä, aikaistamaan työelämään siirtymistä ja viime kädessä nostamaan työllisyysastetta. Teknologian ja talouden nopea muutos edellyttää myös aiempaa enemmän panostamista elinikäiseen oppimiseen ja monimuotoiseen koulutukseen työuran eri vaiheissa.

3 Hallinnonalan yhteiset toiminnot

3.1 Opetusministeriön strategia 2015

Vuonna 2003 laadittu Opetusministeriön strategia 2015 on pitkän tähtäimen näkemys siitä, millä tavoitteilla ja keinoilla visio, toiminta-ajatus ja arvot toteutuvat. Strategia antaa suuntaa opetusministeriön toimialan kehitykselle. Se sisältää myös näkemyksen ministeriöorganisaation johtamisesta ja kehittämisestä. Toimintaympäristön kehityspiirteiden tunnistaminen ja kehitykseen vaikuttaminen on olennaista, samoin vaikutusten ja vaikuttavuuden seuranta. Organisaation toimivuus ja tehokkuus tavoitteiden toteuttamisessa korostuu.

Visio

Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa koulutus, kulttuuri ja tiede ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja Suomen talouden ja sivistyksen keskeiset menestystekijät.

Toiminta-ajatus

Opetusministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä, luo edellytyksiä osaamiselle, elinikäiselle oppimiselle ja luovuudelle sekä kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille.

Toimialan arvot ovat

tasa-arvo, sivistys, luovuus ja hyvinvointi

Sivistyneessä yhteiskunnassa arvostetaan kulttuuria, kasvatusta, koulutusta ja tiedettä. Tieto, osaaminen, luovuus ja inhimillisyys sekä elinikäisen oppimisen periaate ovat sivistyksen perusta. Sivistynyt kansakunta luo tietoisesti omaa kansallista identiteettiään ja kykenee toimimaan tavoitteellisesti kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.

Luovuus on kehityksen lähde, kehitysmönteisyys ja innovatiivisuus sen merkkejä. Luovuuden hedelmällisen toteutumisen ehtona on paitsi moninaisuuden arvostus, myös tieteen, taiteen, kulttuurin ja kansalaistoiminnan sisältöjen ja toimintatapojen vapaus. Kehittyvässä yhteiskunnassa arvostetaan sekä oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja yrittämistä että yhteisöllistä vastuuta ja välittämistä.

Kansainvälinen kilpailukyky, toimiva talous ja hyvä työllisyys luovat perustan hyvinvoinnille. Näissä toteutetaan kestävän kehityksen periaatetta. Kestävän kehityksen edistäminen perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristön huomiointiin ottavasta kehityksestä. Hyvinvointiin liittyy yksilöllinen ja yhteisöllinen tekemisen ja kokemisen ilo sekä osaamisen kehittäminen. Henkinen, fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen hyvinvointi koskee koko väestöä. Inhimillinen pääoma on keskeinen sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin tekijä.

Demokraattinen yhteiskunta on tasa-arvoinen sekä sukupuolten ja sukupolvien että alueiden suhteen. Monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa suvaitsevaisuus korostuu. Julkiset palvelut suunnataan tasa-arvoisesti koko väestölle. Kaikilla kansalaisilla on oltava mahdollisuus koulutuksen hankkimiseen. Kansalaistoiminta, osallisuus ja osallistuminen antavat yksilöille mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen.

Opetusministeriön toimialan strategiset avainalueet

- **Turvataan koulutuksellinen ja kulttuurinen tasa-arvo**

Koulutus- ja kulttuurimahdollisuuksien tasa-arvo on perusta suomalaiselle hyvinvoinnille. Eri väestöryhmien ja alueiden tasavertaiset ja monipuoliset mahdollisuudet koulutukseen ja kulttuuripalveluihin turvataan. Julkinen sektori vastaa suomalaisen hyvinvoinnin ja tasa-arvon toteutumisen edellytyksistä. Opetusministeriön vastuulla on luoda edellytykset koulutukselliselle ja kulttuuriselle tasa-arvolle.

- **Edistetään henkistä kasvua ja oppimista**

Koulutuksella ja osaamisella, kulttuurilla, nuorisotyöllä ja liikunnalla on suuri merkitys yksilön oppimisen, elämänhallinnan, itsensä toteuttamisen ja kehittämisen kannalta. Yhteiskunnan jatkuva muutos korostaa elinikäisen oppimisen ja itsensä kehittämisen vaatimusta. Haasteena on osaamisen uusintaminen sekä henkisen kasvun ja hyvinvoinnin edellytysten turvaaminen. Koulutus sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelut edistävät henkistä ja fyysistä hyvinvointia.

- **Lisätään osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia**

Demokraattinen yhteiskunta rakentuu kansalaisten osallistumiselle. Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta antaa yksilölle osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Yhteisöllisyydellä on suuri merkitys sosiaaliselle hyvinvoinnille. Osallisuuden tukeminen ehkäisee syrjäytymistä. Kansalaistoiminnan edellytysten turvaaminen on keskeinen toimintaa ohjaava tavoite opetusministeriön hallinnonalalla. Myös koulutusjärjestelmällä on merkittävä rooli osallisuuden ja osallistumisen vahvistamisessa.

- **Tuetaan yhteiskunnan sivistyksellistä ja taloudellista kilpailukykyä**

Luovuus ja innovatiivisuus ovat voimavara yksilölle ja kansakunnalle. Sivistyksen perustana korostuu tieteen, taiteen ja kulttuuriperinnön arvostus. Suomalaisen yhteiskunnan taloudellinen ja sosiaalinen hyvinvointi syntyy uuden tiedon tuottamisesta ja soveltamisesta. Innovaatioyhteiskunnan laatu varmistetaan. Innovaatiojärjestelmän toimivuus vahvistaa kansakunnan kilpailukykyä globaalissa taloudessa. Tietoyhteiskunnan kehittämistä, tietoyhteiskuntavalmiuksia, tietoverkkojen sisältöjä ja verkkopalveluiden saavutettavuutta edistetään.

- **Monipuolistetaan kansainvälistä vaikuttamista**

Kulttuurista identiteettiä korostavat suuntaukset voimistuvat. Tavoitteena on luoda yhteinen arvoperusta globalisaation kehitysongelmien hallinnalle. EU:n laajentuminen avaa uusia yhteistyömahdollisuuksia. Suomalaisen kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä edistetään ja samalla vahvistetaan monikulttuurisuutta omassa maassamme. Pohjoinen ulottuvuus ja yhteistyö Venäjän kanssa painottuvat verkostomaiseen yhteistyöhön monien toimijoiden kanssa.

- **Parannetaan toimialan tuloksellisuutta**

Koulutuksen ja kulttuurin rahoitusjärjestelmän kehittämisen tavoitteena on vakaa ja ennustettava rahoitus. Toimialan tulosoajasta kehitetään. Lainsäädännön laatu taataan. Opetusministeriön toimintaa painotetaan strategiseen suuntaan.

3.2 Toimialan ohjaus

Opetusministeriön laajan toimialan yhteisinä arvoina korostuvat sivistys, hyvinvointi, demokratia ja luovuus, joita opetusministeriö edistää toimillaan. Asiantuntijuus on keskeinen arvo opetusministeriön toiminnassa, samoin vastuullisuus, avoimuus ja yhteistyö sekä tulevaisuuteen suuntautuneisuus.

Opetusministeriön toiminta kohdistuu eri elämänvaiheissa jokaiseen maamme kansalaiseen. Ministeriön toimialalla työskentelee valtion, kuntien ja eri yhteisöjen palveluksessa noin 125 000 kokopäiväistä opettajaa, tutkijaa sekä koulutus-, kulttuuri- ja liikuntatehtäviin muutoin osallistuvaa tai näille tehtäville edellytyksiä luovaa henkilöä.

Opetusministeriön toimialan keskeisiä ohjauskeinoja ovat tulosoajaus, säädösohjaus, talusoajaus, informaatio-ohjaus ja arviointi. Varsinkin arvioinnin ja informaatio-ohjauksen merkitys on kasvanut.

Kaikkien ministeriön alaisten virastojen, valtion laitosten ja yliopistojen sekä kaikkien ammattikorkeakoulujen kanssa käydään tulosneuvottelut ministeriön johdolla. Tämä koskee myös lääninhallituksia niiden hoitaessa opetusministeriön hallinnonalan tehtäviä. Keskeisiä seurantamenetelmiä ovat säännöllisesti toistuvat tulosneuvottelut sekä toimiala- ja virastokohdattaiset arvioinnit. Keskeisten valtionavustusta saavien järjestötoimijoiden kanssa käydään niin ikään tulosperusteiset tavoitekeskustelut.

Informaatio-ohjauksessa sekä tulosoajauksessa noudatettavat yleistavoitteet ilmenevät hallitusohjelmasta, hallituksen strategia-asiakirjasta, opetusministeriön strategiasta 2015, koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta vuosille 2003-2008, toiminta- ja taloussuunnitelmasta, hallinnonalan tuottavuusohjelmasta 2005-2009, kulttuurisen tietoyhteiskunnan strategiasta, Euroopan Unionin rakennerahastokauden 2000-2006 tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmista sekä lainsäädännöstä.

Arvioinnin merkitys hallinnonalan ohjausstrategiassa korostuu. Erityisesti koulutusta koskeva lainsäädäntö sekä kirjastolaki ja liikuntalaki korostavat arvioinnin merkitystä. Koulutuksen arvioinnin lähivuosien painopisteet kirjataan koulutuksen arviointiohjelmaan. Korkeakoulujen arviointineuvosto tukee yliopistoja, ammattikorkeakouluja ja opetusministeriötä arviointia koskevissa asioissa. Koulutuksen arviointineuvosto avustaa opetusministeriötä ja koulutuksen järjestäjiä koulutuksen arviointia koskevissa asioissa sekä organisoii ulkopuolisia arviointia.

Opetusministeriön toimialalla toimeenpannaan hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa mainitut kehittämishankkeet.

Opetusministeriön hallinnonalalla vahvistetaan strategista ohjausta ja hallinnon kehittämistä. Hallinnonalan tulossuunnittelussa ja -seurannassa käytetään vaikuttavuuden, laadun ja kustannusten tunnuslukuja ja laadullista arviointia. Hallinnonalan tuottavuusohjelman mukaisesti tuetaan ja vauhditetaan hallinnonalalla toteutettavia ydintoiminnan ja hallinnon tukipalvelujen tuottavuuden lisäämiseen johtavia toiminnallisia ja rakenteellisia uudistuksia ja tietotekniikan käyttöä. Erillisten delegointi- ja alueellistamisselvitysten perusteella toteutetaan tarkoituksenmukaiset tehtävien uudelleenorganisoinnit ja toimintojen alueellistamiset. Lisäksi aloitetaan hallinnonalan toimitilastrategian sekä hankintastrategian soveltaminen. Strategisen henkilöstösuunnittelun toimenpiteet sisällytetään hallinnonalan tulossopimuksiin.

Opetusministeriön hallinnonalalla varaudutaan ikärakenteen muutokseen ja muuttuviin tehtäviin strategisella henkilöstösuunnittelulla ja henkilöstövoimavarojen kehittämisellä. Hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa edistetään työyhteisön, henkilöstön, johtamisen ja henkilöstöpolitiikan suunnitelmallista kehittämistä niiden erityispiirteet huomioiden. Erityisesti panostetaan palkkausjärjestelmien toimivuuteen, henkilöstöjohtamisen kehittämiseen, organisaation osaamispääoman varmistamiseen sekä henkilöstön kehittämiseen ja työhyvinvointiin.

3.3 Alue- ja rakennepolitiikka

3.3.1 Aluekehittämisen strateginen viitekehys ja toimijat

Opetusministeriön tehtävänä on yhteensovittaa kansallisen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteita ottaen huomioon alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet. Opetusministeriö tukee koulutus-, tutkimus- ja kulttuuritoiminnan laadun kehittämistä ja huolehtii perusvoimavarojen riittävydestä maan eri osissa. Pääosa hallinnonalan toiminnasta on alueellista.

Aluepolitiikan koordinoitua varten asetettu opetusministeriön työryhmä vastaa valtioneuvoston aluepoliittisten linjausten ja vuoden 2003 alussa voimaan tulleen aluekehittämislain toimeenpanosta sekä ministeriön oman aluepoliittisen strategian suunnittelusta, toteutuksen seurannasta ja arvioinnista. Työryhmän tuottama opetusministeriön aluekehittämisstrategia valmistui keväällä 2002. Se linjaa hallinnonalan aluekehittämisen strategiset painopisteet ja toimenpiteet vuosille 2003-2013. Strategiatyötä jatkettiin koulutus- ja tiedepolitiikan osastolla sekä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osastolla, jotka laativat vuonna 2003 toimialaansa koskevat aluepoliittiset strategiat ja niihin liittyvät toimeenpanosuunnitelmat. Osastojen strategioita tarkistetaan ja kehitetään vähintään neljän vuoden välein ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset, hallitusohjelman sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjaukset.

Opetusministeriön hallinnonalan alueellisesti hajautetun toimijaverkon kautta rahoitetaan mm. seuraavia toimintoja:

- perusopetusta yli 4 000 oppilaitoksessa
- lukiokoulutusta vajaassa 500 lukiossa
- ammatillista koulutusta lähes 200 ammattiopistossa (ammattillisen koulutuksen järjestäjät)
- ammattikorkeakouluopetusta 29 ammattikorkeakoulussa
- yliopisto-opetusta ja -tutkimusta 20 yliopistossa
- aikuiskoulutusta noin 1 000 oppilaitoksessa ja korkeakoulussa
- yleisten kirjastojen toimintaa yli 900 toimipisteessä ja yli 200 kirjastoautolla

- museotoimintaa 136 museossa (20 maakuntamuseota, 16 aluetaidemuseota, 14 valtakunnallista erikoismuseota ja 86 muuta museota)
- taiteellista toimintaa yli 60 ammattiteatterissa ja lähes 30 ammattiorkesterissa
- valtakunnallisia kulttuuritapahtumia (noin 100)
- liikuntapaikkoja (30 000)
- nuorisokeskustoimintaa (10 keskusta)

Aluekehitysvaikutusta edistetään osallistamalla alueellisten kehittämisohjelmien ja -strategioiden suunnitteluun, toteutukseen, rahoitukseen ja arviointiin sekä osaamistarpeiden alueelliseen ennakkointiin ja osaamisen alueelliseen kehittämiseen. Opetusministeriö osallistuu valtioneuvoston piirissä asetettuihin keskeisiin aluekehittämisen työryhmiin ja hankkeisiin. Tällaisia työryhmiä ovat Helsingin seudun neuvottelukunta, alueellistamisen koordinaatioryhmä, seutukuntien tukihanke, osaamiskeskustyöryhmä, aluekeskusohjelma, alueellisen ohjelmatyön ohjausryhmä, Kainuun hallintokokeilun seurantaryhmä, suurten kaupunkiseutujen neuvottelukunta, aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä ja maaseutupoliittinen työryhmä.

Lääninhallitusten sivistysosastot toimivat valtion aluehallintoviranomaisina opetus- ja kulttuurihallintoa sekä liikuntaa ja nuorisotyötä koskevissa asioissa. Sivistysosastoilla on tehtäviä mm. koulutuksen perusturvan arvioinnin ja yhteishaun aloilla, ammatilliseen lisäkoulutukseen liittyvissä asioissa sekä liikuntapaikka- ja muuhun rakentamiseen, nuorten elinoloihin ja kirjastotoimeen liittyvissä asioissa sekä EU:n rakennerahastoasioissa. Alueellisten taidetoimikuntien tehtävänä on toimia alueensa ammattitaiteen asiantuntijaorganisaationa sekä alueellisen kehittämistyön yhteistyöverkostojen luoja. Opetusministeriö ohjaa lääninhallitusten sivistysosastojen ja alueellisten taidetoimikuntien toimintaa tulossopimuksin.

3.3.2 Koulutuksen ja tutkimuksen aluevaikutusten vahvistaminen

Koulutuksen ja tutkimuksen alueellisen kehittämisen suuntaviivat on määritelty valtioneuvoston vahvistamassa vuosien 2003-2008 koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa sekä koulutus- ja tiedepolitiikan vuoteen 2013 ulottuvassa aluestrategiassa.

Koulutuksella ja tutkimuksella tuetaan kilpailukykyisten alueellisten innovaatioympäristöjen syntymistä ja kehittymistä. Koulutus- ja tutkimustoiminta järjestetään alueellisesti kattavana ja koulutustarjonnan alueellista ennakkointia parannetaan. Koulutuksen ja tutkimuksen aluevaikutuksia vahvistetaan tulevaisuudessa myös aikuiskoulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan keinoin. Uuden teknologian mahdollisuuksia kehitetään ja hyödynnetään täysimääräisesti.

Laadukkaan koulutus- ja tutkimustoiminnan perusedellytyksenä ovat riittävän kokoiset ja monipuoliset toimintayksiköt. Korkeakoulujen rakenteiden kehittämisessä otetaan huomioon valtion tiede- ja teknologianeuvoston julkista tutkimusjärjestelmää koskevat linjaukset, jotka valmistuvat vuoden 2005 lopussa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien roolia alueellisten innovaatiojärjestelmien toimijana vahvistetaan kokoamalla koulutuksen järjestäjäverkkoa alueiden ammatillisiin osaamistarpeisiin vastaamisen sekä elinkeino- ja muun työelämän palvelu-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kannalta riittävän suuriksi tai muutoin vahvoiksi järjestäjäkokonaisuuksiksi, ammatitopistoiksi.

Kansallisen ja alueellisen innovaatiojärjestelmän kehittämisessä korostuu opetusministeriön hallinnonalan toimijoiden keskinäisen yhteistyön ja verkostoitumisen rinnalla yhteistyö

elinkeino- ja työelämän sekä muiden alueellisten toimijoiden kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Alueelliseen kehittämiseen liittyvässä koulutus- ja tutkimustoiminnassa suositaan yhteistyömalleja, joihin eri osapuolet sitoutuvat niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti. Yhteistyötä tiedepuisto-, yrityshautomo- ja osaamiskeskustyyppisessä toiminnassa vahvistetaan.

3.3.3 Kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen aluevaikutusten vahvistaminen

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma esittelee toimialakohtaisesti taiteen ja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön nykytilanteen, kehittämistarpeet ja strategiset linjaukset. Pyrkimyksenä on vahvistaa kulttuuripolitiikan asemaa aluepoliittisessa päätöksenteossa ja aluekehittämisessä. Toimenpideohjelmassa toimialoja tarkastellaan sekä aluetason erilaisten toimijoiden että kansalaisille syntyvien palveluiden kehittämisen näkökulmasta. Suunnitelmakaudella on tarkoitus seurata toimenpideohjelman toteutumista.

Kulttuuripolitiikalla tuetaan kulttuurista ja taiteellista monimuotoisuutta, rikasta kulttuuriperintöä, kulttuurilaitoksia ja palveluja sekä edellytyksiä luovaan työhön. Monipuolisten ja laadukkaiden tieto- ja kirjastopalveluiden saatavuus turvataan hyödyntäen Kirjastostrategia 2010:n ehdotuksia. Kulttuuri- ja taidelaitosten asemaa vahvistetaan ja turvataan niiden toiminta- ja kehitysedellytykset koko maassa. Kansallisia kulttuurin osaamiskeskustoja kehitetään. Liikuntapolitiikan painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa sekä myönteisessä liikuntakasvatuksessa. Perusnuorisotyön voimavarat turvataan ja ennaltaehkäisevää päihde- ja huumetyötä vahvistetaan. Nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi turvataan kunnallista tai seutukunnallista työpajaverkostoa.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut vahvistavat alueiden kilpailukykyä muodostamalla vetovoimatekijöitä asukkaiden ja yritystoiminnan houkuttelemiseksi alueille. Vapaa-ajan, matkustamisen ja kansainvälisyyden lisääntyessä kulttuuri ja liikunta tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia yritystoiminnan kehittämiseen niin maaseudulla kuin kaupungeissa.

Kulttuuriteollisuus synnyttää uusia ammatteja ja vastaa uudenvälisiin tarpeisiin yhteiskunnassa ja taloudessa innovaatioita tuottavana tekijänä. Kulttuuri luo pohjaa alueellisen identiteetin rakentumiselle. Vahva identiteetti tukee alueen roolin vakiinnuttamista osana laajempaa aluejärjestelmää.

Kulttuuriperinnön hyödyntäminen ja taide ovat voimavaroja matkailun ja muun kulttuurisidonnaisen yrittäjyyden, esimerkiksi muotoiluun, taidekäsitteeseen ja sisältötuotantoon liittyvän yrittäjyyden edistämiseksi.

Kestävän kehityksen periaatteella toteutettava kulttuurimatkailu on myös merkittävä keino alueiden työllisyyden turvaamisessa, taloudellisen kehityksen edistämiseksi sekä kulttuurikohteiden säilyttämisessä ja elävöittämisessä. Luontomatkailussa liikuntapalveluilla on keskeinen merkitys.

3.3.4 EU:n rakennepolitiikka

Opetusministeriön hallinnonalalla vahvistetaan kansallisen ja EU:n aluepolitiikan yhteensovittamista hyödyntämällä valtakunnallista ja hallinnonalan omaa aluestrategiatyötä.

Rakennerahastokaudella 2000-2006 hankkeiden rahoituspäätökset tehdään pääosin lääninhallituksissa ja Opetushallituksessa. Osa hankkeista rahoitetaan opetusministeriön päätöksin. Opetusministeriö hallinnonaloineen on Euroopan sosiaalirahastohankkeiden suurimpia toteuttajia. Myös aluekehitysrahastohankkeissa opetusministeriön osuus on merkittävä. Ope-

tusministeriön hallinnonalan toimijoita on mukana kaikissa tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmissä.

Ohjelmakauden 2000-2006 osalta EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutuksessa on painopisteenä koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan alueellisen tason hankkeiden osuuden vahvistuminen, toimijoiden monipuolistuminen ja keskinäinen verkostoituminen. Erityisesti paneudutaan osaamis- ja innovaatiotoiminnan vahvistamiseen, työllisyyden, elinkeinorakenteiden ja alueellisten palveluiden kehittämiseen sekä uuden teknologian avulla toteutettaviin verkostoitumisen muotoihin kuten virtuaaliympäristöihin ja niiden hyväksikäyttöön.

Opetusministeriön hallinnonalalla rahoitetaan seuraavia toimenpiteitä rakennerahastokaudella 2000-2006.

Euroopan sosiaalirahaston osarahoituksella:

- Edistetään työssäoppimista mm. työpaikkaohjaajien ja opettajien kouluttamisella, opettajien työelämäjaksoilla, kokeilu- ja kehittämishankkeilla, tiedotuksella sekä ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämisellä.
- Edistetään sukupuolen mukaista tasa-arvoa koulutuksessa ja työelämässä tavoitteena erityisesti teknisen alan naisopiskelijoiden määrän lisääminen mm. tietoteollisuuden alalla, alan koulutuksen menetelmien kehittäminen sekä matemaattis-luonnontieteellisiin aloihin liittyvät hankkeet.
- Ehkäistään ammatillisen koulutuksen keskeyttämistä ja aktivoidaan nuoria ammatilliseen koulutukseen. Kehitetään nuorten työpajatoiminnan sisältöjä.
- Edistetään heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien kuten vammaisten ja maahanmuuttajien koulutustoimia ja työelämään siirtymistä.
- Edistetään koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta mm. näyttöjen kehittämisellä, opetushenkilökunnan koulutuksella sekä opetusteknologian, -menetelmien ja oppimateriaalin kehittämisellä.
- Vahvistetaan ammatillista liikkuvuutta sekä koulutuksen ja työelämän suhteita mm. yli 40-vuotiaiden omaehtoisella tutkintoon tähtävällä koulutuksella ja opiskelun henkilökohtaistamisella, koulutuksen ja työelämän verkostoitumisen malleilla, koulutustarpeiden ennakkoinnilla sekä tieto- ja neuvontapalveluilla.
- Lisätään ja kehitetään yrittäjyyttä mm. yrittäjien koulutuksella, yrittäjien oppisopimuskoulutuksella, yrittäjyyskasvatuksella ja yritysten sekä koulutusorganisaatioiden verkostoitumisella.
- Edistetään henkilöstön osaamista ja työssä jaksamista muunto- ja jatkokoulutuksella, tutkintotavoitteisella oppisopimuskoulutuksella yritysten henkilöstölle, yrityksissä tapahtuvalla huippuosaajien ammattitaitovalmennuksella, ennakkointiyhteistyöllä sekä työkyvyn ylläpitämishankkeilla.
- Edistetään tutkimustulosten ja teknologian hyödyntämistä sekä elinkeino- ja tutkimussektorin yhteistyötä.

Euroopan aluekehitysrahaston osarahoituksella:

- Edistetään edellä kuvattuja sosiaalirahastosta rahoitettavia toimenpiteitä.
- Edistetään osaamiseen ja tietoyhteiskuntaan liittyviä sekä tutkimus- ja tuotekehitysinfrastruktuurihankintoja ja innovaatorakenteita. Suunnataan tutkimuksen ja kehittämisen voimavaroja siten, että kansallisen ja alueellisen innovaatiojärjestelmän toiminta paranee talouden, yritystoiminnan, osaamisen ja työllisyyden hyväksi. Paneudutaan uuden teknologian avulla toteutettaviin verkostoitumisen muotoihin kuten virtuaaliympäristöihin ja niiden hyväksikäyttöön.
- Edistetään kulttuuriarvojen säilyttämistä sekä kulttuuriympäristön parantamista toimintaympäristön vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Vahvistetaan alueellista kulttuuritoimintaa osana kulttuuriteollisuuden kehittämistä. Maakunnissa kehitteillä olevien kulttuurisen sisältöteollisuuden osaamiskeskusten ja yrityshautomoiden toimintaa tuetaan.
- Huolehditaan kulttuuripolitiikan alueellisen tason hankkeiden osuuden vahvistumisesta ja kulttuurin toimijajoukon monipuolistumisesta. Tuetaan uuden teknologian, taiteen, kaupunkien ja alueiden kehittämisestä ja kulttuurimatkailun tuotteistuksesta kiinnostuneita toimijoita.
- Vahvistetaan rajat ylittävää ja aluekehitystä tukevaa osaamista ja tuetaan yhteistyön kehittämistarpeita.

EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön hallinnonalan osalta, myöntämisvaltuus (1 000 euroa, 29.01.62) vuosina 2005-2006

	2005	2006
Euroopan aluekehitysrahasto		
Tavoite 1 ¹⁾	8 199	6 816
Tavoite 2	8 404	7 052
Yhteisöaloitteet (Interreg ja Urban)	3 205	2 665
Yhteensä	19 808	16 533
Euroopan sosiaalirahasto		
Tavoite 1 ¹⁾	13 300	13 140
Tavoite 2	8 487	6 848
Tavoite 3	25 321	22 397
Yhteisöaloite (Equal)	3 578	1 947
Yhteensä	50 686	44 332
Myöntämisvaltuudet yhteensä	70 494	60 865

¹⁾ Valtuudet eivät sisällä Kainuun osuutta.

Uudesta vuonna 2007 alkavasta ohjelmakaudesta ei ole vielä tehty päätöksiä.

Rakennerahastotoiminnan painopisteenä on ohjelmakauden 2000-2006 laadukas sulkeminen, Agenda 2007 -prosessissa valmistautuminen uuteen rakennerahastojen ohjelmakauteen 2007-2013 sekä uuden ohjelmakauden toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Keskeisenä tavoitteena on hallinnonalan etujen turvaaminen laajentuneessa unionissa alue- ja rakennepolitiikan alalla.

Rakennerahastojen ohjelmakaudella 2007-2013 opetusministeriö painottaa seuraavia näkökohtia:

1. Tuetaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan verkostoitumista aiempaa paremmin alueellisella, kansallisella ja EU:n tasolla innovatiivisuuden edistämiseksi.
2. Edistetään verkostojen luomista oppilaitosten, yritysten ja tutkimus- ja kulttuurilaitosten välille.
3. Kehitetään elinikäisen oppimisen avulla osaamista vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan osaamistarpeita.
4. Sosiaalista ja yhteiskunnallista osallisuutta kehitetään ja valtavirtaistetaan EU:n jäsenmaiden koulutus-, tutkimus, kulttuuri- ja nuorisopolitiikassa. Tietoyhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä ehkäistään erilaisin keinoin.
5. EU:n naapuruuspolitiikassa sosiaalisen ja yhteiskunnallisen koheesion sekä dynaamisen talouden edistämiseksi koulutus- ja kulttuuripoliittisilla toimilla on keskeinen rooli, jota vahvistetaan lisääntyvällä yhteistyöllä ja verkostoitumisella.
6. Vahvistetaan yrittäjyyden edellytyksiä koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin alueilla.

3.4 Toimitilastrategiat

Opetusministeriö vastaa yhteistyössä hallinnonalan laitosten kanssa toimitilahallinnon kehittämisestä ja toimitilastrategioiden valmistelusta sekä tila- ja varustamishankkeiden rahoituksen valmistelusta. Ministeriö ohjaa ja tukee toimitilahankkeiden toteutusta sekä huolehtii rakentamisen kehittämistoiminnan järjestämisestä siten, että julkisella rahoituksella toteutettavat tai avustettavat koulutuksen, tieteen, kulttuurin ja liikunnan toimijoiden toimintaympäristöt voidaan toteuttaa laadukkaasti ja että toimitilat tukevat kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla toimijoiden omien tavoitteiden saavuttamista. Toimitilastrategioissa ja hallinnonalan toimitilarakentamisen kehittämishankkeissa noudatetaan valtioneuvoston päätöksiä toimintaympäristöjen fyysisen laadun parantamiseksi (VNp 17.12.1998 Suomen arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi, VNp 13.6.2001 rakennusperintöstrategiaksi sekä VNp 30.1.2003 kansalliseksi rakennuspoliittiseksi ohjelmaksi).

Yliopistojen ja ministeriön yhteistyönä laadittu yliopistolaitoksen toimitilastrategia viedään käytäntöön sekä pilottina valtionhallinnon yleiselle toimitilastrategialle että osana valtionhallinnon tuottavuushanketta. Strategian tarkoituksena on tukea yliopistojen tilahallinnon tietojärjestelmien käyttöönottoa (tilahallintojärjestelmät, tilavarausjärjestelmät) ja sisäiseen laskutukseen siirtymistä siten, että toimintojen suunnittelu niveltyy saumattomasti talous- ja tilasuunnitteluun kokonaisuutena. Yliopistojen toimitilastrategiaa soveltamalla tehostetaan toi-

mitilojen käyttöä suunnitelmakaudella. Tätä tarkoitusta varten kehitetään sopimuskäytäntöjä sekä tehokkuuden muutosta ilmentäviä indikaattoreita. Tehostamishyöty kohdistetaan yliopistoille.

Vastaavassa tarkoituksessa laaditaan opetusministeriön toimialan muiden laitosten erityispiirteet huomioonottava yleinen toimitilastrategia. Toimitilastrategioiden toimeenpano ja toteutumisen seuranta nivelletään hallinnonalan tulosohjaukseen.

Valtion laitosten toimitilastrategioiden vaikuttavuustavoitteina ovat tilojen käyttökelpoisuuden parantaminen ja tilankäytön tehostaminen sekä kansallisen rakennusvarallisuuden arvon säilyttäminen siten, että rakennusvarallisuutta voidaan hyödyntää toimintojen tuottavuutta ja tuloksellisuutta edistävällä tavalla, ottaen elinkaarikustannukset kokonaisuutena huomioon. Suunnitelmakaudella kehitetään menetelmiä vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Ministeriön hallinnonalan toimitilahallinnon tuloksellisuuden ja tuottavuuden parantamiseksi toteutetaan oppilaitosten perustamishankkeiden rakentamisasioiden käsittelyn siirto lääninhallituksiin sekä kehitetään tulosohjausta ministeriön ja läänien sivistystoimen ja Opetushallituksen kesken. Perustamishankkeiden valtiosuuslainsäädäntöä uudistetaan. Ministeriötasolla siirretään valtiosuusohjauksen painopiste yksittäisten tila- ja varustamishankkeiden käsittelystä informaatio-ohjaukseen. Muutoksen edistämiseksi luodaan edellytyksiä oppilaitosrakentamisen kehittämishankkeille. Näiden tavoitteena on toimitilojen rakentamisen ja korjaamisen laadun parantaminen siten, että kouluverkolla ja oppilaitosten toimitiloilla voidaan koko maassa tasapuolisesti tukea ja edistää oppimis- ja kasvatustuloksia sekä vaikuttaa vastaavasti opetussuunnitelmien perusteiden kehittämiseen. Liikuntapaikkarakentamisen kehittämällä vastaavasti parannetaan väestön terveyttä ja hyvinvointia edistäviä liikuntamahdollisuuksia.

Rakentamisen kehittämistehtävissä vahvistetaan yhteistyötä informaatio-ohjauksen välineitä tuottavien toimijoiden kanssa.

3.5 Peruspalvelujen rahoitus opetusministeriön hallinnonalalla

Kunnat saavat valtiosuusmaksuja opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin ja perustamiskustannuksiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain nojalla. Rahoitusta myönnetään myös kuntayhtymille sekä rekisteröidyille yhteisöille ja säätiöille.

Valtiosuusjärjestelmää kehitetään osana kuntien rahoitus- ja valtiosuusjärjestelmään tehtäviä tarkistuksia, joista on tarkoitus päättää keväällä 2005 asiaa valmistelleen ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton yhteisen työryhmän ehdotusten perusteella. Pääosa valtiosuusperusteisiin tehtävistä tarkistuksista on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti, joten niillä ei ole vaikutuksia tässä suunnitelmassa esitettyihin valtiosuusmaksujen määriin.

Koulutus- ja kulttuuripalvelujen asemaa kuntataloudessa ja niiden rahoitusta käsitellään myös hallituksen keväällä 2004 hyväksymässä peruspalveluohjelmassa, jota tarkistetaan vuosittain kehyspäätöksen yhteydessä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan opetus- ja kirjastotoimen valtiosuuden perusteena käytettävät keskimääräiset yksikköhinnat lasketaan toteutuneiden kustannusten perusteella kahden vuoden välein (kustannustenjaon tarkistus). Vuoden 2005 talousarvioesitykseen liittyvän lakiesityksen mukaan vuodelle 2005 tehtävä kustannustenjaon tarkistus jaksotetaan neljälle vuodelle. Lakiesityksen eduskuntakäsittelyssä tehtyjen muutosten seurauksena opetusministeriön hallinnonalalla yhteensä 132 miljoonan euron suuruudesta tarkistuksesta otetaan

huomioon 27 % vuonna 2005, 44 % vuonna 2006 ja 61 % vuonna 2007. Vuonna 2008 tarkistus on täysimääräinen. Muutokset on otettu huomioon perussuunnitelmassa.

Hallitus on päättänyt esittää valtiosuuslainsäädännön muuttamista pysyvästi siten, että nykyuotoisesta kustannustenjaon tarkistuksesta luovutaan vuoden 2006 alusta. Toteutuneisiin kustannuksiin perustuvia tarkistuksia, jotka voimassa olevan lainsäädännön mukaan ajoittuisivat vuosille 2007 ja 2009, ei sen vuoksi ole ennakoitu tässä suunnitelmassa.

Opetusministeriön hallinnonalan valtiosuutta pienentää kunnan rahoitusosuuteen vuosittain tehtävä asukaskohtainen lisäys, joka on 121 euroa asukasta kohden vuonna 2004 (noin 627 milj. euroa). Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan mielestä tämän asukaskohtaisen leikkauksen purkaminen on välttämätöntä. Koska purkaminen ei kuitenkaan näytä hallituksen päättämän menosäännön puitteissa mahdolliselta tällä hallituskaudella, se ei sisälly tässä suunnitelmassa esitettyihin momenttikohtaisiin laskelmiin.

Peruspalveluohjelmaan sisältyvät lakisääteiset valtiosuudet (peruslaskelma, 1000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
29.20.30 Ammattikorkeakoulut	301 261	310 756	316 731	319 051	324 374	324 374
29.40.30 Yleissivistävä koulutus	1 714 026	1 770 054	1 775 222	1 770 707	1 780 243	1 759 856
29.40.34 Koulurakentaminen	71 200	70 200	70 200	70 200	70 200	70 200
29.60.30 Ammatillinen koulutus	410 373	424 368	427 578	430 788	438 153	438 153
29.60.31 Oppisopimuskoulutus	104 238	107 417	109 685	110 909	112 570	112 918
29.69.30 Kansalaisopistot	73 286	75 011	76 020	77 029	77 050	77 050
29.69.50 Kansanopistot	43 251	43 683	43 689	43 695	42 563	42 563
29.69.51 Ammatill.erik.oppil.	17 033	17 425	17 425	17 425	17 425	17 425
29.69.55 Opintokeskukset	12 105	12 390	12 352	12 313	12 225	12 225
29.69.56 Kesäyliopistot	3 729	4 028	4 028	4 027	4 026	4 026
29.90.30 ja 52 Kirjastot	87 688	90 174	90 568	90 962	91 866	91 866
29.90.31 ja 52 Teatterit ja orkesterit	40 323	41 140	41 140	41 140	41 140	41 140
29.90.32 ja 52 Museot	16 626	17 917	17 917	17 917	17 917	17 917
29.90.33 Kuntien kulttuuritoimi	6 633	6 650	6 650	6 650	6 650	6 650
29.90.34 Kirjastorakentaminen	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
29.98.50 ja 52 Liik.koulutuskeskukset	12 758	14 520	14 468	14 417	14 639	14 639
29.98.50 Kuntien liikuntatoimi	15 363	15 435	15 435	15 435	15 435	15 435
29.99.50 Kuntien nuorisotyö	6 024	6 100	6 100	6 100	6 100	6 100
Yhteensä	2 941 917	3 033 268	3 051 208	3 054 765	3 078 576	3 058 537
Kunnat ja kuntayhtymät		2 265 276	2 335 616	2 349 430	2 352 169	2 370 504
2 355 073						
Kunnat	1 245 902	1 284 589	1 292 187	1 293 693	1 303 777	1 295 290
Kuntayhtymät	1 019 374	1 051 027	1 057 244	1 058 476	1 066 727	1 059 783
Yksityiset	676 641	697 652	701 778	702 596	708 072	703 464

3.6 Poliittikaohjelmat

Opetusministeriö osallistuu suunnitelmakaudella kaikkien neljän hallitusohjelmaan sisältyvän politiikkaohjelman toimeenpanoon ja rahoitukseen. Seuraavassa on esitetty politiikkaohjelmien tavoitteet ja toiminnan rahoittaminen perussuunnitelman mukaan sekä kehusehdotukseen sisältyvät politiikkaohjelmiin liittyvät kehittämishankkeet.

3.6.1 Työllisyysohjelma

Työllisyyden politiikkaohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen, työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen, työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoimien ja mielekkyyden parantaminen.

Toteutetaan nuorten koulutustakuu, jossa tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna toisella asteella tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Käynnistetään oppilaanohjauksen kehittämishanke, jossa on painoalueena perusopetuksen ylempien vuosiluokkien oppilaanohjaus. Valmistellaan ratkaisut, joilla turvataan oppilaanohjauksen riittävyys ja korkea laatutaso perusopetuksen ylemmillä vuosiluokilla. Perusopetuksen lisäopetusta kehitetään. Opiskelijavalintoja kehitetään. Perusopetuksen jälkeistä jatko-opiskelupaikkaa vailla jäävien seuranta ja henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa kehitetään yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa. Nuorten hakeutumisesta ja valikoidumisesta ammatilliseen koulutukseen sekä opintomenestyksestä ja keskeyttämisestä laaditaan selvitys. Koulutuksen loppuun saattamista ja tutkintojen suorittamista edistetään kehittämällä opiskelijoiden ohjausta, opiskelumuuotoja, opintotukea sekä kehittämällä koulutuksen rahoitusta tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana.

Työurien pidentämiseksi nopeutetaan nuorten siirtymistä koulutukseen ja työmarkkinoille. Tavoitteena on, että korkeakoulutuksen aloittamisikä ja tutkinnon suorittamisikä laskee, koulutuksen läpäisy nousee ja keskeyttäminen vähenee ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluopinnoissa.

Muita opetusministeriön toimenpiteitä ovat nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen, oppisopimuskoulutuksen lisääminen ja kehittäminen, ammatillisen koulutuksen ennakkoinnin parantaminen, aikuiskoulutuksen kehittäminen ja aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien parantaminen Noste-ohjelmalla.

Peruskoulun jälkeen välittömästi koulutuksessa jatkavia

	2001	2002	2003	2008 tavoite
	93 %	94,2 %	94,5 %	96 %

Uusien korkeakouluopiskelijoiden keski-ikä (mediaani)

	2001	2002	2003	2008 tavoite
Ammattikorkeakoulut	21	21	21	20
Yliopistot	21	21	21	20

Korkeakoulututkinnon suorittajien keski-ikä (mediaani)

	2001	2002	2003	2012 tavoite
Ammattikorkeakoulut ¹⁾	24,8	24,9	25,0	24
Yliopistot ²⁾	27	27,1	27,3	26

¹⁾ Nuorten koulutuksessa

²⁾ Ylemmät korkeakoulututkinnot

Perussuunnitelma

Seuraavien momenttien määrärahat tukevat osaltaan työllisyysohjelman toteuttamista suunnitelmakaudella:

29.01.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta

29.60.31 Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen

29.69.34 Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaan

29.99.51 Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja ennaltaehkäisevä huumetyö

Kehysehdotus

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

		2006	2007	2008	2009
29.40.25	Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku	500	200	-	-
29.60.25	Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku	500	200	-	-
29.60.30	Ammatilliseen koulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen käynnistäminen	600	2 200	3 000	3 700
29.60.31	Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen laajentaminen ja yksikköhintojen tarkistaminen	5 000	6 600	8 300	8 300

3.6.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

Yrittäjyyden politiikkaohjelman tavoitteena on varmistaa yritysten toimintaympäristön vakaa ja pitkälläkin aikavälillä ennustettavissa oleva kehitys sekä nostaa Suomi yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen Euroopan kärkimaiden joukkoon. Markkinatalouden toimivuus taa-taan ja yritysten ja yrittäjien merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden luojina suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää olemassa olevan yrityskannan jatkuvaa kehittymistä, yrityskannan uusiutumista, yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä yrittäjyyttä suosivia kilpailuolosuhteita.

Opetusministeriön toimialalla lisätään kansalaisten valmiuksia ryhtyä halutessaan yrittäjiksi yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen keinoin sekä liiketoimintaosaamista vahvistamalla. Tavoitteena on lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona. Yrittäjyyden ja yritystoiminnan osaamis pohjan vahvistaminen kattaa koko koulujärjestelmän. Opetusministeriö on päättänyt yrittäjyyskasvatuksen linjauksista ja toimenpideohjelmasta huhtikuussa 2004. Opetusministeriö arvioi ja tarkistaa linjaukset koulutusjärjestelmän eri asteiden näkökulmista.

Kulttuuri- ja liikuntasektorilla on tarkoituksena lisätä panostusta yrittäjyyden politiikkaohjelman rahoittamiseen. Mikäli lisärahoitusta saadaan, tarkoitus on keskittyä erityisesti alueellisen kulttuuriyrittäjyyden ja matkailuelinkeinon edistämiseen tähtääviin kulttuuripalveluhankkeisiin sekä kulttuurivientihankkeen rahoittamiseen.

Perussuunnitelma

Seuraavien momenttien määrärahat tukevat osaltaan yrittäjyyden politiikkaohjelman toteuttamista suunnitelmakaudella:

29.01.62	EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta
29.10.21	Yliopistojen toimintamenot
29.20.25	Ammattikorkeakoulujen kehittäminen
29.20.30	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin
29.40.25	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen
29.60.25	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen
29.60.30	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin
29.60.31	Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen
29.69.22	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot

Kehysehdotus

Seuraavat kehittämishankkeet liittyvät yrittäjyyden politiikkaohjelmaan.

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

		2006	2007	2008	2009
29.01.22	Kulttuurivientihanke	50	50	50	50
29.69.31	Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen	2 000	4 000	4 000	4 000

3.6.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman tarkoituksena on lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa sekä kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknikkaa koko yhteiskunnassa. Lisäksi ohjelman avulla pyritään säilyttämään Suomen asema yhtenä tieto- ja viestintäteknologian johtavista tuottajista.

Opetusministeriön toimialalla tavoitteena on tukea kansalaisten mahdollisuutta hankkia kuhunkin elämäntilanteeseen soveltuvat tietotekniikan perustaidot, varmistaa nopeiden tietoliikenneyhteyksien ulottaminen kouluihin ja kirjastoihin, vahvistaa tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttöä ja verkko-opetuksen sisältöjen kehittämistä ja edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla, ajantasaisella tutkimusverkolla ja superlas-kennalla sekä kulttuuri- ja sisältöteollisuutta ja siihen liittyvää osaamista vahvistamalla.

Mediakasvatusta vahvistetaan koulutuksen eri sektoreilla. Tietoyhteiskunnassa tarvittavan osaamisen saatavuus ja laatu sisältyvät oppilaitosten tulossopimuksiin. Tietoteknisen lisä- ja muuntokoulutuksen tarjontaa työelämässä oleville lisätään (Noste-ohjelma). Tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön ja verkko-opetuksen sisältöjä kehitetään (mm. virtuaaliyliopisto, -ammattikorkeakoulu ja -koulu). Julkisin varoin tuotettavan, kaikille avoimen varsinkin yleisivistävän ja ammatillisen koulutuksen sisällöntuotantoa ja sähköisen oppimateriaalin laatua sekä materiaalin metamäärittelyä edistetään. Nopeat tietoliikenneyhteydet ulotetaan asteittain kouluihin, kirjastoihin ja yhteispalvelupisteisiin.

Tuetaan tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittämistä tutkimuksen tukipalveluilla ja tietohuollolla. Uusitaan supertietokone ja kehitetään korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tietoliikenneverkkoa (Funet).

Toteutetaan vuoden 2006 alussa Helsingin yliopiston kirjaston toimialan laajeneminen Suomen kansalliskirjastoksi palvelemaan yliopistokirjastojen ohella myös ammattikorkeakoulukirjastoja sekä yleisiä ja erikoiskirjastoja.

Edistetään ja varmistetaan sähköisessä muodossa olevien tietoaineistojen pitkäaikaissäilytystä uudistamalla vapaakappalelakia kattamaan myös kotimaiset, avoimissa tietoverkoissa olevat aineistot ja radio- ja televisio-ohjelmat sekä kehittämällä sähköisen asiakirjallisen tietoaineiston vastaanotto-, säilytys- ja palvelujärjestelmä.

Kansallista kulttuuriperintöä digitoidaan. Kehitetään tietoteknisten valmiuksien todentamista. Tuetaan alueellisten, kansalaisten käytössä olevien palvelupisteiden varustamista asiakaspäättein (esim. kirjastot, koulut ja yhteispalvelupisteet).

Luodaan vahva kotimainen tuotantorakenne toimivan tietoyhteiskunnan tarpeisiin. Panostetaan sisällöllisesti ja teknologisesti korkeatasoiseen kulttuuri- ja sisältöteollisuuteen, näiden tuotekehitykseen, tutkimustoimintaan ja tuotantoon sekä niitä koskevien rahoitusjärjestelmien kehittämiseen. Aloitetaan suomalaisten elokuvien digitalisointi kansainvälisellä verkosto- ja koulutushankkeella ja tukemalla innovatiivisia tuotantoa ja -palveluja sekä digitaalista teknologiaa hyödyntäviä hankkeita. Perustetaan radio- ja TV-arkisto. Kehitetään tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää vastaamaan tietoyhteiskunnan vaatimuksia.

Perussuunnitelma

Seuraavien momenttien määrärahat tukevat osaltaan tietoyhteiskuntaohjelman toteuttamista suunnitelmakaudella:

- 29.01.22 Kehittämistoiminta
- 29.10.21 Yliopistojen toimintamenot

29.20.30	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin
29.40.25	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen
29.40.30	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin
29.60.25	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen
29.69.22	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot
29.69.34	Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaan
29.88.22	Arkistolaitoksen toimintamenot
29.88.50	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat

Peruslaskelmaan sisältyvät määrärahalisäykset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
29.01.22 Varaus tietoyhteiskuntaohjelmaan	640	-110	-	-

Kehysehdotus

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
29.01.22 Julkisin varoin tuotettavan, kaikille avoimen oppimateriaalin sisältötuotannon varmistaminen	2 000	2 000	2 000	2 000
29.01.22 Sähköisen tunnistamisen menetelmät ja tietoturvallisuuden vahvistaminen	100	100	100	-
29.10.22 Funetin ja tieteellisen laskennan kehittäminen	6 600	6 600	1 600	1 600
29.10.21 Vapaakappalelain uudistaminen	600	300	300	300
29.10.21 Kansalliskirjaston toimialan laajennus	450	1 100	650	650
29.20.22 Virtuaaliammattikorkeakoulun kehittäminen	4 200	8 400	8 400	8 400
29.88.22 Sähköisten aineistojen säilytys- ja palvelujärjestelmä	700	1 500	400	400
29.88.22 Kansallisen kulttuuriperinnön digitointi	300	300	300	300
29.90.30 Kirjastojen laajakaistayhteydet ja kirjastotoimen kehittäminen	4 750	4 750	4 750	4 750

3.6.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman keskeisinä tavoitteina on lisätä koulutuksen tukea kasvamisessa aktiiviseen ja demokraattiseen kansalaisuuteen, kehittää kansalaisvaikuttamisen kanavia ja toimintamahdollisuuksia ajanmukaisemmiksi ja parantaa hallinnon valmiuksia kansalaiskeskusteluun.

Kansalaisvaikuttamisen toteuttaminen opetusministeriössä jakautuu aktiivisen ja demokraattisen kansalaisuuden edistämiseen koulutuksessa, kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen ja hallinnon kehittämiseen avoimmaksi kansalaisten ja järjestöjen vaikuttamiselle. Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston vastuulla on koulujen ja oppilaitosten, niiden oppilaiden ja opiskelijoiden sekä vapaan kansansivistysjärjestelmän kehittäminen kansalaisvaikuttamista

tukevaksi toiminnaksi.

Vapaan sivistystyön alueella suunnataan aktiivista kansalaisuutta ja kansalaistaitoja sisältäviä opetus- ja kurssiohjelmia demokratiakasvatukseen ja vaikuttamistaitoihin. Suuntaamisessa painotetaan etenkin maahanmuuttajia ja muita vähemmistöryhmiä.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston vastuulla on erityisesti lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen.

Politiikkaohjelmalla on seuraavia tavoitteita:

- kehitetään oppilaskuntatoimintaa ja järjestetään valtakunnallista ja alueellista koulutusta sekä erillisinä tilaisuuksina että henkilöstön täydennyskoulutuksena
- rakennetaan toiminta- ja yhteistyöverkostoja sekä kehitetään viranomaisyhteistyötä
- kootaan tiedot erilaisista lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksista ja kansalaiskasvatusta edistävästä hyvistä käytännöistä kansallisesti ja kansainvälisesti ja esitellään niitä valtakunnallisissa tapahtumissa sekä www-sivuilla
- tuotetaan kirjallista ja sähköistä tuki- ja virikemateriaalia suomeksi, ruotsiksi että englanniksi
- tehdään kansainvälistä yhteistyötä sekä tuetaan koulujen osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön
- tarkoituksena on liittää opettajien peruskoulutukseen sekä jatko- ja täydennyskoulutukseen kansalaiskasvatus- ja vaikuttamistaito-osioita
- tukea vapaan sivistystyön aktiivista kansalaisuutta ja kansalaistaitoja koskevien opetus- ja kurssiohjelmien suuntaamista demokratiakasvatukseen ja vaikuttamistaitoihin painottaen maahanmuuttajia ja muita vähemmistöryhmiä
- tukea opiskelijajärjestöjen toimintaa
- tukea yhteisöjä ja järjestöjä kansalaisvaikuttamisen organisaatioina
- kehittää yhteiskunnan tukijärjestelmiä vastaamaan nuorten tapaan vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- tukea kunnissa lasten ja nuorten erilaisten vaikuttamisjärjestelmien, kuten nuorisovaltuustojen, lasten ja nuorten parlamenttien, "nuorten ääni" -järjestelmien, kehittymistä sekä uuden teknologian hyväksikäyttöä kansalaisvaikuttamisen uutena välineenä sekä tukea nuorten vaaliosallistumista lisääviä hankkeita
- tukea nuorten osallisuushankkeiden toteuttamista kunnissa
- tukea liikuntajärjestöjen kansalaisvaikuttamiskoulutusta ja demokratiakasvatusta
- luoda kansalaisille vaikutusmahdollisuuksia kirjastojen asiakaspääteverkostoa kehittämällä sekä vahvistamalla kansalaisten identiteettiä taiteen ja kulttuuriperinnön keinoin

- toimeenpanna kansalaisvaikuttamishankkeiden vaikuttavuuden arviointi

Perussuunnitelma

Seuraavien momenttien määrärahat tukevat osaltaan kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman toteuttamista suunnitelmakaudella:

29.01.22	Kehittämistoiminta
29.10.22	Yliopistolaitoksen yhteiset menot
29.69.22	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (opettajien täydennyskoulutus)
29.69.25	Aikuiskoulutuksen kehittäminen
29.90.52	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen
29.98.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen
29.99.50	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen

Kehysehdotus

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

		2006	2007	2008	2009
29.01.22	Osallistuva kansalainen -hanke kouluissa	500	500	-	-
Lisäksi seuraaviin kehittämishankkeisiin liittyy kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteita:					
29.69.22	Opetusalan henkilöstön täydennyskoulutuksen laajentaminen	500	500	500	500
29.69.25	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	1 000	1 000	1 000	1 000
29.69.30	Vapaan sivistystyön laajentaminen	600	1 200	1 200	1 200
29.69.50	Vapaan sivistystyön laajentaminen	400	800	800	800
29.69.55	Vapaan sivistystyön laajentaminen	200	400	400	400
29.69.56	Vapaan sivistystyön laajentaminen	100	200	200	200

3.7 Hallinnonalan tuottavuusohjelma

Opetusministeriö hyväksyi 22.10.2004 hallinnonalan tuottavuusohjelman, joka toteuttaa osaltaan hallitusohjelman ja hallituksen strategia-asiakirjan mukaista julkisen hallinnon ja palvelujen tuottavuuden kehittämistä. Ohjelmaa tarkistetaan vuosittain.

Tuottavuusohjelmaan sisältyvät seuraavat hankkeet:

- Koulutus- ja tiedepolitiikan toimialan tuottavuustilastoinnin kehittäminen
- Koulutuksen läpäisyn parantaminen ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen lisääminen
- Jatko-opintoihin siirtymisen nopeuttaminen
- Alueellinen yhteistyö ja rakenteellinen kehittämien sekä innovaatiojärjestelmän tehostaminen

- Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialan tiedontuotannon kehittäminen
- Kirjastopalvelujen tuottavuuden lisääminen
- Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukset
- Hankintatoimen tuottavuuden lisääminen
- Toimitilastrategia
- Verkkopalvelu- ja verkkotoimintastrategiat
- Strateginen henkilöstösuunnittelu

Tuottavuutta lisäävät hankkeet edellyttävät lisärahoitusta seuraavasti. Vastaavat säästöt syntyvät pitemmällä aikavälillä.

(1 000 euroa)	2006	2007	2008	2009
Tuottavuustilastoinnin kehittäminen (29.01.22)	100	60	100	-
Palvelukeskukset, hankintastrategia, toimitilastrategia (29.01.22)	1 070	1 520	3 020	3 200
Yliopistojen opintoprosessien kehittäminen (29.10.21)	10 000	10 000	10 000	10 000
Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku (29.40.25)	500	200	-	-
Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku (29.60.25)	500	200	-	-

4 Koulutus- ja tiedepolitiikka

4.1 Yliopisto-opetus ja -tutkimus

4.1.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yliopistojen merkitys korostuu kansallisessa ja alueellisessa innovaatiojärjestelmässä sekä kansallisen kilpailukykyimme ja hyvinvointimme kehittämisessä. Tämä edellyttää yliopistojen kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan kehittämistä. Opetusministeriön tavoitteena on selkeästi profiloituneen ja nykyisen alueellisesti kattavan yliopistolaitoksen vaikuttavuuden vahvistaminen.

Tavoitteena on yliopistojen toiminnan korkea laatu, vahvistunut yhteiskunnallinen ja alueellinen vaikuttavuus sekä toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus. Opetusta ja tutkimusta kehitetään toisiaan palvelevana kokonaisuutena ja yliopistojen tieteellistä roolia vahvistetaan siten, että opetus kytkeytyy tieteelliseen tutkimukseen. Elinikäisen oppimisen periaatteet otetaan huomioon tutkintojen ja opetuksen kehittämisessä.

Ministeriön toimintastrategia perustuu tulosohjaukseen, yliopistojen omaehtoiseen toiminnan kehittämiseen, jatkuvaan arviointiin ja tulosten hyödyntämiseen sekä kotimaisen ja kansainvälisen yhteistyön hyödyntämiseen.

- Yliopistojen ohjausta kehitetään yliopistojen autonomian pohjalta. Ohjausta tukevia seuranta- ja raportointijärjestelmiä sekä yliopistojen laatu- ja laadunvarmistusjärjestelmiä kehitetään.
- Tutkijankoulutusta ja tutkimustoimintaa tukevaa infrastruktuuria kehitetään.
- Yliopistojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistetaan lisäämällä yhteistyötä ja verkostoitumista muiden toimijoiden kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma arvioidaan vuonna 2005. Aiemmin käynnistettyjä kehittämistoimenpiteitä jatketaan.

- Liiketoimintaosaamisen ohjelmaa jatketaan tavoitteena myös yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistäminen osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa.
- Kansallisen terveysohjelman toimenpiteiden toteuttamista jatketaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden määrän lisäämiseksi.
- Virtuaaliyliopiston toimintaa tuetaan tavoitteena kehittää verkko-opetukseen pohjautuvien koulutus- ja tukipalveluiden tarjontaa ja saatavuutta. Sähköistä asiointia edistetään opetuksen ja tutkimuksen tukipalveluissa sekä hallinnossa osana tietoyhteiskuntaohjelmaa.
- Elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia yliopistoissa parannetaan ja koulutuksellista tasa-arvoa edistetään mm. avoimen yliopiston avulla. Työssäkäyvän aikuisväestön mahdollisuuksia osallistua tutkintoon johtavaan koulutukseen lisätään.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Yliopistot kehittävät työyhteisöään siten, että niiden kilpailukyky työnantajina paranee ja henkilöstön työkyky ja -tyytyväisyys lisääntyvät. Yliopistot edistävät tasa-arvoisen työ- ja tiedeyhteisön kehittymistä. Yliopistojen johtajuutta kehitetään.

Tavoitteena on aikaansaada sellaisia rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, että yliopistoilla on edellytykset ylläpitää ja kehittää kansainvälisesti korkeatasoista tieteellistä tutkimusta, tuottaa korkeatasoista ja kansainvälisesti vertailukelpoista koulutusta sekä vastata yhteiskunnan kehittämistarpeisiin.

- Tuetaan toimenpiteitä, joilla edistetään yliopistojen profiloitumista ja toiminnan kannalta riittävän yksikkökoon rakentumista.
- Yliopistojen rahoituspohjaa laajennetaan. Ulkopuolinen rahoitus tukee yliopistolaitokselle asetettuja tavoitteita noudattaen hyväksytyjä eettisiä periaatteita. Yliopistojen mahdollisuuksia yritysten perustamiseen ja tutkimustulosten kaupallistamiseen helpotetaan ja tuetaan.
- Yliopistojen toimitilahallintoa kehitetään siten, että se kannustaa tilojen tehokkaaseen käyttöön ja kiinteistökustannussäästöihin.
- Opiskelijavalintoja kehitetään laadittavan toimenpideohjelman pohjalta tavoitteena nopeuttaa ja joustavoittaa opintoihin sijoittumista sekä keventää valintajärjestelmää. Tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 55 prosenttia uusista opiskelijoista on samana vuonna toisen asteen koulutuksen päättäneitä.
- Kaksiportainen tutkintorakenne otetaan käyttöön kaikilla koulutusaloilla lukuvuoden 2005-2006 alussa. Tavoitteena on opetuksen ja tutkintojen laadun varmistaminen, läpäisyn parantaminen, tutkintoaikojen lyhentäminen sekä kansainvälisen kilpailukyyn vahvistaminen.
- Tutkintoaikoja lyhennetään siten, että yliopistotutkinnon suorittamisikä (mediaani) alenee 27,1 vuodesta vähintään yhdellä vuodella vuoteen 2012 mennessä ja väittelijöiden keskiikä (mediaani) 32 vuoteen vuoden 2006 loppuun mennessä.

Harjoittelukoulut toimivat läheisessä vuorovaikutuksessa yliopistojen kanssa päätavoitteenaan opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja monipuolisen opetusharjoittelun järjestäminen.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksessa, työ- ja kulttuurielämässä sekä nuorison keskuudessa. CIMO toimii EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelman kansallisena toimistona sekä EU:n kulttuuriohjelmien tiedotuspisteenä.

4.1.2 Perussuunnitelma

- Yliopistojen perusrahoituksen kehittyminen on turvattu vuosiksi 2005-2007 korkeakoululaitoksen kehittämistä annetun lain muutoksella. Vuosittaisissa talousarvioissa otetaan erikseen huomioon tilavuokrien kustannustason muutoksista ja vuokranmääräytymisperiaatteiden muutoksista johtuvat määrärahatarpeet.
- Vuoden 2004 III lisätalousarviossa on hyväksytty Joensuun yliopiston harjoittelukoulun uusien tilojen vuokravaltuudeksi korkeintaan 340 000 euroa vuoden 2004 jälkeen. Åbo Akademin harjoittelukoulun (Vasa Övningsskola) tilajärjestelystä aiheutuu vuositasolla 220 000 euron lisävuokrat.
- Helsingin Musiikkitalohankkeen tarkoituksena on korvata Sibelius-Akatemian väliaikaiset vuokratilat asianmukaisella toimitilalla. Hankkeen muita osapuolia ovat Helsingin kaupunginorkesteri ja Radion sinfoniaorkesteri. Suunnitelmien mukaisesti Musiikkitalon käyttöönotto tapahtuisi vuoden 2008 lopulla. Hankkeesta aiheutuu 9,4 miljoonan euron kertameno tilojen kalustamisesta ja varustamisesta, minkä lisäksi Sibelius-Akatemian vuokrat lisääntyvät vuoden 2008 jälkeen vuositasolla 2,9 miljoonaa euroa.

4.1.3 Kehittämishankkeet

- Yliopistojen opintoprosessien kehittämistä jatketaan:
 - uudistamalla opiskelijavalintoja ja ottamalla käyttöön lukuvuoden 2007-2008 valinnoissa suunniteltu yhteishakujärjestelmä
 - tukemalla opintoaikojen lyhentämistä edistäviä toimenpiteitä
 - panostamalla opetuksen laatuun ja laadun varmentamiseen ottaen huomioon eurooppalaiset vaatimukset
- Innovaatiojärjestelmän tehostamista ja yliopistojen aluevaikutusten vahvistamista tuetaan tiede- ja teknologianeuvoston käynnistämän julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteiden selvitys- ja arviointityön ja valtioneuvoston Suomi maailmantaloudessa -selvityshankkeen pohjalta:
 - vahvistamalla kansainvälistä kilpailukykyä ja kehittämällä kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. Lisätään vieraskielistä opetusta ja ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden aktiivista rekrytointia yliopistojen vahvuusalueella. Tutkijakoulujen ulkomaisten opiskelijoiden määrää nostetaan. Lisätään myös kansainvälistä opettajavaihtoa ja helpotetaan ulkomaisen opetushenkilökunnan rekrytointia.
 - vahvistamalla tutkimuksen laatua ja infrastruktuuria

- tukemalla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisten aluestrategioiden mukaista toimintaa ja kehittämällä alueellisten yliopistokeskusten toimintaa
- vahvistamalla yliopistojen yrittäjyyskoulutusta ja osaamislähtöisen yrittäjyyden valmiuksia.
- Yliopistojen tilakustannuksiin liittyvien ongelmien poistamiseksi priorisoidaan yliopistojen uudet rakennus- ja perusparannushankkeet.
- Tieteellisen laskennan osalta on tarkoitus investoida korkeakouluja ja tutkimusta palvelevan tietoliikenneverkon (Funet) kehittämiseen ja uuden kansallisen supertietokoneen hankintaan. Näin Suomen kilpailukyky tutkimusverkon ja superlaskennan osalta kyetään säilyttämään. CSC yhtiön vuokrakustannukset kasvavat vuonna 2005 uusien aiempaa turvallisempien toimitilojen seurauksena.
- Uusi vapaakappalelaki on tarkoitus saada voimaan vuonna 2006. Laki korvaisi nykyisen vapaakappalelain ja elokuvien arkistoinnista annetun lain. Eesityksen mukaan lakisääteisen arkistoinnin piiriin saatettaisiin jo nykyään arkistoitavien painotuotteiden, ääni- ja kuvatallenteiden ja elokuvien lisäksi myös muut tallenteet, kotimaiset avoimissa tietoverkoissa olevat verkkojulkaisut sekä radio- ja televisio-ohjelmat.
- Helsingin yliopiston Viikissä sijaitsevassa normaalikoulussa on tarkoitus käynnistää erityisopetuksen luokka opetusharjoittelun monipuolistamiseksi syyslukukauden 2006 alusta lähtien. Lisäksi Turun normaalikoulun varustaminen edellyttää lisärahoitusta.
- Helsingin yliopiston kirjaston toimialaa ollaan laajentamassa Suomen kansalliskirjastoksi vuoden 2006 alusta lukien. Toimiala tulee koskemaan yliopistokirjastojen ohella, ammattikorkeakoulukirjastoja, yleisiä kirjastoja sekä opetusministeriön hallinnonalan ulkopuolella olevia erikoiskirjastoja. Rakenteellisen uudistuksen läpivieminen ja palvelutason turvaaminen koko kirjastoverkolle edellyttää lisärahoitusta.
- CIMOn toiminnan laajentumisesta on seurannut lisätilarpeita, joita ei pystytä poistamaan nykyisellä toimipaikalla. Hakaniemenkatu 2:n koko kiinteistö tyhjennetään tehtävää saneerausta varten viimeistään vuonna 2007, johon yhteyteen CIMOn uuden toimitilan hankkiminen ajoittuu.

4.1.4 Toiminnan laajuus

Yliopistojen tutkintojen ja opiskelijoiden määrälliset tavoitteet

	2003 tot	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<u>Tutkinnot</u>							
- Alemmat kk-tutkinnot	2 883	2 900	2 900	2 900	4 500	8 000	10 000
- Ylemmät kk-tutkinnot	12 411	14 000	14 100	14 200	14 600	15 000	15 000
- Tohtorintutkinnot	1 257	1 400	1 450	1 450	1 530	1 600	1 600
<u>Opiskelijat</u>							
- Ylempää ja alempaa kk-tutk. suorittavat, läsnäolevat	131 000	131 000	131 000	131 000	131 000	131 000	131 000
- Uudet opiskelijat ¹⁾	23 370	23 760	23 800	23 850	23 900	23 900	23 900
- Avoin yliopisto-opetus, lask. kokovuotiset opiskelijapaikat	16 800	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
- Täydennyskoulutus, henkilöä	83 700	85 000	88 000	92 000	95 000	95 000	95 000
- Harjoittelukoulut, oppilaat	7 840	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900

¹⁾ Vuonna 2004 toteuma

4.1.5 Menolaskelma

29.10 Yliopisto-opetus ja -tutkimus (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	1 244 652	1 298 612	1 322 902	1 347 480	1 367 480	1 376 880	1 370 380
Kehysehdotus	1 244 652	1 298 612	1 322 902	1 461 952	1 490 836	1 505 200	1 500 635
Ero				114 472	123 356	128 320	130 255

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Yliopistojen perusrahoituksen vahvistaminen (29.10.21)	20 000	40 000	40 000	40 000
Vuokrien indeksikorotukset (29.10.21)	3 900	3 900	3 900	3 900
(29.10.23)	14	14	14	14
(29.10.24)	214	214	214	214
Joensuun normaalikoulun lisävuokrat (29.10.24)	340	340	340	340
ÅÅ:n Vasa övningsskolan lisävuokrat (29.10.24)	110	110	110	110
Musiikkitalon varustaminen ja vuokra (29.10.21)	-	-	9 400	2 900

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Yliopistojen opintoprosessien kehittäminen (29.10.21, tuottavuusohjelma)	10 000	10 000	10 000	10 000
Innovaatiojärjestelmän tehostaminen (29.10.21)	90 000	90 000	90 000	90 000
Yliopistojen lisääntyneet tilavuokrat (29.10.21)	4 970	13 020	24 410	27 145
Funetin ja tieteellisen laskennan kehittäminen (29.10.22, tietoyhteiskuntaohjelma) ¹⁾	6 600	6 600	1 600	1 600
Vapaakappalelain uudistaminen (29.10.21, tietoyhteiskuntaohjelma)	600	300	300	300
Harjoittelukoulujen hankkeet (29.10.24)	852	956	1 060	260
Kansalliskirjaston toimialan laajeneminen (29.10.21, tietoyhteiskuntaohjelma) ²⁾	450	1 100	650	650
CIMOn uusien tilojen lisävuokra ja varustaminen (29.10.23)	-	380	300	300
Yliopistojen aikuiskoulutuksen kehittäminen (29.10.22)	1 000	1 000	-	-

¹⁾ Funet -verkon kehittämisen ja tilojen osalta sisältää myös ammattikorkeakoulujen menoja (mom. 29.20.22)

²⁾ Toimialan laajeneminen liittyy opetusministeriön hallinnonalan osalta toimintoihin, joita rahoitetaan usealta eri momentilta (29.10.21, 29.20.22, 29.90.52)

4.2 Ammattikorkeakoulut

4.2.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteena on kansainvälisesti korkeatasoinen, osaava ja laadukas korkeakouluverkosto, joka antaa tutkimukseen perustuvaa, työelämän ja sen kehittämisen tarpeisiin vastaavaa opetusta ammatillisiin asiantuntija- ja kehittämistehtäviin ja jolla on tasokas, aluekehitystä edistävä, alueen työelämän tarpeisiin ja sen kehittämiseen vastaava ja myös globaalin toimintaympäristön huomioon ottava tutkimus- ja kehitystyö.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammattikorkeakouluverkosto kootaan tavoitteena muodostaa asiantuntijayhteisö, joka on kooltaan riittävä antamaan kansainvälisesti korkeatasoista opetusta ja kykenee tasokkaaseen aluettaan palvelemaan tutkimus- ja kehitystyöhön. Ammattikorkeakoulujen läpäisyä parannetaan tavoitteena tutkinnon suorittamisiään alentuminen ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen.

Tuloksellisuusrahoituksen tavoitteena on kannustaa ammattikorkeakouluja tehokkaaseen ja taloudelliseen toimintaan sekä laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen.

4.2.2 Perussuunnitelma

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Ammattikorkeakoulujen opetuksen laadun parantamista jatketaan. Tätä tukevat vuosien 2004-2006 sopimuskaudelle sovitut ammattikorkeakoulujen yhteiset verkostoperiaatteella toimivat kehittämishankkeet, joista keskeisiä ovat harjoittelun kehittäminen, opinnäytetöiden kehittäminen ja valtakunnallinen opinnäytetyökilpailu, opinto-ohjauksen kehittäminen, ura- ja rekrytointipalvelujen kehittäminen sekä virtuaali ammattikorkeakoulun kehittäminen.
- Koulutustarjonnan mitoittamiseksi ja suuntaamiseksi työelämän tarpeiden mukaisesti vuoteen 2008 mennessä selvitetään ja ratkaistaan tarjonnan alakohtaiseen määrään ja työnjakoon liittyvät muutokset.
- Ammattikorkeakoulujen pieniä yksialaisia toimipisteitä kootaan suuremmiksi monialaisiksi kokonaisuuksiksi ja alueellisesti hajaantuneiden toimipisteiden määrää vähennetään.
- Alueellisen innovaatiojärjestelmän vahvistamista jatketaan ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitysostrategioiden sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisten aluestrategioiden pohjalta. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitysostrategiat linjaavat ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitysostrategioiden organisoinnin, ammattikorkeakouluverkoston kehittämisen, ammattikorkeakoulujen yhteistyön toimintaympäristönsä kanssa, tutkimus- ja kehitysostrategioiden rahoituksen, toiminnan kytkeytymisen opetukseen ja henkilöstön kehittämiseen, tulosten hyödyntämisen, yrittäjyyden edistämisen, tutkimus- ja kehitysostrategioiden eettiset pelisäännöt sekä tilastollisen seurannan kehittämisen.
- Ammattikorkeakoulujen yrittäjyyttä edistävää toimintaa kannustetaan ja yrityshautomotoimintaa ja siihen liittyvää verkottumista tuetaan osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa.
- Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen laajentamista uusille koulutusaloille jatketaan ja aloituspaikkatarjonta nostetaan asteittain 2000:een vuoteen 2008 mennessä ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen voimavarojen puitteissa.
- Tavoitteiden toteutumista tuetaan hankerahoituksella ja tuloksellisuusrahoituksella. Hankerahoitusta suunnataan hankkeille, jotka tukevat pk-sektorin toimintaa ja hyvinvointipalveluja sekä edistävät yrittäjyyttä, hankkeille, jotka edistävät alueellisia innovaatiojärjestelmiä, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisille maakuntakorkeakouluhankkeille sekä hankkeille, jotka tukevat ammattikorkeakoulujen keskinäistä verkottumista ja verkottumista yliopistojen kanssa. Opetusministeriö myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta vuosittain yleisten tuloksellisuuskriteerien perusteella ja joka toinen vuosi lisäksi koulutuksen laatuksikkokriteerien ja aluekehityksen huippuyksikkokriteerien perusteella. Yleisinä palkitsemiskriteereinä ovat opetuksen ja opetusmenetelmien kehittyminen, koulutuksen vetovoima- ja opintojen kulku, työelämäyhteydet sekä tutkimus- ja kehittämistyö, aluevaikuttavuus ja sekä

ammattikorkeakoulujen toiminta- ja uusiutumiskyky. Tuloksellisuusrahoituksen yleiset palkitsemisperusteet arvioidaan ja tarkistetaan tavoitesopimuskaudelle 2007-2009.

- Ammatillisen opettajankoulutuksen valtionavustuksen määrä oikaistaan vastaamaan paremmin lain edellyttämää tasoa.

4.2.3 Kehittämishankkeet

- Ammattikorkeakoulujen alueellisen innovaatiojärjestelmän edellytyksiä lisätään. Ammattikorkeakouluissa tehtävän tutkimus- ja kehitystyön perusedellytyksiä vahvistetaan. Opettajien työelämäyhteyksiä lisätään tarjoamalla kaikille opettajille mahdollisuus osallistua ammattikorkeakoulujen yhdessä työyhteisöjen kanssa toteuttamiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisesti laatimien alueellisten strategioiden toteuttamista tuetaan.
- Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimuksen rakenneselvityksen (2004:36) mukaan ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta tutkimustoiminnan kehittämiseen tulee lisätä opetusministeriön työryhmän 2004:7 ehdottamalla tavalla 10 milj. euron tasokorotuksella ja alueyhteistyötä yliopistojen kanssa esitetään tuettavaksi lisäksi 10 milj. eurolla.
- Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksen aloituspaikkatarjontaa lisätään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003-2008 mukaisesti.
- Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmä muutetaan nopeaa valmistumista ja opintojen keskeyttämisen ehkäisemistä tukevaksi; suoritettut tutkinnot otetaan merkittäväksi rahoituksen määrään vaikuttavaksi tekijäksi, millä tavoitellaan tehokkuuden ja tuottavuuden kasvua. Rahoitusuudistus toteutetaan vuoden 2006 alusta. Uudistuksen toimeenpano varmistetaan ja uudistuksen toteutuminen arvioidaan.
- Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan edellytyksiä parannetaan kansainvälistymisen strategiaohjelman (OPM 23:2001) mukaisesti. Ammattikorkeakoulut lisäävät ulkomaisten tutkinto-opiskelijoitten määrää, kansainvälistä opettajavaihtoa sekä helpottavat ulkomaisen opetushenkilökunnan rekrytointia. Maahanmuuttajien osuutta ammattikorkeakoulujen opiskelijoista lisätään mm. opiskelijavalintaa, kielikoulutusta ja maahanmuuttajille suunnattua tiedotusta kehittämällä sekä lisäämällä ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta.
- Virtuaaliammattikorkeakoulun kehittämistä jatketaan. Opiskelijoille tarjotaan kaikissa koulutusohjelmissa mahdollisuus suorittaa vähintään 20 opintoviikkoa virtuaaliopintoina. Verkko-opetusta suunnataan myös kansainväliseen tarjontaan.

4.2.4 Toiminnan laajuus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan nuorten koulutuksen ja opettajankoulutuksen aloituspaikkamäärät:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nuoret	24 500	24 750	24 750	24 750	24 750	24 750	24 750
Ammatillinen opettajankoulutus	1 370	1 595	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665
Liikenneopettajankoulutus	75	80	80	80	80	80	80

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan nuorten ja aikuisten koulutuksen sekä erikoistumisopinnojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen keskimääräisten vuosiopiskelijamäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	Toteutuma 2004	TA 2005	TTS 2006	TTS 2007	TTS 2008	TTS 2009
Nuoret	81 430	82 000	82 000	82 000	82 000	82 000
Aikuiset	14 990	15 540	15 540	15 540	15 240	15 000
Yhteensä	96 420	97 540	97 540	97 540	97 240	97 000
Erikoistumisopinnot	4 400	3 200	2 900	2 500	2 500	2 400
Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat	360	800	1 100	1 500	1 800	2 140
Yhteensä	101 180	101 540	101 540	101 540	101 540	101 540

4.2.5 Menolaskelma

29.20 Ammattikorkeakouluopetus (1 000 euroa)

	2003 TP	2004 TA+LTA:t	2005 TA	2006 TTS	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS
Peruslaskelma	330 466	343 451	353 559	359 534	361 854	367 177	367 177
Kehysehdotus	330 466	343 451	353 559	386 834	394 054	409 977	411 077
Ero				27 300	32 200	42 800	43 900

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Valtionosuuksien kustannustenjaon tarkistus (29.20.30)	2 320	4 640	9 963	9 963
Opettajankoulutuksen valtionavustuksen oikaisu (29.20.30)	3 655	3 655	3 655	3 655

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Aluevaikutuksen lisääminen sekä tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen (29.20.30)	10 000	10 000	10 000	10 000
Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueyhteistyön tukeminen (29.20.30) ¹⁾	10 000	10 000	10 000	10 000
Nuorten koulutuksen aloituspaikkatarjonnan lisääminen (29.20.30)	300	1 000	1 900	3 000
Kansainvälistymisen strategiaohjelma (29.20.30)	5 000	5 000	5 000	5 000
Virtuaaliammattikorkeakoulu (29.20.30)	-	4 200	8 400	8 400
Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutukseen (29.20.30)	2 000	2 000	7 500	7 500

¹⁾ Yhteinen yliopistoille ja ammattikorkeakouluille

4.3 Yleissivistävä koulutus

4.3.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen (esiopetus, perusopetus, lisäopetus, lukiokoulutus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Toiminnan tavoitteena on varmistaa oppilaiden ja opiskelijoiden oikeus ammattitaitoiseen, laadukkaaseen opetukseen ja ohjaukseen sekä turvalliseen oppimisympäristöön ja hyvinvointiin.

Kehittämisessä on keskeistä opetussisältöjen ja -menetelmien kehittäminen, oppimisympäristön laadun parantaminen, toimenpiteet syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi sekä koulutuksen ohjauksjärjestelmän vahvistaminen. Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristumista tuetaan ja suomalaisen koulutusjärjestelmän kansainvälistä painoarvoa hyödynnetään.

Tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % perusopetuksen päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa.

Seurataan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen oppilaitosverkon kehittymistä ja ennakoidaan näihin suunniteltujen muutosten vaikutuksia.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaava mittain

Perusopetuksen päättävistä aloittaa samana vuonna toisen asteen koulutuksessa tai lisäopetuksessa

2002	2003	2008
94,1	94,5	96,0

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kehittämistoimilla tähdätään opetuksen laadun kehittämiseen niin, että yleissivistävä koulu- tus on jatkossakin huippuluokkaa myös kansainvälisissä vertailuissa. Lisätään koulujen ja op- pilaitosten osallistumista kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin Pohjoismaisten ja EU:n koulu- tusohjelmien avulla.

Koulutusjärjestelmän tehokkuuden lisäämiseen pyritään myös keskeyttämistä vähentä- mällä ja läpäisyä parantamalla sekä koulutusasteiden nivelvaiheiden toimivuutta tehostamal- la.

Koululaisten hyvinvointia kuvaava mittari kehitetään vuoden 2006 aikana.

Oppimistulokset OECD:n PISA arvioinnissa (Suomen keskiarvo/ OECD:n keskiarvo)

	2000	2003	2006
Lukutaito	546/500	543/500	543-550/500
Matematiikka	536/500	544/500	544-550/500
Luonnontiede	538/500	548/500	548-550/500

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen keskeyttäminen (%)

	2002	2008
Perusopetus	0,05	0,01
Lukiokoulutus	4,20	3,90

4.3.2 Perussuunnitelma

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seu- raavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Esiopetuksen kehittämistä jatketaan vuonna 2004 annetun selonteon pohjalta. Esiopetuksen vaikutuksia ja esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan.
- Perusopetuksen uusi tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet otetaan asteittain käyttöön 1.8.2006 mennessä. Tuetaan perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien toimeenpanoa ja seurataan uudistuksen toteutumista. Edistetään yhtenäisen perusopetuksen kehittymistä.
- Jatketaan perusopetuksen ja tuloksellisesti toimivan koulun laatusuosituksen valmistelua. Suosituksilla vahvistetaan koulutuksen perusturvaa. Tavoitteena on, että laatusuositukset tukevat koulutuksen järjestäjiä ja kouluja opetuksen laadun kehittämisessä sekä terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen luomisessa. Laatusuosituksilla tuetaan oppilaiden hyvinvointia, kasvua ja oppimista sekä heidän opetuksellisten oikeuksiensa toteutumista. Määritellään perusopetuksen ja tuloksellisesti toimivien koulujen laatukriteerit sekä niitä vastaavat hyvän laadun kriteerit ja kuvaukset. Käynnistetään laatusuosituksiin liittyvän seurantajärjestelmän kehittämistyö.
- Laajennetaan perusopetuksen oppilaiden oppimistuloksia, hyvinvointia ja kasvu ympäristöä koskevaa tutkimusta. Tavoitteena on saada selville, miten lasten hyvinvointiin ja

kasvuympäristöön liittyvät tekijät ovat yhteydessä heidän oppimistuloksiinsa. Tuetaan sosiaalisen periytyvyyden kierteen ehkäisyä sekä syrjäytymistä ehkäisevien toimintatapojen kehittämistä. Tavoitteena on ehkäistä koulujen eriarvoistumista.

- Tuotetaan, hallitaan ja hyödynnetään kansalliset ja kansainväliset tarpeet huomioonottavaa, luotettavaa ja vertailukelpoista arviointitietoa. Perusopetuksen oppimistulosten arviointijärjestelmää kehitetään siten, että arvioinnit suunnataan otospäätöksiksi perusopetuksen tuntijakopäätöksen mukaisiin nivel- ja päättövaiheeseen ja siten, että oppimistulosten pitkittäisseuranta mahdollistuu opetuksen tuottavuuden arvioimiseksi.
- Varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämistä tuetaan. Laaditaan toimenpideohjelma tukemaan oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien varhaista tunnistamista ja opetusjärjestelyiden kehittämistä. Edistetään erilaisten oppijoiden oppimisvaikeuksien varhaista tunnistamista, oppimisvalmiuksien ja oppimaan oppimisvalmiuksien vahvistamista ja menetelmien kehittämistä. Kehitetään erilaiset oppijat huomioon ottavaa yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuria ja pedagogiikkaa. Edistetään erityistä tukea tarvitsevien lasten opetukseen liittyvää resurssikeskus- ja ohjaustoimintaa.
- Valmistellaan eduskunnan sivistysvaliokunnan edellyttämä selvitys lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan laadun, laajuuden ja palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymisestä sekä lain vaikutuksista palvelun rahoitukseen. Edistetään eri toimijoiden välistä yhteistyötä.
- Kehitetään oppilaille ja opiskelijoille tietoja ja taitoja, jotta he voivat osallistua aktiivisesti ja vaikuttaa omaa koulua ja lähiympäristöä koskevaan päätöksentekoon.
- Jatketaan opinto-ohjauksen kehittämishanketta vuoteen 2007 saakka. Valmistellaan ratkaisut, joilla turvataan oppilaanohjauksen riittävyys ja korkea laatutaso perusopetuksen ylemmillä vuosiluokilla. Täsmennetään opinto-ohjausta koskevaa lainsäädäntöä sekä kehitetään moniammatillista yhteistyötä.
- Ylioppilastutkinnon sisältöä kehitetään vastaamaan lukion uusia opetussuunnitelman perusteita. Toteutetaan reaalikokeen ja äidinkielen kokeen uudistus sekä selvitetään kielten kokeiden uudistamisen tarve.
- Kehitetään ylioppilastutkinnossa saavutettujen tulosten sekä lukioarvosanojen ja niihin liittyvien lukiodiplomien käyttöä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.
- Alueellisia yhteistyöverkostoja rakennetaan ottaen huomioon toisen asteen opintotarjonnan monipuolistaminen, opetusteknologian hyödyntäminen (virtuaaliopetus, etäopetus) sekä kokemusten levittäminen erilaisten opetustarjontaratkaisujen ja hallinnollisten mallien toimivuudesta. Virtuaali- ja etäopetusta integroidaan koulutuksen järjestäjien yhteistyöhön koulutuksen kehittämistä tukevalla tavalla.
- Aikuisten lukiokoulutuksen kehittämistä jatketaan ja valmistellaan toimenpideohjelma.

- Käynnistetään yleissivistävän koulutuksen päätöksenteon, strategisen suunnittelun ja seurannan sekä tietojohdamisen tueksi tarvittavan tietojärjestelmän kehittämistyö. Tavoitteena on mahdollistaa ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon tuottaminen, hallinta ja siirtäminen mahdollisimman tuloksellisesti eri toimijoiden välillä.
- Tuetaan taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen toimeenpanoa ja seurataan uudistuksen toteutumista.

4.3.3 Kehittämishankkeet

- Maahanmuuttajien koulutuksellisen aseman parantamiseen osoitetaan tarvittavat voimavarat. Perusopetuksen valmistavaa opetusta laajennetaan lukuvuoden mittaiseksi ja otetaan huomioon kustannusten kasvusta aiheutuva määrärahojen lisäystarve. Maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia lukiokoulutukseen parannetaan. Tavoitteeksi asetetaan, että vuoteen 2008 mennessä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus lukioiden opiskelijoista nousee selvästi nykyisestä. Koulujen ja oppilaitosten toimintaa kehitetään maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten kotouttamisen edistämiseksi suuntaamalla voimavaroja opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen.
- Kehitetään valtion koulujen toimintaa osaamis- ja resurssikeskuksina. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon opiskelijamäärän kasvusta ja vaikeimmin vammaisten opiskelijoiden osuuden lisääntymisestä aiheutuvien lisäystarpeiden ohella välttämättömistä rakennus- ja peruskorjaushankkeista aiheutuvat vuokramenojen lisäykset ja kaluston hankintakulut.
- Taiteen perusopetuksen toimintaedellytyksiä kehitetään. Opetustuntiperusteista valtiosuutta laajennetaan eri taiteenaloilla. Ensisijaisesti lisätään koulutuksen järjestäjien tuntiperusteisella valtiosuudella rahoitettavien opetustuntien määrää. Taiteen perusopetuksen arviointi toteutetaan, kun on saatu kokemuksia uusien opetussuunnitelman perusteiden toteutumisesta.
- Tuetaan aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämistä ja kootaan aamu- ja iltapäivätoiminnan hyviä käytäntöjä ja arvioidaan toteutumista. Lapsen ja nuoren kehitystä ja kasvua tukevaa aamu- ja iltapäivätoimintaa laajennetaan osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kokonaisuutta.
- Toisen asteen yhteishakujärjestelmä uudistetaan koulutukseen hakeutumisen- ja ohjaamisprosessien tehostamiseksi ja järjestelmän toimivuuden parantamiseksi. Tavoitteena on ottaa käyttöön sähköinen hakujärjestelmä vuoden 2007 aikana.
- Varataan taloudelliset voimavarat eduskunnan ja valtioneuvoston edellyttämistä lisävelvoitteista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen maksamiseen ja EU:n koulutusohjelmien tulevaisuuden tavoitteiden seurantaohjelman toteuttamiseen sekä OECD:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston arviointi-, tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

4.3.4 Toiminnan laajuus

Yleissivistävän opetuksen valtionosuuden perusteena olevan oppilasmäärän (taiteen perusopetuksen osalta valtionosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän suunnitelmakaudella seuraavasti:

	toteutuma					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Esiopetus	58 141	59 000	58 000	57 000	56 500	57 500
Perusopetus ¹⁾	573 747	580 000	573 000	564 000	554 000	546 000
josta lisäopetus	2 212	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Päivälukiot	110 000	110 000	114 000	114 500	115 000	115 000
Aikuislukiot	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
josta aineopiskelijat	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Taiteen perusopetus (perussuunnitelma):						
Musiikkioppilaitosten tunnit	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000
Muun taiteen perusopetuksen tunnit	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044

¹⁾ Vuoden 2004 toteuma ei sisällä 18 vuotta täyttäneitä oppilaita

4.3.5 Menolaskelma

29.40 Yleissivistävä koulutus (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	1 782 843	1 843 351	1 900 208	1 904 476	1 899 961	1 909 497	1 889 110
Kehysehdotus	1 782 843	1 843 351	1 900 208	1 925 376	1 939 361	1 983 197	1 964 110
Ero				20 900	39 400	73 700	75 000

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Aamu- ja iltapäivätoiminta (29.40.30)	-	5 000	5 000	5 000
Laajakaistayhteyksien laajentaminen (29.40.30)	1 000	2 000	2 000	2 000
Valtionosuuksien kustannustenjaon tarkistus (29.40.30)	16 705	33 410	71 733	71 733
Oppilasmäärän väheneminen (29.40.30)	-22 745	-51 241	-81 304	-101 691
Valtion oppilaitosten vuokrien indeksitarkistukset (29.40.21)	100	100	100	100
Lukion oppilasmäärän kasvu (29.40.30)	10 208	11 484	12 760	12 760

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Maahanmuuttajien opetus (29.40.30)	5 000	15 000	15 000	15 000
Oppilasmäärän kasvu ja muu toiminnan laajentuminen sekä toimintaedellytysten turvaaminen				
valtion oppilaitoksissa (29.40.21) ¹⁾	2 800	4 100	3 200	4 200
Oppilaanohjauksen kehittäminen (29.40.25)	5 000	10 000	20 000	20 000
Taiteen perusopetus (29.40.30)	4 700	7 200	7 600	7 900
Etälukiotoiminnan vakiinnuttaminen (29.40.30)	2 900	2 900	2 900	2 900
Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku (29.40.25, työllisyysohjelma ja tuottavuusohjelma; puolet rahoituksesta on esitetty ammatillisen koulutuksen luvussa)	500	200	-	-
Aamu- ja iltapäivätoiminnan laajentaminen (29.40.30)	-	-	25 000	25 000
¹⁾ Määrärahan lisästarve muodostuu seuraavasti:				
- vaikeasti ja monivamm. opp. määrän osuuden kasvu	900	900	900	900
- rakennushankkeista aiheutuvat vuokrien lisäykset	200	500	800	1 100
- rakennushankkeista aiheutuvat kaluston hankinnat	300	600	200	200
- resurssikeskustoiminnan kehittäminen	500	1 200	1 100	1 100
- määrärahan oikaisu	900	900	900	900

4.4 Ammatillinen koulutus

4.4.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä haasteita suunnitelmakaudella ovat koulutuksen ja työelämän lähentäminen sekä koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Koulutuksen vaikuttavuutta kuvataan tässä tutkinnon suorittaneiden sijoittumisella työelämään tai jatko-opintoihin. Viimeisin käytettävissä oleva toteumatieto on vuodelta 2002.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaava mittain

	2002	2005	2006	2007	2008	2009
Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllistyminen tai jatko-opintoihin sijoittuminen ¹⁾	73,2 %	73,5 %	74 %	74,5 %	75 %	75 %

¹⁾ Kuvaa työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tilannetta vuoden lopussa. Tarkastelussa ovat kyseisen vuoden heinäkuun alkuun mennessä ja kolmen edeltävän vuoden aikana suoritettut ammatilliset perustutkinnot.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä haasteita koulutusjärjestelmän tehostamiseksi suunnitelmakaudella ovat ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen ja läpäisyn pa-

rantaminen sekä koulutusasteiden välisten nivelvaiheiden toimivuuden tehostaminen. Toiminnallista tuloksellisuutta kuvataan tässä vaiheessa keskeyttämisasteella ja perusopetuksen päättävien välittömällä sijoittumisella ammatilliseen koulutukseen. Viimeisimmät käytettävissä olevat toteumatiedot ovat vuodelta 2002. Koulutuksen läpäisylle asetetaan tavoitteet vuoden 2005 aikana.

Toiminnallista tuloksellisuutta kuvaava mittain

	2002	2005	2006	2007	2008	2009
Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen¹⁾						
- keskeyttää kokonaan opintonsa ammatillisessa koulutuksessa	12,3 %	11,5 %	11 %	10,5 %	10 %	10 %
- keskeyttää kokonaan opintonsa ammatillisessa koulutuksessa eikä sijoitu muualle koulutusjärjestelmään	10,8 %	10 %	9,5 %	9 %	8,5 %	8,5 %
Perusopetuksen päättävien välitön sijoittuminen ammatilliseen koulutukseen²⁾						
- tavoite prosentteina	36,7 %	37 %	38 %	38,5 %	39 %	39,5 %
- arvio aloittajien määrästä	22 600	23 900	25 300	25 500	26 300	25 900

¹⁾ Kuvaa keskeyttämistä perustutkintoon johtavassa opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa. Tilasto ei sisällä oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

²⁾ Tavoitteenasettelu edellyttää kehusehdotuksessa esitetyn ammatilliseen koulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen käynnistämistä. Perussuunnitelman mukainen tavoitteenasettelu on seuraava: vuonna 2006 37,5 % (25 000), vuonna 2007 37,5 % (24 800), vuonna 2008 38 % (25 600) ja vuonna 2009 38 % (24 900)

4.4.2 Perussuunnitelma

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumisen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Ammatillisen koulutuksen laadun varmistamiseksi ja työelämäyhteyksien kehittämiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen liitetään näyttöön perustuva osoitus ammattitaidon saavuttamisesta. Ammattiosaamisen näytöt sijoittuvat koko koulutuksen ajalle ja ne ovat osa koulutusta ja opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton tarkoituksena on myös yhtenäistää opiskelijan arviointia ja tuottaa tietoa oppimistuloksista sekä opetussuunnitelman perusteiden, koulutuksen järjestäjien omien opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyjen sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta. Kuntien valtiosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä edellytetty kustannuspohjan nettouttaminen toteutetaan siten, että näyttöjen käyttöönoton valtiontaloudelliset vaikutukset ovat neutraalit. Ammattiosaamisen näytöt otetaan käyttöön viimeistään syksyllä 2006 alkavasta koulutuksesta lukien.
- Työssäoppimisen vakiinnuttamiseksi ja laadukkaan toteutuksen varmistamiseksi jatketaan työssäoppimisen tukiohjelmia.

- Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa suunnataan työvoiman kysynnän mukaisesti pitäen samanaikaisesti tavoitteena tasavertaisia koulutusmahdollisuuksia maan eri osissa. Tässä otetaan huomioon koko ikäluokan koulutustavoite ja ilman ammatillista koulutusta olevien aikuisten tarpeet. Perusopetuksesta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen jatkavien osuutta pyritään edelleen lisäämään. Ammatillisten perustutkintojen suorittamismahdollisuudet myös ylioppilastutkinnon suorittaneille turvataan. Ammatilliseen perustutkintoon johtavan opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen tarjontaa supistetaan suunnitelmakaudella. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen tarjontaa lisätään. Perustutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen tarjontaa lisätään. Oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa ammatillista lisäkoulutusta on työelämän tarpeen kannalta tarpeen laajentaa.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä muodostetaan riittävän suuria ja monipuolisia pääasiassa seudulliselta pohjalta koottuja järjestäjäorganisaatioita tai muutoin vahvoja toimijoita työelämän koulutustarpeen ja alueellisen kehittämistyön näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän toiminnot ja opetusyksiköt muodostavat ammattiopiston.
- Lukioiden ja ammattiopistojen yhteistyötä lisätään erityisesti yhteisen opintotarjonnan, yhteisten opinto-ohjelmien sekä alueellisen koulutustarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyötä tukemalla vahvistetaan ammatillisten tutkintojen antamia jatko-opintovalmiuksia.
- Otetaan käyttöön vuoden 2005 aikana laadittavat yhtenevät menettely- ja toimintaperiaatteet aikaisemmin hankitun osaamisen selvittämiseksi, arvioimiseksi ja tunnustamiseksi käytännössä. Toteutetaan yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa osaamisen tunnustamiskäytännön vakiinnuttamisen edellyttämät tilastotuotannon tarkistukset.
- Selvitetään erilaisella pohjakoulutuksella ja taustalla opetussuunnitelmaperusteisesta ja näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta valmistuvien koulutuksen keston ja opiskeluaikojen tarkoituksenmukaisuutta aikaisemman osaamisen tunnustamisen näkökulmasta. Selvitetään tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen vaikuttavia asioita ja koulutuksen järjestäjien toimenpiteiden tuloksellisuutta työllistymisen tehostamiseksi.
- Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelmaa jatketaan. Opinto-ohjausta sekä opiskelijoiden tuki- ja neuvontapalveluja lisätään ja kohdennetaan erityisesti niille opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää opintonsa. Keskeyttämisalttiuden tunnistamiseksi ja oikeiden toimien kohdentamiseksi selvitetään ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen yksilötason syitä sekä opintojen kulun kannalta kriittiset vaiheet. Selvitetään koulutuksen järjestäjien toimenpiteiden merkitystä keskeyttämisen vähenemiseksi ja etsitään menestyksellisiä toimintamalleja.
- Erityisopiskelijoiden ja erityisiä tukitoimia muutoin tarvitsevien opiskelijoiden sekä maahanmuuttajaopiskelijoiden määrän kasvu otetaan huomioon ammatillisen peruskoulutuksen mitoituksessa sekä muussa resursoinnissa koulutuksen loppuunsaattamisen edellyttämien tukipalvelujen ja erityisjärjestelyjen turvaamiseksi. Tavoitteena on varhaisen puuttumisen edistäminen ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämisen tukeminen.

- Laajennetaan ammatillisen peruskoulutuksen opettajien ja oppilaitosyhteisöjen kehittämishanketta. Ammatillisten opettajien kelpoisuusvaatimuksia selkiytetään tavoitteena opettajien saatavuuden parantaminen.
- Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä tuetaan kehittämällä opetussuunnitelmia ja opetusta, edistämällä kansainvälistä yhteistyötä sekä lisäämällä ulkomailla suoritettavien opiskelijaksojen määrää ja tehostamalla ulkomailla suoritettujen opintojen tunnustamis- ja hyväksilukemiskäytäntöjä. Ammatillisten tutkintojen kansainvälistä tunnettavuutta lisätään ja tutkinnon suorittaneiden liikkuvuuden edellytyksiä parannetaan. Osallistutaan aktiivisesti Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen yhteistyötä edistävään Kööpenhamina-prosessiin.
- Jatketaan ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja vetovoimaisuuden vahvistamista kehittämällä koulutuksen laatua, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta, nostamalla esiin huippuosaamista ammattitaitokilpailujen avulla sekä jatkamalla ammatilliseen koulutukseen liittyvää tiedotustoimintaa. Ammatillisen erityisopetuksen tuottaman osaamisen arvostuksen edistämiseksi ja työelämäyhteyksien vahvistamiseksi laajennetaan ammattitaitokilpailujärjestelmää koskemaan myös vammaisia opiskelijoita ja osallistutaan vammaisten ammattitaidon MM-kilpailuihin Japanissa vuonna 2007.
- Kehitetään yrittäjyyttä tukevia koulutusohjelmia, opetussisältöjä ja -menetelmiä sekä levitetään hyviä käytäntöjä.
- Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelman mukaisesti kehitetään tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä ja verkko-opetuksen sisältöjä.

4.4.3 Kehittämishankkeet

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella lisäksi varautumista seuraavien hankkeiden ja toimenpiteiden rahoitukseen:

- Mikäli ammattiosaamisen näyttöjärjestelmän toteuttamiseen ei voida käyttää kustannuspohjan nettouttamisesta aiheutuvaa säästöä, näyttöjen käyttöönotosta aiheutuvat kustannukset, jotka otettaisiin huomioon yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa toiminnan laadun ja laajuuden arvioituna muutoksena, aiheuttavat valtiolle lisäkustannuksia.
- Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana siten, että koulutuksen tuloksellisuus otetaan huomioon käyttökustannusten laskennallisessa rahoituksessa. Rahoitusjärjestelmän tulee kannustaa myös erityisopetuksen tarpeessa olevien nuorten koulutukseen. Investointien erillisestä rahoitusjärjestelmästä luovutaan. Uudistukset valmistellaan osana kuntien valtiosuusjärjestelmän uudistamista.
- Peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen siirtymiskynnyksen madaltamiseksi ammatillisen koulutuksen yhteyteen kehitetään ammatilliseen koulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, josta on mahdollista joustavasti siirtyä tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Koulutus suunnataan erityisesti sellaisille peruskoulun päättävillä nuorilla, joilla ei vielä ole riittäviä valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen tai koulutusalaan koskevaan päätöksentekoon ja ovat siitä syystä vaarassa jäädä kokonaan koulutuksen ulkopuolelle ja syrjäytyä.

- Kehitetään erityisopetuksen toimenpideohjelman mukaisesti valtion erityisoppilaitoksia erityisopetuksen osaamis- ja resurssikeskuksina. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon myös opiskelijamäärän kasvusta ja vaikeimmin vammaisten opiskelijoiden osuuden lisääntymisestä sekä lisäkoulutuksen kasvusta aiheutuvat lisäystarpeet sekä valtion oppilaitosten välttämättömistä rakennus- ja peruskorjaushankkeista aiheutuvat vuokramenojen lisäykset ja kaluston hankintakulut sekä kustannustason arvioidusta noususta aiheutuva muu määrärahan lisäystarve.
- Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen kiintiötä kasvatetaan työelämän tarpeen edellyttämällä tavalla ja yksikköhintoja tarkistetaan kustannustason nousua vastaavasti.
- Koulutukseen hakeutumis- ja ohjaamisprosessien tehostamiseksi ja järjestelmän toimivuuden parantamiseksi toisen asteen yhteishakujärjestelmä uudistetaan. Tavoitteena on ottaa käyttöön sähköinen hakujärjestelmä vuoden 2007 aikana.

4.4.4 Toiminnan laajuus

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uusien opiskelijoiden määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2004 arvio	2005 TAE	2006 TTS	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS
1. Oppilaitosmuotoinen koulutus	53 700	53 500	53 500	53 500	53 500	53 500
1.1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	45 300	45 000	44 500	44 000	43 500	43 500
* josta alle 25-vuotiaat	41 000	41 000	41 000	41 000	41 000	41 000
* josta väh. 25-vuotiaat	4 300	4 000	3 500	3 000	2 500	2 500
1.2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	8 400	8 500	9 000	9 500	10 000	10 000
* josta alle 25-vuotiaat	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
* josta väh. 25-vuotiaat	6 400	6 500	7 000	7 500	8 000	8 000
2. Oppisopimuskoulutus ¹⁾	6 800	7 000	7 100	7 100	7 200	7 200
* josta alle 25-vuotiaat	2 300	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
* josta väh. 25-vuotiaat	4 500	4 500	4 600	4 600	4 700	4 700
Yhteensä	60 500	60 500	60 600	60 600	60 700	60 700

¹⁾ Osa koulutuksesta voidaan järjestää opetussuunnitelmaperusteisena.

Ammatillisen koulutuksen keskimääräisen vuosiopiskelijamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	arvio	TAE	TTS	TTS	TTS	TTS
1. Oppilaitosmuotoinen koulutus	131 300	133 000	133 000	133 000	133 000	133 000
1.1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	119 000	120 000	119 500	119 000	118 500	118 000
* josta erityisopetus	14 200	14 500	14 800	15 000	15 300	15 500
- valtion erityisoppilaitokset ¹⁾	880	880	880	880	880	880
- muut erityisoppilaitokset	2 920	3 020	3 120	3 170	3 220	3 220
- muut ammattiopistot	10 400	10 600	10 800	10 950	11 200	11 400
1.1.1. Tutkintoon johtava koulutus	115 350	116 100	115 500	114 900	114 300	113 800
1.1.2. Muu kuin tutkintoon johtava koulutus	3 650	3 900	4 000	4 100	4 200	4 200
* vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 000	2 200	2 300	2 350	2 400	2 400
* maahanmuuttajien valmistava koulutus	900	950	1 000	1 050	1 100	1 100
* kotitalousopetus	750	750	700	700	700	700
* ammatilliseen koulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus	-	-	0	0	0	0
1.2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	12 300	13 000	13 500	14 000	14 500	15 000
2. Oppisopimuskoulutus	34 850	34 420	34 920	35 120	35 320	35 420
2.1. Peruskoulutus	12 550	12 500	13 000	13 200	13 400	13 500
2.2. Lisäkoulutus ²⁾	22 300	21 920	21 920	21 920	21 920	21 920
2.2.1. Tutkintotavoitteinen lisäkoulutus	18 900	18 500	18 500	18 500	18 500	18 500
2.2.2. Muu lisäkoulutus	3 400	3 420	3 420	3 420	3 420	3 420

¹⁾ Saamelaisalueen koulutuskeskus mukaanlukien valtion ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä on 1 000 vuonna 2004 (toteuma) ja vuonna 2005 (TAE).

²⁾ Vuonna 2004 oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä on 22 000 opiskelijaa.

Kehysehdotuksen mukaiset vuosiopiskelijamäärät

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	arvio	TAE	TTS	TTS	TTS	TTS
1. Oppilaitosmuotoinen koulutus	131 300	133 000	133 150	133 500	133 700	133 850
1.1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	119 000	120 000	119 650	119 500	119 200	118 850
* josta erityisopetus	14 200	14 500	14 800	15 000	15 300	15 500
- valtion erityisoppilaitokset	880	880	950	1 000	1 000	1 000
- muut erityisoppilaitokset	2 920	3 020	3 050	3 100	3 150	3 150
- muut ammattiopistot	10 400	10 600	10 800	10 900	11 150	11 350
1.1.1. Tutkintoon johtava koulutus	115 350	116 100	115 250	114 300	113 500	112 850
1.1.2. Muu kuin tutkintoon johtava koulutus	3 650	3 900	4 400	5 200	5 700	6 000
* vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 000	2 200	2 300	2 350	2 400	2 400
* maahanmuuttajien valmistava koulutus	900	950	1 000	1 050	1 100	1 100
* kotitalousopetus	750	750	700	700	700	700
* ammatilliseen koulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus	-	-	400	1 100	1 500	1 800
1.2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	12 300	13 000	13 500	14 000	14 500	15 000
2. Oppisopimuskoulutus	34 850	34 420	36 000	37 200	38 400	38 500
2.1. Peruskoulutus	12 550	12 500	13 000	13 200	13 400	13 500
2.2. Lisäkoulutus	22 300	21 920	23 000	24 000	25 000	25 000
2.2.1. Tutkintotavoitteinen lisäkoulutus	18 900	18 500	19 800	20 900	22 000	22 000
2.2.2. Muu lisäkoulutus	3 400	3 420	3 200	3 100	3 000	3 000

4.4.5 Menolaskelma

29.60 Ammatillinen koulutus (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	523 559	557 808	575 786	581 264	584 418	593 444	593 792
Kehysehdotus	523 559	557 808	575 786	593 064	603 318	619 244	620 892
Ero				11 800	18 900	25 800	27 100

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Valtion oppilaitosten vuokrien indeksitarkistukset (29.60.21)	100	100	100	100
Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus (29.60.30)	3 210	6 420	13 785	13 785
Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus (29.60.31)	529	1 058	2 024	2 024
Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän peruskoulutuksen opiskelijamäärän kasvu (29.60.31)	1 739	2 434	3 129	3 477
Kiinteistöjen hankinta (29.60.76)	-100	-1 400	-1 400	-1 400

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto (29.60.30)	2 600	3 600	4 600	5 300
Ammatilliseen koulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen käynnistäminen (29.60.30, työllisyysohjelma)	600	2 200	3 000	3 700
Opiskelijamäärän kasvu ja muu toiminnan laajentuminen sekä kustannustason arvioitu nousu valtion oppilaitoksissa (29.60.21) ⁾	3 100	4 600	4 900	4 800
Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen laajentaminen ja yksikköhintojen tarkistaminen (29.60.31, työllisyysohjelma)	5 000	8 300	13 300	13 300
Toisen asteen yhteishakujärjestelmän uudistaminen ja sähköinen haku (29.60.25, työllisyysohjelma, tuottavuusohjelma; puolet rahoitustarpeesta on esitetty yleissivistävän koulutuksen luvussa)	500	200	-	-
⁾ Määrärahan lisästarve muodostuu seuraavasti:				
- osaamis- ja resurssikeskustoiminnan tukeminen	200	200	200	200
- opiskelijamäärän kasvu	1 600	2 700	2 700	2 700
- vaikeimmin vammaisten opiskelijoiden osuuden lisääntyminen	200	200	200	200
- lisäkoulutuksen määrän kasvu	200	200	200	200
- rakennus- ja peruskorjaushankkeista aiheutuvat vuokramenojen lisäykset	100	400	600	700
- rakennushankkeista aiheutuvat kaluston hankintakulut	100	100	200	-
- kustannustason arvioitu nousu	700	800	800	800

4.5 Aikuiskoulutus

4.5.1 Tavoitteet

Aikuiskoulutusta kehitetään parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta hallitusohjelman ja valtioneuvoston hyväksymän vuosia 2003-2008 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tässä suunnitelmassa aikuiskoulutusta kä-

sitellään lisäksi luvuissa 4.1. (yliopisto-opetus ja -tutkimus), 4.2. (ammattikorkeakoulut), 4.3. (yleissivistävä koulutus), 4.4. (ammattillinen koulutus) ja 5.3 (liikuntatoimi).

Alla olevassa taulukossa esitetään aikuiskoulutuksen rahoitus opetusministeriön hallinnon-alalla vuoden 2005 talousarvioesityksen mukaisesti:

	milj. euroa
* Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö (29.69)	321,6
* Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto (29.10)	16,5
* Yliopistojen aikuiset perustutkinto-opiskelijat (arvio)	146,0
* Ammattikorkeakoulut (29.20)	73,5
* Lukiokoulutus (arvio) (29.40)	16,7
* Ammatillinen peruskoulutus (arvio) (29.60)	84,2
* Ammatillisten oppilaitosten aikuiset perustutkinto-opiskelijat (arvio)	41,0
* Oppisopimuskoulutuksena järj. ammatillinen lisäkoulutus (29.60)	66,6
* Liikunnan koulutuskeskukset (29.98)	14,0
Yhteensä	780,7

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetusministeriön hallinnonalan aikuiskoulutusta kehitetään niin, että omaehtoinen aikuis-koulutus muodostaa työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja työnantajien rahoittaman henkilöstökoulutuksen kanssa toimivan sekä aikuisväestön ja työelämän tarpeita vastaavan kokonaisuuden. Aikuiskoulutuksen toimenpiteillä edistetään opetusministeriön toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallituksen politiikkaohjelmien toimeenpanoa.

Aikuiskoulutuksella tuetaan työvoiman saatavuuden turvaamista, työllisyysasteen ja eläkkeelle siirtymisiään nostamista sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon lisäämistä. Tavoitteena on, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa vähintään 60 %:iin vuoteen 2008 mennessä. Samalla parannetaan ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien koulutustasoa ja syrjäytymisuhan alaisten aikuiskoulutukseen osallistumista. Koulutustarjontaa suunnataan erityisesti maahanmuuttajaväestön osaamistarpeisiin sekä kasvavan senioriväestön sivistyspalveluihin.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Opetusministeriön hallinnonalan aikuiskoulutuksen kehittämisen yleistavoitteina ovat elinikäisen oppimisen edellytysten vahvistuminen, kansalaisyhteiskunnan toiminnan ja tasa-arvon vahvistuminen, keski-ikäisen aikuisväestön koulutustason nouseminen ja aliedustettujen ryhmien osallistumisen laajentuminen, riittävät ja vakaat toimintaedellytykset aikuiskoulutuksen järjestäjille, aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten ja tukipalvelujen kehittyminen, aikuiskoulutuksen laadun parantuminen, alueellisen vaikuttavuuden lisääntyminen, sekä aikuiskoulutuksen ohjauksen ja seurannan kehittyminen koulutuksen kaikilla tasoilla.

Tulos- ja informaatio-ohjauksen avulla kehitetään ja tehostetaan aikuiskoulutusta kaikilla koulutusasteilla siten, että koulutus järjestetään aikuisille soveltuvin tavoin ja edistäen voimavarojen taloudellista käyttöä. Seuranta- ja arviointijärjestelmiä parannetaan, jotta päätöksenteon ja kehittämistyön tarpeisiin on käytettävissä kattavasti ajantasaista tietoa aikuiskoulutuksesta ja -opiskelusta. Aikuiskoulutuksen alueellista yhteistyötä, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta kehitetään ottaen huomioon keväällä 2005 valmistuvien aikuiskoulutuksen alueellisten toimenpideohjelmien kehittämisehdotukset.

4.5.2 Perussuunnitelma

Tavoitteita toteutetaan seuraavilla suunnitelmakaudelle ajoittuvilla toimenpiteillä:

- **Noste-ohjelma.** Aikuisten koulutustason kohottamisen lisätoimenpideohjelmaa laajennetaan vuosina 2006-2007. Ohjelman aloittaa vuosittain vähintään 10 000 aikuista. Lisäksi perusrahoitteiseen ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen sekä oppisopimuskoulutukseen osallistuu vuosittain noin 15 000 ohjelman kohderyhmään kuuluvaa aikuista. Ohjelman avulla edistetään työllisyyden politiikkaohjelmaa.
- **Ammatillinen perus- ja lisäkoulutus.** Ammatillisessa peruskoulutuksessa lisätään edelleen näyttötutkintoja, oppisopimuskoulutusta ja muita työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia järjestelyjä koulutusresurssien käytön tehostamiseksi. Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa laajennetaan tasaisesti vuosittain erityisesti tutkintoihin valmistavassa koulutuksessa sekä pk-yritysten henkilöstön ja maahanmuuttajaväestön tarpeisiin. Tavoitteena on, että tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen aloittajien määrä kasvaa suunnitelmakaudella 23 000 henkilöön (vuonna 2005 yhteensä 21 400), joista vähintään 80 % suorittaa tutkinnon tai sen osan kolmessa vuodessa koulutuksen alkamisesta lukien. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvat uusitaan 1.1.2006 lukien. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkkoa kehitetään laadunarvioinnin avulla valtakunnallisesti toimivaksi sekä alueellisesti ja alakohtaisesti kattavaksi. Toiminnan laatua ja työelämän palvelutehtävien toteutusta tuetaan kehittämisavustuksilla. Ammatillisen aikuiskoulutuksen avulla edistetään työllisyyden politiikkaohjelmaa. Aikuiskoulutuksen toimintaedellytyksiä vahvistetaan luvun 29.69 sisäisillä määrärahoilla.
- **Vapaa sivistystyö.** Vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä vahvistetaan tasa-arvoa, sosiaalista koheesiota sekä aktiivista kansalaisuutta rakentavan aikuiskoulutuksen järjestäjinä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten uusi ohjaus- ja seurantajärjestelmä otetaan käyttöön vuodesta 2005 alkaen. Uuden ohjausjärjestelmän avulla pyritään yhteistyössä alan keskusjärjestöjen kanssa lisäämään aikuiskoulutuksessa aliedustettujen ryhmien osallistumista sekä yhteisesti määriteltyjen painopistealueiden koulutustarjontaa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitusjärjestelmien uudistamisen tarpeet selvitetään. Vapaan sivistystyön kautta edistetään kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa ja tietoyhteiskuntaohjelmaa.
- **Neuvontajärjestöt.** Neuvontajärjestöjen toimintaedellytyksiä vahvistetaan hallituksen kansalaisvaikuttamisen, tietoyhteiskunta- ja yrittäjyyden politiikkaohjelmien tavoitteiden edistämiseksi.
- **Korkeakoulujen aikuiskoulutus.** Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittämistavoitteena on, että korkeakoulut voivat tarjota riittävästi työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia koulutusmahdollisuuksia tutkintoon johtavassa koulutuksessa, vastata korkeakoulututkinnon suorittaneen väestön osaamisen ja asiantuntemuksen jatkuvasta kehittämisestä sekä edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot otetaan asteittain käyttöön kaikilla koulutusaloilla ja niiden aloituspaikkatarjonta nostetaan 2000:een vuoteen 2008 mennessä. Avoimen

ammattikorkeakoulun tarjontaa laajennetaan ja vahvistetaan koulutuksen saavutettavuuden lisäämiseksi vuonna 2005 valmistuvan toimenpideohjelman mukaisesti.

Yliopistojen täydennyskoulutuksen tehtävää tutkintojärjestelmän täydentäjänä vahvistetaan. Erityisenä kehittämialueena ovat toimet, jotka edistävät täydennyskoulutusluonteisen koulutuskysynnän kanavoitumista tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen. Avointa yliopisto-opetusta kehitetään edelleen koulutuksellista tasa-arvoa edistävänä avoimena opintojärjestelmänä. Painopisteinä ovat erilaisten väestöryhmien osallistumisedellytykset, alueellinen vaikuttavuus ja mahdollisuudet siirtyä suorittamaan tutkintoa.

- **Opintoluotsi.** Opintoluotsi-palvelun tavoitteena on tukea koulutukseen hakeutumista ja koulutustarjonnan tarkoituksenmukaista käyttöä. Sen kohderyhminä ovat erityisesti peruskoulun jälkeistä koulutuspaikkaa etsivät nuoret, työelämän erilaisissa siirtymävaiheissa olevat aikuiset, opintoneuvonnan ammattilaiset sekä seniorikansalaiset, joille tarjotaan oma palvelu. Opintoluotsin ylläpitoa, kehittämistä, organisointia ja rahoitusta koskevat ratkaisut valmistellaan rakennerahastokauden 2000-2006 jälkeistä ajankohtaa varten.
- **Aikuisopiskelun tukipalvelut.** Aikuisopiskelun tukipalveluja parannetaan kehittämällä tiedotus- ja neuvontapalveluja, laajentamalla eri tavoin hankittujen opintojen ja osaamisen tunnustamisjärjestelmiä sekä tukemalla henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimista näyttötutkintoihin valmentavassa koulutuksessa (AiHe -hanke) ja muussa aikuiskoulutuksessa.
- **Aikuiskoulutuksen laatu.** Aikuiskoulutuksen laatua parannetaan valtakunnallisilla arvioinneilla ja eri tavoin hankitun osaamisen osoittavilla tutkintojärjestelmillä. Yhteistyössä Opetushallituksen ja työministeriön kanssa valmisteltava ammatti- ja erikoisammattitutkintojen opiskelijapalauttejärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2006 alusta lähtien. Opetuksen laatua parannetaan kohottamalla opetushenkilöstön osaamis- ja koulutustasoa sekä suuntaamalla voimavaroja aikuisopiskeluun soveltuvien tutkintojen ja koulutusmallien kehittämiseen, tietotekniikkaa hyödyntävän koulutustarjonnan laajentamiseen ja monipuolistamiseen sekä aikuiskoulutuksen arviointihankkeiden rahoitukseen. Opetustoimen henkilöstökoulutuksen toimintamuotoja uudistetaan vuonna 2005 toteutettavan arvioinnin pohjalta. Tavoitteena on rahoittaa jatko- ja täydennyskoulutusta suunnitelmakaudella vuosittain noin 22 000 opetushenkilöstöön kuuluvalla.
- **Valtionhallinnon kielitutkinnot.** Valtionhallinnon kielitutkintojen kehittämishanke toteutetaan vuonna 2006.

4.5.3 Kehittämishankkeet

- **Omaehtoisen aikuiskoulutuksen tarjonnan lisääminen.** Koulutustarjontaa lisätään asteittain ammatillisessa lisäkoulutuksessa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa niin, että työikäisellä väestöllä on vuoteen 2010 mennessä mahdollisuus osallistua osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen vuosittain sekä 10-15 vuoden välein laajempaan koulutuksensa ja osaamisensa täydentämiseen. Noste-ohjelman toteutuksen jälkeen työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä työllisyysasteen nostamiseksi lisätään vuodesta 2008

lähtien erityisesti työikäiselle aikuisväestölle tarkoitettua ammatillista lisäkoulutusta ja oppisopimuskoulutusta ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutusta sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja tasa-arvoa vahvistavaa vapaan sivistystyön tarjontaa Noste-ohjelman aikana syntyneitä hyviä käytäntöjä soveltaen.

- **Yleissivistävä aikuiskoulutus.** Aikuisten lukio-opiskelun edellytyksiä parannetaan uudistamalla kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä lukioiden rahoitusperusteita siten, että ne kannustavat kuntia lisäämään myös aikuisten osaamistarpeita vastaavia aineopintoja. Aikuislukioiden toimintaa kehitetään laadittavan toimintaohjelman pohjalta.
- **Aikuisopiskelun taloudelliset edellytykset.** Aikuisopiskelijoiden toimeentulojärjestelyjen kattavuutta, aikuiskoulutuksen opintomaksujen kohtuullistamista ja koulutuksen verokohtelun selkeyttä kehitetään yhdessä muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa vuodesta 2005 alkaen selvitysmiehen ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on ottaa aikuisten opintotseteli käyttöön asteittain vuodesta 2007 alkaen. Kustannusten jakautumista koskevat järjestelyt selvitetään valtiovarainministeriön kanssa.
- **Opetustoimen henkilöstön lisäkoulutuksen laajentaminen.** Koulutusta laajennetaan ja suunnataan niin, että opetushenkilöstöllä on riittävät ja tasaveroiset mahdollisuudet osallistua osaamista ja pätevyyttä lisäävään koulutukseen. Painopisteenä on opetushenkilöstön tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö, yrittäjyyden edistäminen, työssäoppiminen ja muu ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen, maahanmuuttajien opettajien kieli- ja kulttuurikoulutus sekä oppimisvaikeuksien voittamisen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemisen edellyttämä koulutus.
- **Aikuisoppilaitosten perustamis- ja peruskorjaushankkeet.** Rakennushankkeiden rahoitusta lisätään työelämän tarpeisiin vastaavan ammatillisen aikuiskoulutuksen toimintaedellytysten parantamiseksi sekä kansanopistojen - erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden - rakennusten saneeraamiseksi nykyaikaiseen koulutuskäyttöön.
- **Ammattihelikopterilentäjien koulutuksen aloittaminen.** Vuosina 2005-2007 toteutetaan lääkäri- ja pelastuslentotoimintoihin liittyvä 30-40 helikopterilentäjän jatkokoulutus. Kustannustenjaosta sovitaan operaattoreiden ja valtion kesken. Vuonna 2006 käynnistetään Suomen ilmailuopistossa ammattihelikopterilentäjien sekä lennonopettajien koulutus.

4.5.4 Toiminnan laajuus

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ammatillinen lisäkoulutus						
* opiskelijatyövuosia,	11 400	12 910	13 180	13 450	13 450	13 450
josta tutkintoon johtava koulutus	9 800	11 100	11 300	11 600	11 600	11 600
Ammatilliset erikoisoppilaitokset						
* opetustunteja	358 740	358 740	358 740	358 740	358 740	358 745
Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma NOSTE						
* opiskelijoita	7 400	8 000	10 100	11 800	6 400	3 200
* opiskelijatyövuosia	2 500	3 400	4 200	4 900	3 200	1 600
Kansalaisopistot						
* opetustunteja	2 062 000	2 062 000	2 090 000	2 118 000	2 118 000	2 118 000
Kansanopistot						
* opiskelijaviikkoja	289 500	292 250	295 750	299 250	299 250	299 250
Opintokeskukset						
* opintokerhotunteja	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000
* opetustunteja	186 840	191 600	195 200	200 800	200 800	200 800
Kesäyliopistot						
* opetustunteja	93 600	96 050	98 500	101 000	101 000	101 000
Muu aikuiskoulutus						
Lukiokoulutus						
* aikuislukioiden opiskelijamäärä ilman aineopiskelijoita	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000
* aineopiskelijoita / vuosi	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Toisen asteen ammatillinen peruskoulutus						
* näyttötutkintoon valmistava koulutus	12 300	13 000	13 500	14 000	14 500	15 000
Oppisopimuskoulutus¹⁾						
* oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus,	22 300	21 920	21 920	21 920	21 920	21 920
josta tutkintoon johtava koulutus	18 900	18 500	18 500	18 000	18 500	18 500
* oppisopimusmuotoinen ammatillinen peruskoulutus	12 550	12 500	13 000	13 200	13 400	13 500
josta aikuisopiskelijoita	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
Ammattikorkeakoulut						
* tutkintoon johtava koulutus aikuisille	14 990	15 540	15 540	15 540	15 240	15 000
* erikoistumisopinnot	4 400	3 200	2 900	2 500	2 500	2 400
* ylemmät amk-tutkinnot	360	800	1 100	1 500	1 800	2 140
* avoin ammattikorkeakoulu	13 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Yliopistot						
* aikuisopiskelijat peruskoulutuksessa ²⁾	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
* avoin yliopisto (laskennallisia vuosioiskelijajapaikkoja)	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
* täydennyskoulutus, henkilöä	85 000	88 000	92 000	95 000	95 000	95 000

¹⁾ Tässä taulukossa ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen aikuisopiskelijoilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat aikaisemmin suorittaneet ammatillisen tutkinnon samalla koulutusasteella tai opinnot aloitta-essaan ovat yli 25-vuotiaita.

²⁾ Tässä taulukossa yliopiston tutkintoon johtavassa koulutuksessa aikuisopiskelijoilla tarkoitetaan henkilöitä jotka ovat aiemmin suorittaneet kolmannen asteen tutkinnon tai opiskelevat maisteriohjelmissä tai muissa aikuisten tarpeiden mukaan järjestetyissä ohjelmissä tai tulevat yliopisto-opiskelijoiksi avoimen yliopiston väylän kautta tai opinnot aloittaessaan ovat yli 25-vuotiaita.

4.5.5 Menolaskelma

29.69 Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	293 693	305 194	319 523	329 301	337 678	298 980	298 980
Kehysehdotus	293 693	305 194	319 523	334 651	347 328	324 130	324 130
Ero				5 350	9 650	25 150	25 150

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Aikuiden koulutustason kohottamisohjelma (69.34)	6 500	11 500	-26 000	-26 000
Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen (69.31)	2 000	4 000	4 000	4 000
Vapaan sivistystyön tarjonnan lisääminen (69.30, 69.50, 69.55, 69.56)	1 800	3 700	3 700	3 700
Yksikköhintojen tarkistus (69.30, 69.50, 69.55, 69.56)	-522	-1 045	-2 243	-2 243

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen (69.31)	2 000	4 000	14 000	14 000
Vapaan sivistystyön tarjonnan laajentaminen, kansalaisopinnot (kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma) (69.30)	1 300	2 600	8 100	8 100
Aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten kehittäminen (69.25)	1 000	1 000	1 000	1 000
Opetusalan henkilöstön täydennyskoulutuksen laajentaminen (69.22)	500	500	500	500
Aikuisoppilaitosten peruskorjaukset (69.52)	-	1 000	1 000	1 000
Ammattihelikopterilentäjien koulutus (69.51)	200	200	200	200
Ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittäminen (69.22)	350	350	350	350

4.6 Opintotuki

4.6.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opintotukijärjestelmää kehitetään opiskeluun kannustavaksi koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta siten, että se mahdollistaa päätoimisen opiskelun aikana muun toimeentuloturvan kanssa johdonmukaisesti toimivan riittävän toimeentulon. Koulutukseen hakeutumisen, koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon sekä tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi järjestelmää kehitetään nykyisen rakenteen pohjalta ja yhteensovittamalla järjestelmää muun toimeentuloturvan kanssa. Kannustavalla ja riittävällä opintotuella edistetään tehokasta ja suunnitelmallista opiskelua ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluaikojen lyhenemistä.

Opintotukea käyttävien opiskelijoiden edellytykset päätoimiseen opiskeluun paranevat lukuvuodesta 2005-2006 lukien korkeakouluopiskelijoiden opintolainan valtioneuvoston korotuksen, opintolainan takaisinmaksua helpottavan tukimuodon käyttöönoton ja asumislisää myönnettäessä sovellettavan vuokratilauksen korotuksen seurauksena. Opintolainan käyttö opintojen aikaisen toimeentulon rahoitusmuotona lisääntyy vähitellen lukuvuodesta 2005-2006 alkaen siten, että valtioneuvoston ottaneiden korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa nykytasosta noin 20 prosenttia. Tällöin opintolainan valtioneuvoston saajia olisi korkeakouluissa vuosittain noin 103 000. Ylempien korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskimääräisen lainanmäärän arvioidaan kasvavan noin 6 500 eurosta 8 800 euroon. Ammatti- ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskimääräisen lainanmäärän arvioidaan kasvavan vastaavasti noin 6 000 eurosta 7 700 euroon.

Korkeakouluopiskelijoiden yhdenvertaisuus paranee, kun korkeakouluopintoihin tarkoitettujen tukien määrittelyt ja enimmäistukien pidentämisen perusteet yhtenäistyvät lukuvuoden 2005-2006 alusta lukien.

4.6.2 Perussuunnitelma

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia toimenpiteitä:

- Kansaneläkelaitoksen ja pankkien kanssa yhteistyössä selvitetään takaajan maksettavaksi tulevien opintolainojen määrän kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tarvittaessa suunnitellaan toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää takaajana maksettavaksi tulevien lainojen määrää.
- Vuonna 2006 varataan määräraha ennen vuotta 1990 valtion varoista maksettujen epävarmojen takausvastuusaatavien tileistä poistoihin.
- Opintorahaan ja asumislisään sekä ateriatukeen varattavan määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon päätoimisen opiskelun lisääntyminen.
- Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien toimitilojen vuokratilauksien perusteella maksettavaa avustusta tarkistetaan vuokramenojen kasvun vuoksi. Lisäksi Helsingin toimitalon vuokra siirretään Kansaneläkelaitoksen avustuksen piiristä opetusministeriön avustuksen piiriin, jos rahoitus toteutetaan kehysliikkeen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta.
- Opiskelija-asuntosäätiöille opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratilauksien perusteella maksettava avustus mitoitetaan tarkentuneiden arvioiden pohjalta.
- Koulumatkatukeen varattavan määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon koulumatkatuen laskentaperusteena olevan linja-autoliikenteen sarjalipputaksan korotus.

4.6.3 Kehittämishankkeet

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella lisäksi seuraavia toimenpiteitä:

Opintotuen riittävyyttä ja kannustavuutta kehitetään hallitusohjelman edellyttämällä ta-

valla opetusministeriön asettaman selvitysmiehen vuonna 2003 tekemien opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa koskevien ehdotusten pohjalta seuraavasti:

- Tavoitteena on yhteensovittaa toisen asteen opiskelijoiden opintorahan ja ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän tasoa ja lieventää vanhempien tulojen perusteella tehtävää tarveharkintaa. Vanhempien tuloaraja korotetaan ansiotason kehityksen perusteella 1.1.2006 lukien.
- Ateriatukea tarkistetaan toteutuneen kustannuskehityksen perusteella 1.1.2006 lukien.
- Opintotuen riittävyyden parantamiseksi kaikilla koulutusasteilla korotetaan asumislisän vuokratasoa 252 eurosta 257 euroon vuokratason nousun perusteella ja asumisen tukijärjestelmien yhteensovittamiseksi 1.8.2008 lukien.

Opintotuen muutoksenhakulautakunnan määrärahan mitoituksessa otetaan vuodesta 2007 lähtien huomioon sen Opetushallituksen yhteydessä olevien toimitilojen peruskorjauksesta johtuvat väistömuuton kustannukset.

4.6.4 Toiminnan laajuus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Opintorahan saajat							
Korkeakoulut	149 900	151 900	152 300	153 400	154 400	155 300	156 300
Muut			93 700	94 700	95 200	95 700	95 700
Yhteensä	244 200	244 900	246 000	248 100	249 600	251 000	252 000
Asumislisän saajat	159 600	162 300	163 900	164 300	164 800	165 300	167 000
Koulumatkatuen saajat	51 100	51 100	51 100	51 100	51 100	51 100	51 100

4.6.5 Menolaskelma

29.70 Opintotuki (1 000 euroa)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	733 423	738 076	749 544	779 852	780 652	784 552	790 452
Kehysehdotus	733 423	738 076	749 544	792 852	793 716	799 116	806 516
Ero				13 000	13 064	14 564	16 064

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Epävarmojen takausvastuusaatavien tileistä poistot (29.70.52)	5 000	-	-	-
Takausvastuiden määrän muutos (29.70.52)	-	-	-2 000	-2 000
Korkotuen määrän muutos (29.70.52)	-	-	-	-100
Päätoimisen opiskelun lisääntyminen (29.70.55)	4 000	9 600	15 300	21 100
Asumislisän vuokratilakokorotuksen kokovuotistaminen (29.70.55)	19 600	19 600	19 600	19 600
Ateriatuen käytön kasvu päätoimisen opiskelun lisääntymisen johdosta (29.70.57)	400	600	800	1 000
YTHS:n tilakustannusten korvauksen tarkistaminen (29.70.58)	38	38	38	38
Opiskelija-asuntoyhteisöjen maanvuokratilakustannusten tarkistaminen (29.70.58)	70	70	70	70
Matkalippujen hinnan nousun vaikutus koulumatkatukeen (29.70.59)	1 200	1 200	1 200	1 200

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Muutoksenhakulautakunnan toimitilakustannukset (29.70.22)	-	64	64	64
Toisen asteen alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden vanhempien tulorajojen tarkistaminen (29.70.55)	10 000	10 000	10 000	10 000
Ateriatuen korottaminen (29.70.57)	3 000	3 000	3 000	3 000
Asumislisän vuokratilakokorottaminen (29.70.55)	-	-	1 500	3 000

4.7 Tiede

4.7.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tiedepolitiikan tavoitteena on edistää tiedettä sekä turvata suomalaisen tieteen tason, laajuuden, vaikuttavuuden ja kansainvälisen näkyvyyden myönteinen kehitys sekä edistää tehokkaan ja tasapainoisen tutkimusjärjestelmän kehittämistä yhteistyössä eri sektoreiden kanssa.

Tavoitteena on vahvistaa suomalaisen tutkimuksen kansainvälistä kilpailukykyä rahoittamalla korkeatasoista tutkimusta, edistämällä luovien tutkimusympäristöjen syntyä ja kehittymistä sekä tukemalla sellaisia tutkimusaloja, joiden odotetaan lisäpanostuksella yltävän kansainvälisiin läpimurtoihin. Julkisella tutkimusrahoituksella vahvistetaan sitä osaamis pohjaa, jonka varaan talouden kestävä kasvu ja Suomen henkinen ja aineellinen hyvinvointi rakentuvat.

Tutkimusjärjestelmän kehittäminen perustuu valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan sekä valtion tiede- ja teknologianeuvoston linjauksiin. Julkista tutkimusrahoitusta lisätään valtion budjettikehyksen ja talousarvion puitteissa valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositusten pohjalta.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen Akatemian toiminnan päätavoite on, että suomalainen tiede on korkeatasoista ja näkyvää. Toiminnan painoalueet ovat tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen yleinen kehittämi-

nen, tutkijankoulutuksen edistäminen ja tutkijanuran kehittäminen, tiedepoliittisena asiantuntijaorganisaationa toimiminen sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistäminen. Akatemia rahoittaa korkeatasoista tutkimusta sekä tukee erityisesti aloja, joiden odotetaan lisäpanostuksella yltävän kansainvälisiin läpimurtoihin. Akatemia huolehtii tutkimusrahoituksensa pitkäjänteisyydestä siten, että tutkijoiden ja tutkimusryhmien tutkimusedellytykset ovat riittävät. Akatemia edistää tehokasta tutkijankoulutusta ja vastaa ammattimaiseen tutkijanuraan liittyvillä toimillaan osaltaan siitä, että Suomessa on riittävä ja kansainvälisesti korkeatasoinen tutkijakunta. Akatemia vahvistaa tiedepoliittisen suunnittelun tietopohjaa sekä arviointi- ja ennakointitoimintaa kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä muiden vastaavien organisaatioiden kanssa. Akatemia vastaa osaltaan siitä, että tutkimusta hyödynnetään laajasti ja tehokkaasti.

Arkistolaitoksen toiminnan tavoitteina ovat arkistotoimen yleinen kehittäminen ja ohjaus, arkistoaineksen säilyttäminen ja käytettävyyden kehittäminen sekä tietopalvelu. Ohjauksen keskeinen tavoite on saada valtion viranomaisten pysyvästi säilytettävä arkistoina arkistolaitokseen yhtenäisten periaatteiden mukaisesti. Arkistolaitos jatkaa Vakka-arkistotietokannan ylläpitämistä sekä sähköisten aineistojen säilytys- ja palvelujärjestelmän kehittämistä.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toiminnan painoalat ovat kielentutkimus, tutkimukseen perustuva kielenhuolto sekä keskeisten kielentutkimusaineistojen ylläpitäminen, tuottaminen ja kehittäminen. Tutkimuskeskus selvittää suomalaisen kielenkäytön ja kieliyhenteisön nykytilaa ja historiaa sanastontutkimuksella ja julkaisemalla sanakirjoja, seuraa kansalliskielten käyttöalan sekä yleiskielen kehitystä ja tiedottaa ja opastaa kielenkäytön kysymyksissä.

Varastokirjaston keskeisenä tavoitteena on tilan vapauttaminen muissa kirjastoissa. Varastokirjasto tehostaa aineiston valtakunnallista saatavuutta osallistumalla aineiston luettelointiin yhteistietokantoihin ja aineistojen digitointiin, tarjoamalla aineistoa käyttöön kaukopalveluna ja kehittämällä muita aineiston saatavuutta tehostavia toimintamuotoja.

4.7.2 Perussuunnitelma

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia toimenpiteitä:

- Vahvistetaan perustutkimusta, tutkijankoulutusta ja tutkimusta tukevaa infrastruktuuria.
- Julkisen tutkimusrahoituksen tasokorotuksella vahvistetaan tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa osana tietoyhteiskuntaohjelmaa.
- Tuetaan tietovaltaisen tuotannon ja palvelujen perustana olevien alojen, kuten biotekniikan tutkimusta. Edistetään tutkimuslähtöisiä sosiaalisia innovaatioita.
- Kansainvälistetään tutkijakouluja ja parannetaan tutkijoiden uramahdollisuuksia. Lisätään tutkijoiden liikkuvuutta sekä kansainvälisesti että sektoreiden välillä.
- Tieteen ja yhteiskunnan välisiä suhteita vahvistetaan. Edistetään tutkimustiedon käyttöä ja hyödyntämistä talouden, työllisyyden ja muun yhteiskunnallisen kehityksen hyväksi. Vahvistetaan tieteen myönteistä julkista kuvaa yhteiskunnassa ja parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia ymmärtää ja hyödyntää tiedettä.
- Lisätään tutkimuksen eurooppalaista ja muuta kansainvälistä yhteistyötä ja osallistutaan

kansainvälisiin tutkimushankkeisiin, -ohjelmiin ja -infrastruktuureihin tiede- ja teknologianeuvoston hyväksymän strategian mukaisesti.

- Osallistutaan EU:n 7. puiteohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon tavoitteena erityisesti perustutkimuksen aseman vahvistaminen ja eurooppalaisen tutkijakoulutuksen tehostaminen.
- Tehostetaan tieteen tutkimusta ja ennakointia. Tutkimuksen vaikuttavuuden sekä tutkimusjärjestelmän tilan ja toiminnan arviointia, siihen tarvittavaa tietopohjaa ja arviointimenetelmiä kehitetään edelleen.
- Tuetaan tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittämistä tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla.

4.7.3 Kehittämishankkeet

- Kiinteistömenojen lisäykset: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen muutto, Hämeenlinnan maakunta-arkiston uudet tilat
- Parannetaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaedellytyksiä.
- Varmistetaan Tiedekeskus Heureka toiminnan rahoitus.
- Tietohuollon instituutioita ja rakenteita kehitetään. Yksityisluontoisten arkistojen toimintaedellytyksiä parannetaan perustamalla arkistojen yhteinen varastotila. Kehitetään sähköisten aineistojen säilytys- ja palvelujärjestelmää (tietoyhteiskuntaohjelma) sekä varmistetaan kulttuuristen digitaalisten sisältöjen tuotanto ja tarjonta.
- Vahvistetaan tutkimustoiminnan ja tutkijanuran edellytyksiä lisäämällä tutkimusvirkoja.
- Vahvistetaan huippuyksiköiden kansainvälistä yhteistyötä, kansainvälistetään tutkijakouluja ja lisätään tutkimusohjelmien rahoitusvolyymia sekä sitomatonta hankerahoitusta. Parannetaan tutkijoiden uramahdollisuuksia lisäämällä tutkijatohtoreiden määrää.

4.7.4 Toiminnan laajuus

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Suomen Akatemia							
Tutkimusvirat lkm							
- akatemiaprofessorit	38	39	39	41	41	41	41
- akatemiaturkijat	238	244	247	250	250	250	250
Tutkimusohjelmat;							
rahoituspäätökset milj. euroa	41,3	31,1	23,0	53,0	31,0	31,0	57,0
Huippuyksikköohjelmat,							
rahoituspäätökset milj. euroa	0,2	18,0	26,3	1,7	26,5	26,5	0,5
Arkistolaitos							
Annettu koulutus (luentotunteja)	1 015	750	750	750	750	750	750
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 846	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Tutkijakäynnit kpl	79 382	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000
Selvitykset	18 016	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000

4.7.5 Menolaskelma

29.88 Tiede (1 000 euroa)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	134 732	163 895	164 144	179 644	185 107	194 133	204 636
Kehysehdotus	134 732	163 895	164 144	185 704	198 585	217 002	241 105
Ero				6 060	13 478	22 869	36 469
Veikkausvoittovarat (kehyksen ulkopuolella)	75 783	75 739	75 739	75 739	75 739	75 739	75 739
Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)							
				2006	2007	2008	2009
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahan kasvu (29.88.50)				15 358	20 800	29 789	40 292
Kv-järjestöjen jäsenmaksujen kasvu (29.88.66)				60	90	90	90
Eräiden teosten laatimiseen käytettävän määrärahan vähennys (29.88.25)				-100	-150	-150	-150
Henkilöstömenojen lisäys (29.88.21, 29.88.22, 29.88.23)				172	213	250	250
Vuokrien indeksikorotukset							
- Suomen Akatemia (29.88.21)				36	36	36	36
- Arkistolaitos (29.88.22)				67	67	67	67
- Kotimaisten kielten tutkimuslaitos (29.88.23)				12	12	12	12
- Varastokirjasto (29.88.24)				10	10	10	10

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Kiinteistömenojen lisäykset				
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen muutto (29.88.23)	460	257	257	257
- Hämeenlinnan maakunta-arkisto (29.88.22)	-	521	712	712
Sähköisten aineistojen säilytys- ja palvelujärjestelmän kehittäminen sekä sähköinen tilausjärjestelmä (29.88.22, tietoyhteiskuntaohj.)	700	1 500	400	400
Tutkimusvirkojen lisääminen (29.88.21)	2 100	1 700	1 900	2 400
Tutkimusrahoituksen myöntövaltuuden lisäys keskim. 7% vuodessa (huippuyksiköiden vahvistaminen, tutkijakoulujen kansainvälist., ohjelmarahoituksen lisääminen) (29.88.50)	1 400	7 600	17 200	30 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenomomentin lisäys (veikkausvaramomentin määrärahaa vastaavaksi ja kehittämishankkeiden toteuttamiseksi) (29.88.23)	1 100	1 600	2 100	2 400
- Heureka-toiminnan rahoituksen varmistaminen ja	(700)	(1 200)	(1 500)	(1 800)
- Yksityisluontoisten arkistojen yhteisen varaston perustaminen (vapauttamalla veikkausvoittovaramomentilta Kotuksen toiminnan määrärahat)	(300)	(300)	(500)	(500)
Kansallisen kulttuuriperinnön digitoitinhankkeet (29.88.22, tietoyhteiskuntaohj.)	300	300	300	300

4.8 Opetushallitus

4.8.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetushallituksen toiminnan tavoitteena on korkealaatuisten ja yhtenäisten koulutuspalvelujen turvaaminen ja syrjäytymisriskin pienentäminen. Tavoitteena on ammatillisesti pätevien työntekijöiden saatavuuden edistäminen, maahanmuuttajien kotouttamisen tukeminen sekä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön kehittäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä.

Opetushallitus kehittää ja pitää ajan tasalla esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmien perusteita, näyttötutkintojen perusteita sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan valtakunnallisia tavoitteita. Opetushallitus tukee ja seuraa opetussuunnitelmien valmistelua. Kaikkia sektoreita koskevia kehittämistoiminnan painopisteitä ovat varhainen puuttuminen oppilaiden ja opiskelijoiden ongelmiin ja syrjäytymisen ehkäisy, koulutusmuotojen välisen alueellisen yhteistyön lisääminen, oppilaan- ja opinto-ohjauksen ja maahanmuuttajakoulutuksen kehittäminen, toisen kotimaisen kielen opetuksen tehostaminen sekä tietoyhteiskunnan, yrittäjyyden, kansalaisvaikuttamisen ja kestävä kehityksen edistäminen ja oppimisympäristöjen laadun parantaminen. Lisäksi kehitetään ammatillisen koulutuksen näyttöjärjestelmää ja työssäoppimista sekä näyttötutkintojärjestelmää.

Opetushallitus seuraa opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden mukaisten oppimis- ja osaamistavoitteiden saavuttamista sekä kerää kehityksestä trenditietoa. Oppimistulosten arviointi tehdään säännöllisesti peruskoulun nivelkohdissa ja päättövaiheessa. Arviointi- ja tutkimustulosten hyödyntämistä kehittämistoimissa tehostetaan. Ammatilliseen peruskoulutukseen kehitetään näyttöihin perustuva kansallinen oppimistulosten arviointijärjestelmä. Opetushallitus palvelee hallintoa perustilastotuotannossa sekä kehittää koulutuksen indikaattori- ja ennakoititiedon tuotantoa.

Opetushallitus kehittää virtuaalikoulu- ja verkko-opetuspalveluja. Etälukiotoiminta vaikiinnutetaan lukiokoulutusjärjestelmän osaksi. Koulujen laajakaistayhteyksiä kehitetään.

Opetushallitus kehittää koulutustiedotusta ja osallistuu yhteishakujärjestelmien ja korkeakoulujen hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmän (HAREK) kehittämiseen. Opetushallitus kehittää kielitutkintojärjestelmää ja virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmää.

Kansainvälinen ulottuvuus liitetään kaikkeen toimintaan silloin, kun se voi luontevasti toteutua ja on hyödyllistä. Yhteistyötä Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kanssa tiivistetään.

Opetushallituksen toiminnan laadun kehittämistä jatketaan. Määrärahoja suunnataan henkilöstön kehittämiseen, henkilöstön hyvinvointiin sekä viraston toiminnan kehittämiseen tarvittavien investointien rahoittamiseen. Henkilöstön osalta tavoitteena on mahdollisimman suuri joustavuus. Resurssien uudelleen kohdentaminen viraston sisällä ja muiden virastojen välillä mm. ura- ja tehtäväkiertoa aktiivisesti hyväksi käyttäen tehdään mahdollisimman helppoksi.

4.8.2 Menolaskelma

29.07 Opetushallitus (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	17 633	18 403	18 409	18 409	18 409	18 409	18 409
Kehysehdotus	17 633	18 403	18 409	18 409	19 109	18 809	18 809
Ero					700	400	400

Kehysehdotukseen sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Kiinteistömenojen lisäys (29.07.21)	-	700	400	400

5 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

5.1 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan yleiset tavoitteet

Toiminta-ajatus

Opetusministeriö on osana valtioneuvostoa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan asiantuntija, strateginen kehittäjä, yhteensovittaja sekä päätösten valmistelija ja tekijä kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.

Ministeriö tuo esiin ja perustelee taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toimialojen merkitystä yhteiskunnassa. Se luo edellytyksiä kulttuurisen monimuotoisuuden ja luovuuden vahvistumiselle sekä kulttuurisen perinnön välittämiseksi ja sen luovalle uudistamiselle, yksilöllisten ja yhteisöllisten identiteettien rakentamiselle, aktiiviselle kansalaistoiminnalle ja osallistumiselle sekä väestön hyvinvoinnille.

Tavoitteena on saada aikaan suotuisat edellytykset toimialojen ammattien harjoittamiselle, tasa-arvoiset toiminta- ja harrastusmahdollisuudet sekä laadukkaat palvelut taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toimialoilla.

Toimintaympäristö

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialojen asiat ovat lähellä kansalaisten arkea, mutta ne ovat myös kansallisesti ja kansainvälisesti tärkeitä. Kulttuurisesti painottuvassa tietoyhteiskuntakehityksessä taiteen ja kulttuurin asema kasvaa luovuuden maaperänä elämälle merkitystä ja sisältöä antavana tekijänä, yhteisöllisten elämänmuotojen rikastuttajana ja kulttuurisen moninaisuuden tuottajana, sosiaalisuuden voimavarana, luovuuden ja innovaatioiden lähteenä, työllistäjänä ja tuotantotekijänä (ks. Taide on mahdollisuuksia, Opetusministeriö 2002; Kulttuurin aika, Opetusministeriön julkaisuja 2003:13). Alan nopea kansainvälistyminen antaa uusia mahdollisuuksia kansallisen kilpailukykyyn vahvistamiseen ja kulttuuriviennin tehostamiseen. Liikuntaharrastuksilla on suuri yksilöllinen ja yhteiskunnallinen merkitys lasten ja nuorten kasvun tukijana sekä väestön terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäjänä. Kilpa- ja huippu-urheilusta on lisäksi tullut merkittävä "teollisuudenala", jonka osuus maailmankaupasta nousee jo kolmeen prosenttiin. Nuorisopolitiikan merkitys korostuu, kun

nuoret kohtaavat usein ensimmäisinä globalisaatioon ja kansainvälistymiseen, yhteiskunnallisiin oloihin ja elämäntapoihin liittyvät muutokset.

Tietoyhteiskunnan kehitys, johon globalisoituminen pitkälti perustuu, on saavuttanut sellaisen tason, jossa rakennetun infrastruktuurin tehokas hyödyntäminen edellyttää erityistä panostusta sisällöntuotantoon. Digitaalisten sisältöjen ja palvelujen tuotanto on taloudellisesti, työllistävästi ja kulttuurisesti merkittävää yhteiskunnallista toimintaa. Suomen ja Euroopan vahvuutena ovat kulttuurinen monimuotoisuus ja rikas kulttuuriperintö sekä niitä heijastavat vahvat perinteiset kulttuurilaitokset ja -palvelut sekä viestintäteknologian nopea kehitys. Sisällöntuotantoa edistämällä vahvistetaan niin kulttuurista kuin yrityselämän taloudellisen perustan monimuotoisuutta. Haasteena on edelleen taiteen ja muun kulttuurin digitaalisen tuotannon ja jakelun edistäminen, kulttuuriperinnön siirtäminen uusiin välineisiin sekä tiedon saatavuuden turvaaminen kansalaisille. Digitaalitekniikan käyttö teosten ja muun aineiston luomisessa ja yleisölle välittämisessä muun muassa tietoverkkojen kautta aiheuttaa uusia vaatimuksia myös tekijänoikeutta koskevalle lainsäädännölle. Hallitsematon tietoyhteiskuntakehitys voi eriarvoistaa kansalaisia ja alueita ja siksi on kiinnitettävä erityistä huomiota demokratian ja yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutumiseen samoin kuin kulttuuri- ja liikuntapalvelujen sekä nuorison elinolosuhteita ja osallistumista tukevien palvelujen saatavuuteen. Digitaalitekniikkaa hyväksi käyttäen avataan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen hallinnollista valmistelutyötä siten, että kansalaiset ja kansalaisjärjestöt voivat osallistua asioiden käsittelyyn jo valmisteluvaiheessa.

Taloudellinen kehitys maassamme on runsaan puolen vuosikymmenen ajan ollut kansainvälisestäkin arvioiden erityisen hyvä. Talouden kehitysnäkymät ja erityisesti kuntasektorin rahoitustilanne hidastaa valtion ja kuntien mahdollisuuksia lisätä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen rahoitusta. Veikkausvoittovarojen osuus valtion kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan menoista on lähes 65 prosenttia. Julkisin varoin tuettujen kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen kehittämiseksi ja suuntaamisella on mainituista syistä erityiset haasteensa tulevaisuudessa. Kansalaisaktiivisuudella ja -toiminnalla on perinteisesti ollut keskeinen asema niin taiteen ja kulttuurin kuin liikunnan ja nuorisotyönkin alueilla. Julkisen talouden niukan liikkumavaran vuoksi kansalaistoiminnan sekä yritysmaailman sponsoroinnin roolin voi arvioida kasvavan.

Taloudellisten muutosten ohessa myös väestötekijät muuttavat kulttuuripolitiikan toimintaympäristöä ja luovat haasteita sen eri toimialoille. Muuttotappioalueiden kuntien mahdollisuudet järjestää palveluja heikkenevät väestöpohjan kaventuessa ja ikääntyessä suhteellisesti. Kasvukeskuksissa lisäpalvelujen tarpeet vastaavasti kasvavat nopeasti. Lasten asemaan on kiinnitettävä erityistä huomiota edistämällä asuinpaikasta ja muista olosuhteista riippumattomaa, monipuolisesti kehittävää ja laadukasta kulttuuritarjontaa sekä lapsille turvallista viestintäympäristöä.

Viime vuosina kasvanut maahanmuutto tasaa jonkin verran kotiperäistä väestörakenteen vanhenemista, koska maahanmuuttajaperheissä lasten ja nuorten osuus on suuri. Maahanmuutto myös lisää maamme kulttuurista monimuotoisuutta ja edistää osaltaan kansainvälistymistä. Alueellisesti sekä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä maahanmuutto kuitenkin saattaa jopa kärjistä ongelmia palvelujen tarjonnan osalta sekä eri kulttuurien välisten konfliktien muodossa. Maahanmuutto Suomeen varsinkin maamme lähialueilta tulee kasvamaan lähivuosina edelleen, maahanmuutto on kuitenkin toistaiseksi ollut hallittua. Myös rajat ylittävä yhteistyö monikulttuurisuuskeskymyksissä vilkastuu ja muun muassa etnisen syrjinnän vastustaminen osana EU-yhteistyötä lisääntyy. Kasvava siirtolaisuus lisää tarvetta nuorisotyön ja nuorisotoiminnan uusiin valmiuksiin toimia monikulttuurisessa ja -kielisessä ympäristössä.

Yhteiskunnan kokonaiskehityksen kannalta on keskeistä, että pienenevistä nuorisoi-
luokista saadaan mahdollisimman moni aktiivisesti mukaan työ- ja yhteiskuntaelämään. Hei-
dän kannettavakseen tulee kasvava osuus kansakunnan hyvinvoinnista ja demokratian toimi-
vuudesta. Kaikille nuorille tulee turvata yhtäläiset mahdollisuudet opiskeluun ja keskeisiin
yhteiskunnan palveluihin. Nuorisotutkimus on osoittanut, että nuoret ovat mm. toimeentu-
lon ja asumistason osalta muuta väestöä heikommissa asemassa. Nuorisotyölain kokonaisuu-
distuksen yhteydessä luodaan aikaisempaa selkeämpi toiminta- ja tukijärjestelmä nuorten aki-
tiivisen kansalaisuuden tukemiseksi, nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi sekä nuorten kas-
vu- ja elinolojen parantamiseksi.

Tässä suunnitelmassa veikkauksen tuotto ja tuloutus valtiolle on arvioitu Oy Veikkaus
Ab:n ilmoittamalle tasolle, joka tarkoittaa n. 1,5 %:n vuosittaista kasvua. Vuoden 2002 alus-
ta lukien tuli voimaan uusi arpajaislaki sekä erät siihen liittyvät lait, muun muassa uusi laki
raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä. Laissa säädetään
veikkausvoittovarojen käyttökohteille prosenttiosuudet sekä vuodesta 2003 alkanut 10 vuo-
den mittainen siirtymäaika, jonka aikana kirjastojen valtionosuuksiin käytettävät veikkaus-
voittovarat palautetaan vähitellen taiteelle, urheilu- ja liikuntakasvatukselle sekä nuorisotyöl-
le. Tässä suunnitelmassa siirtymäaika on eduskunnan valtiovarainvaliokunnan lausuman
mukaisesti nopeutettu siten, että v. 2010 kirjastojen valtionosuuksia ei enää rahoiteta veikka-
usvoittovaroista, mikä mahdollistaa edunsaajien toimintojen kehittämisen laajemmin lisään-
tyvien resurssien myötä.

*Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan
painopisteet ja kehittämistavoitteet*

Kulttuurihallintoa kehitetään suunnitelmakaudella valtioneuvoston vahvistamien periaattei-
den mukaisesti jatkamalla strategiapainotteisuuden ja tulosohjauksen vahvistamista ja liittämäl-
lä siihen yksilöiden ja organisaatioiden suorituskyvyn kehittäminen. Seuranta- ja arvioin-
timenettelyllä voidaan kuvata toimialan palvelujen ja toimintapolitiikan vaikutuksia. Kult-
tuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan merkityksistä, vaikutuksista, kehityksestä ja kehittämi-
sen haasteista tuotetaan tutkimus-, julkaisu- ja viestintäaineistoa julkisen keskustelun sekä
suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi. Tässä tarkoituksessa sektoritutkimusta ja sitä tuke-
vaa tilastollista tiedontuotantoa vahvistetaan ja monipuolistetaan. Tätä edellyttää myös minis-
teriöiden roolin korostuminen valtioneuvoston strategisina ohjausyksikköinä sekä poikkihal-
linnollisen suunnittelun koordinaation lisääntyminen.

Valtioneuvoston hyväksymä periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta luotaa suomalai-
sen taide- ja taiteilijapolitiikan tulevaisuutta ja kehityksen vaatimia toimenpiteitä. Taide-elä-
män osaamisen syventämiseksi pyritään parantamaan taiteilijoiden toimintaedellytyksiä saat-
tamalla ne verrannollisiksi tieteenharjoittajien edellytysten kanssa. Taide on perustuslaissa tar-
koitettuna mahdollisuutena itsensä kehittämiseen myös sivistyksellinen perusoikeus. Taiteen
mahdollisuudet laajentavat yhteiskunnan innovaatioperustaa, kun taiteen, yhteiskunnan, elin-
keinoelämän ja kansainvälisen kulttuurielämän kohtaamista lisätään. Opetusministeriön pai-
nopistealueita periaatepäätöksen toteuttamiseksi suunnitelmakaudella ovat taiteilijoiden toi-
mintaedellytysten edistäminen, taide- ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden turvaaminen,
lastenkulttuuri ja taidelaitosjärjestelmän kehittäminen.

Luovan hyvinvointiyhteiskunnan kehittäminen edellyttää taiteen ja kulttuurin roolin vah-
vistamista yhteiskunnallisissa päätöksenteossa. Se on lähtökohta myös vuosina 2005-2006
toteutettavassa luovuusstrategiaprosessissa. Siinä luovuutta tarkastellaan kuitenkin myös pe-
rinteistä taide- ja kulttuuripolitiikkaa laajempänä kysymyksenä, mikä tuo uusia haasteita kult-

tuuripolitiikan ja muiden hallinnonalojen välisen yhteistyön kehittämiseksi. Tavoitteena on lisätä luovuuteen liittyviä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä voimavaroja ja poistaa esteitä luovuuden toteuttamiselta.

Opetus-, ulkoasiain- ja kauppa- ja teollisuusministeriön yhteisen kulttuurivientihankkeen raportissa esitetään toimenpiteitä, joiden avulla Suomen kulttuurivientiä voidaan kehittää vastaamaan globalistuvan maailman kulttuurikysyntää. Esitetyjen toimenpiteiden avulla kehitetään kulttuuriviennin edellytyksiä, verkottuvia rakenteita ja yhteistyömuotoja, sekä kohdenetun tuen, erityispanostuksen ja kannustuksen muotoja. Kulttuuriteollisuuden osuus maailmantaloudessa kasvaa jatkuvasti ja kulttuurituotannon asema Suomen kansantalouden voimatekijänä on vahvistunut. Digitaalinen mediataide ja -kulttuuri luovat uusia mahdollisuuksia kehittää kulttuurituotteita ja niiden jakelutapoja.

Ministeriön aluestrategiaan 2003-2013 perustuva kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma on valmistunut v. 2003. Siinä esitellään toimialakohtaisesti taiteen ja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön nykytilanne, kehittämistarpeet ja strategiset linjaukset. Pyrkimyksenä on vahvistaa kulttuuripolitiikan asemaa aluepoliittisessa päätöksenteossa ja aluekehittämisessä. Toimenpideohjelmassa toimialoja tarkastellaan sekä aluetason erilaisten toimijoiden että kansalaisille syntyvien palveluiden kehittämisen näkökulmasta.

Vuosille 2003-2007 laadittu lastenkulttuuripoliittinen ohjelma antaa suuntaa lastenkulttuurin kehittämistyölle. Ohjelman toimenpide-ehdotukset ja yleisemmät linjaukset lastenkulttuurista mm. lasten taide- ja kulttuuripalveluista ja taidekasvatuksesta koskevat laajaa toimijakuntaa. Opetusministeriön painopistealueita ohjelman toteuttamiseksi suunnitelmakaudella ovat kulttuuriperintö, elokuvataide, lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalampun toiminnan vakiinnuttaminen, liikkumis- ja toimintaesteisten lasten taide- ja kulttuuripalveluiden tarjonnan edistäminen, lasten taide- ja kulttuuripalveluiden tarjonnan edistäminen, lapsille ja nuorille tarkoitettujen kulttuurin, kirjallisuuden ja tiedonhaun sisältötuotannon edistäminen.

Arvioinnin merkitys hallinnonalan ohjausstrategiassa korostuu. Erityisesti kirjastolaki ja liikuntalaki korostavat arvioinnin merkitystä. Läänihallitusten lakisääteiseksi tehtäväksi on asetettu peruspalveluiden arviointi, jota on tarkoitus toteuttaa vuosia 2004-2007 koskevan arviointisuunnitelman mukaisesti. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiössä on niin ikään nostettu arvioinnin kehittäminen keskeiseksi hankkeeksi. Opetusministeriö kehittää yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa kuntien kulttuuripolitiikan seuranta- ja arviointia ottaen huomioon aluenäkökulman. Museovirasto laatii suunnitelman arviointitoiminnan käynnistämisestä museotalolla. Opetusministeriö kehittää yhdessä taiteen keskustoimikunnan kanssa taide- ja taiteilijapolitiikan seuranta- ja arviointia ottaen huomioon aluenäkökulman. Kulttuurisidonnaisen yritys- ja palvelutoiminnan arviointihanke on käynnistetty VTT Teknologian tutkimuksen kanssa.

Peruspalveluja arvioidaan sivistyksellisten perusoikeuksien, peruspalvelujen saatavuuden, laadun sekä tasa-arvon toteutumisen lähtökohdista tuottamalla arviointi- ja vertailutietoa kansallisen ohjauksen ja peruspalvelujen alueellisen ja paikallisen kehittämisen tueksi.

Suunnitelmakaudella ryhdytään toimenpiteisiin kansalaistoiminnan elinvoimaisuuden vahvistamiseksi sekä kansalaistoiminnan esteiden poistamiseksi yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa erityisesti kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman puitteissa. Kehitetään kansalaisten osallisuus- ja osallistumismahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin sekä liikunnan ja nuorisotoiminnan toimialoilla.

Toimialan yleisenä tavoitteena on luoda kansalaisille yhdenvertaiset harrastusmahdollisuudet sekä taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen palvelut. Suunnitelmakaudella tavoitte korostuu erityisesti, sillä tieto- ja viestintäteknologian uusien sovellutusten käyttöön

yhteydessä on taattava riittävän korkeatasoisten kulttuuristen tuotteiden ja palvelujen kotimainen tuotanto ja jakelu. Hallitusohjelmassa edellytetään, että sähköisiä palveluja sekä kulttuuri- ja tietosisältöjä kehitetään helppokäyttöisiksi ja turvallisiksi kaikkien ihmisten käyttöön yhtälailla tietokoneen, digitaalisen television ja matkaviestinten avulla. Kirjastotoimen kehittämistoimenpiteet perustuvat Kirjastostrategia 2010:n sisältämiin toimenpide-ehdotuksiin kirjastoverkon kehittämiseksi, perustuslain sivistysvelvoitteen toteuttamiseksi, kirjastoasian-tuntijuuden lisäämiseksi sekä uusien toimintamallien toteuttamiseksi henkilöstön täydennyskoulutuksessa, valtionhallinnossa ja rahoituksessa. Opetusministeriön toimenpitein pyritään turvaamaan asiakkaiden oikeuksien yhdenvertaisuus, kansallisen kulttuurin ja laadukkaiden palveluiden saatavuus, kirjastoverkon toimivuus ja kirjastopalveluiden integrointi muihin asiointipalveluihin. Tietoyhteiskunnan kehityksessä korostuu myös tekijänoikeuksien merkitys digitaalisessa luomis- ja käyttöympäristössä.

Erityistä huomiota kiinnitetään eri vammaisryhmien oman kulttuuritoiminnan edellytysten ja kulttuurilaitosten saavutettavuuden parantamiseen vuonna 'Vammaiset ja kulttuuri' -toimikunnan (2003-2005) esitysten pohjalta.

Digitaalisessa viestinnässä sisältöä voidaan välittää yhä useampien välineiden kautta. Turvallisen viestintäympäristön edistämiseksi toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti toimintaohjelmaa lapsille suunnatun väkivaltaviihteen vähentämiseksi.

Rakennetun kulttuuriperinnön suojelua kehitetään kulttuurisesti kestävin periaattein. Suomi on sitoutunut kansainvälisissä sopimuksissa rakennusperinnön vaalimiseen ja jalostamiseen. Opetusministeriö toteuttaa yhdessä ympäristöministeriön ja Museoviraston ja muiden valtion viranomaisten kanssa valtioneuvoston vuonna 2001 hyväksymän rakennusperintöstrategian esityksiä. Tämä edellyttää mm. valtion rakennusperinnön esimerkillistä hoitoa ja panostamista Museoviraston alueelliseen toimintaan.

Vahvistetaan alueellista kulttuuritoimintaa osana kulttuuriteollisuuden kehittämistä. Maakunnissa kehitteillä olevien kulttuurisen sisältöteollisuuden osaamiskeskusten ja yrityshautomoiden toimintaa tuetaan julkisin varoin.

Suunnitelmakaudella huolehditaan EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutuksesta, kulttuuripolitiikan alueellisen tason hankkeiden osuuden vahvistumisesta ja kulttuurin toimijajoukon monipuolistumisesta. Erityisesti paneudutaan uuden teknologian avulla toteutettaviin verkostoitumisen muotoihin kuten virtuaaliympäristöihin ja niiden hyväksikäyttöön. Tuetaan uuden teknologian, taiteen, kaupunkien ja alueiden kehittämisestä ja kulttuurimatkailun tuotteistuksesta kiinnostuneita toimijoita. Tuetaan kulttuurin vahvistumista alueellisessa ja aluekeskusten ohjelmatyössä hyödyntämällä EU:n tavoiteohjelmia.

Uusien innovatiivisten hankkeiden tukemisessa EU:n rakennerahastojen merkitys on ollut keskeinen. Tavoitteena on jatkaa ja testata kulttuurialueen hankkeita varten luotujen indikaattoreiden ja arviointikriteerien kehittämistä, jotka voitaisiin ottaa käyttöön vuonna 2007 alkavalla uudella rakennerahastokaudella. Osallistutaan aktiivisesti vuonna 2007 alkavan uuden rakennerahastokauden valmisteluun ja toteutukseen sekä pyritään turvaamaan kulttuurin ja kulttuuriperinnön asema merkittävänä rahoituskohteena myös uusissa ohjelmissa.

Lisäksi tähdennetään luovuuden ja kulttuurin merkitystä eurooppalaisessa sisältötuotannossa sekä huolehditaan kulttuurin ja sen osa-alueiden huomioon ottamisesta EU:n toimissa ja ohjelmissa ja Pohjoisen e-ulottuvuuden toimintaohjelman toimeenpanossa. Suomalaisten osallistumista edellä mainittuihin ohjelmiin kannustetaan muun muassa huolehtimalla kansallisten yhteyspisteiden toiminnasta ja tukemalla hakukierroksilla menestyneitä hankkeita. Edistetään kulttuurin saatavuutta digitaalisessa ympäristössä osana EU:n tietoyhteiskuntatoimintaa. Huolehditaan kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen hankkeiden osuuden vahvistumisesta EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutuksessa. Euroopan unionin pohjoisen ulottu-

vuuden toimintaohjelman mukaisesti edistetään kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan keinoin demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehitystä ja kulttuuri- ja kansalaistoiminnan toimijoiden yhteistyötä.

Euroopan unionin toinen Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma vuosille 2004-2006 nostaa esiin kulttuuriyhteistyön tärkeyden. Ohjelman mukaisesti osallistutaan Arktisen neuvoston, Barentsin Euro-arktisen neuvoston ja Itämerenneuvoston kulttuurisektorin toimenpiteiden edistämiseen sekä toimeenpannaan kansallista pohjoisen kulttuurisen ulottuvuuden ohjelmaa. Euroopan unionin laajenemisprosessin myötä tärkeäksi kohonnuttu Venäjä-yhteistyötä edistetään kulttuurisektorilla Neighbourhood-ohjelman puitteissa ja toimeenpanemalla opetusministeriön taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelmaa sekä osallistumalla bilateraaliseen lähialueyhteistyöhön. Venäjä-yhteistyön edistämiseksi hyödynnetään vuosina 1999-2005 toteutetun Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumi-toiminnan antamia kokemuksia uudenmuotoisesta hallintojen välisestä yhteistyöstä ja partneritoiminnasta.

Euroopan unionin Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman 2004-2006 ja uuden Naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin tarjoamia uusia mahdollisuuksia pyritään hyödyntämään informaatio-ohjauksen avulla sekä tukemalla hankkeistusta. Lisätään myös kulttuurisektorin toimintojen vaikuttavuutta Suomen ja Venäjän välisessä lähialueyhteistyössä. Kulttuurisektorin toiminnan vaikuttavuutta pohjoisella alueella lisätään kehittämällä pohjoista kulttuurista kumppanuutta Taiteen ja kulttuurin Venäjää koskevan toimenpideohjelman mukaisesti.

Suunnitelmakaudella osallistutaan aktiivisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden ja verkostojen toimintaan.

5.2 Taide- ja kulttuuripolitiikka

5.2.1 Perussuunnitelma

Taide ja kulttuuriperintö

Teatterit, orkesterit, Suomen Kansallisteatteri ja Suomen Kansallisooppera

Kehitetään ja seurataan suunnitelmakauden aikana teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmän toimivuutta tehtyjen selvitysten pohjalta. Lisäksi tuetaan näyttämö- ja tanssitaitteen ulkopuolisen kentän toimintaedellytyksiä.

Turvataan päänäyttämöiden ja muiden valtakunnallisten taidelaitosten toimintaedellytykset. Suomen Kansallisteatterin päärakennuksen peruskorjauksesta aiheutunut laina kuoletetaan vuosina 2003-2015 erillisellä valtionavustuksella. Suomen Kansallisoopperan taloutta ja toimintaa kehitetään.

Museot ja kulttuuriperintö

Museo- ja kulttuuriperintöalalla on suunnitelmakauden aikana tavoitteena kehittää kokonaisvaltaisesti alan toimintaedellytyksiä ja vaikuttavuutta. Työ perustuu laadittuihin tavoiteohjelmiin (mu-seopoliittinen ohjelma, rakennusperintöstrategia, kulttuuriperinnön digitointi).

Suunnitelmakauden aikana toteutetaan Museoviraston toimintojen keskittäminen uusiin tiloihin. Kulttuuriympäristön suojelutehtäviä varten kehitetään Museoviraston alueellista toi-

mipisteverkostoa. Suomen merimuseon uudet toimitilat Kotkassa otetaan käyttöön vuoden 2007 aikana.

Museoiden toimintaedellytyksiä ja laatua kehitetään mm. valtionosuusjärjestelmän kautta uudistetussa museolaissa määriteltyjen kriteerien mukaisesti. Tavoitteena on tukea museoiden pyrkimyksiä ammatillisen museotyön kehittämisessä ja toiminnan pitkäjänteisessä suunnittelussa. Yhteistyössä Museoviraston ja Valtion taidemuseon kanssa valmistellaan mm. valtakunnallista kokoelmapolitiikkaa.

Valtion taidemuseon toimintaedellytykset Suomen kansallisgalleriana, asiantuntijaorganisaationa ja taidemuseoiden keskeisenä kehittäjänä turvataan. Yksi lähivuosien keskeisiä tavoitteita Valtion taidemuseolla on saavutettavuuden ja sen rinnalla esteettömyyden kehittäminen.

Opetusministeriön hallinnonalan kiinteistönhaltijavirastojen tehtäviin kuuluu rakennus-suojelun piiriin kuuluvan valtion rakennusomaisuuden ylläpito ja peruskorjaaminen siten, että varallisuuden arvo säilyy ja kohteet ovat yleisöä varten esittelykelpoisia sekä käyttökunnossa edelleen vuokrattavaksi.

Taidehallinnon kehittäminen

Taidetoimikuntajärjestelmää kehitetään valtakunnallisena kokonaisuutena. Lähtökohtana on järjestelmän selkeyttäminen ja vahvistaminen, sen toiminnan tehokkuuden parantaminen sekä taidenäkemysten välittyminen alueelliseen kehittämistyöhön ottaen huomioon mm. taidetoimikuntalaitoksesta tehdyn kansainvälisen arvioinnin kehittämissuosituksia.

Euroopan unioni

Osallistutaan aktiivisesti komission uutta kulttuurin puiteohjelmaa (Kulttuuri 2007) koskevan ehdotuksen käsittelyyn neuvoston kulttuurikomiteassa ja muissa yhteisön elimissä. Huolehditaan Suomen osuudesta neuvostossa syksyllä 2004 hyväksyttävän kulttuurialan uuden työsuunnitelman (2005-2006) toteuttamisessa.

Osallistutaan Euroopan yhteisön Kulttuuri 2000 -ohjelman (2000-2006) ja vuodesta 2007 lähtien kulttuurin uuden puiteohjelman (2007-2013) täytäntöönpanoon. Varmistetaan ja vahvistetaan ohjelman yhteyspisteen (CCP) toimintaedellytyksiä ja tuetaan kulttuuriohjelmassa menestyneitä suomalaisia toimijoita kansallisella avustuksella.

Valmistaudutaan Euroopan kulttuuripääkaupungin valintaan ja kulttuuripääkaupunki-tapahtuman järjestämiseen Suomessa vuonna 2011. Samaksi vuodeksi valitaan Virossa toinen kulttuuripääkaupunki, jonka kanssa pyritään läheiseen yhteistyöhön.

Kansainvälinen yhteistyö

Laaditaan Suomen kansainvälinen kulttuuriyhteistyöstrategia ja edistetään siinä asetettujen tavoitteiden mukaisesti eri toimijoiden mahdollisuuksia vastata taiteen yhä lisääntyvään kansainvälistymiseen ja kansainväliseen vuorovaikutukseen. Taataan kulttuuri-instituuttien toimintaedellytykset ja tuetaan instituuttien kulttuurivientihankkeita opetusministeriön kulttuuri- ja tiedeinstituuttistrategian ja instituuttilinjauksien mukaisesti.

UNESCO:n Maailmanperintöluetteloon kuuluvien suomalaisten kulttuuri-perintökohteiden ylläpito pyritään turvaamaan. Uusia kohteita Maailmanperintöluetteloon esitettäessä laaditaan suunnitelmat ylläpitoon, kunnostamiseen ja toiminnan kehittämiseen tarvittavien taloudellisten ja henkilöstöresurssien kattamisesta.

Kulttuuripolitiikka ja viestintäkulttuuri

Kulttuurinen tietoyhteiskunta

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman osana kulttuurisen tietoyhteiskunnan erityisenä painopisteinä ovat Suomen kilpailukyky kulttuuristen sisältöjen alueella, tietoverkkojen kulttuuristen palveluiden ja digitaalisen television kehitysvaihe sekä kansalaisten kulttuurikäyttäytymisen muutokset. Vuoden 2005 alussa valmistuvan Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategian 2010 ja sen työohjelman linjausten tavoitteena on, että kulttuurin tietoyhteiskuntapalvelut ovat jokaisen ulottuvilla. Kohdealueina ovat korkeatasoiset kulttuuriset sisällöt, nopeat tietoliikenneyhteydet, digitaalinen televisio ja kirjastot. Kehittämisalueiksi on valittu mm. digitaalisen sisältöteollisuuden vahvistaminen, tekijänoikeuskysymykset, digitaalinen tietohuolto ja muut kulttuurisen sisältöteollisuuden erityisalueet.

Suunnitelmakaudella toimeenpannaan Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategian 2010 ja sen työohjelman hankkeita. Jatketaan myös toimenpiteitä ja hyviksi todettuja projekteja digitaalisen sisällöntuotannon ja levityksen vahvistamiseksi sekä kulttuuri- ja luontomatkailun tieto- ja palvelujärjestelmien ja tuotteistuksen kehittämistä yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa. Lisäksi vahvistetaan tiedon saatavuutta digitaalisen tietohuollon keinoin.

Osana hallitusohjelmaa ja hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa uudistetaan tekijänoikeuslainsäädäntöä ja kehitetään tekijänoikeusjärjestelmää tietoyhteiskunnan vaatimuksia vastaavaksi.

Kirjastot ja tiedonsaannin politiikka

Kehitetään yleisiä kirjastoja hallitusohjelman ja hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman, hallituksen strategia-asiakirjan ja opetusministeriön Kirjastostrategia 2010 ja lastenkulttuuripoliittisen ohjelman linjausten mukaisesti.

Kehitetään valtakunnallisia ohjaus- ja arviointijärjestelmiä ja arvioidaan kuntien kirjastopalveluja yhteistyössä lääninhallitusten kanssa.

Edistetään kuntien välistä kahden- tai monenkeskistä, seutukunnallista tai maakunnallista yhteistyötä kirjastopalvelujen järjestämisessä. Kirjastopalvelujen tuottamisen kannalta tarkoituksenmukaisten yhteisten työvälineiden ja uusien työmenetelmien kehittämistä tuetaan kokeilu- ja projektiavustuksilla.

Tuetaan kirjastojen tehtävää kirjallisen kulttuurin asiantuntijana, tunnetuksi tekijänä ja kirjallisuuskasvattajana sekä informaatiolukutaidon edistäjänä. Tuetaan lasten ja nuorten kirjastopalvelujen kehittämistä.

Kansallista kirjastoverkkoa kehitetään. Tavoitteena on tuottaa keskitetysti laadukkaita verkkoaineistoja ja helppokäyttöisiä verkkopalveluja yhteistyössä kansalliskirjaston, Varastokirjaston, korkeakoulukirjastojen ja muiden tiedon tuottajien ja välittäjien kanssa. Tuetaan nopeiden tietoliikenneyhteyksien saamisen, sähköisen asioinnin ja sähköisten palvelujen käytön opastuksen edellytyksiä kirjastoissa. Ensimmäinen edellytys kansalaisten kulttuurin ja tiedon saatavuuden turvaamiseksi, kansallisen kirjastoverkon sisältöjen hyödyntämiseksi ja sähköisen asioinnin arkipäiväistämiseksi on yleisten kirjastojen teknisen infrastruktuurin ajantasaistaminen ja asiakkaiden opastuksen turvaaminen etenkin pienissä kunnissa ja taajamien reuna-alueilla.

Tehdään suomalaista kirjasto-osaamista kansainvälisesti tunnetuksi ja näkyväksi. Näkövammaisten kirjaston tuotanto- ja lainaustoiminnan taloudellisista edellytyksistä huolehditaan. Näkövammaisten kirjaston palvelutoiminnan kehittämiseksi tuetaan kirjaston

verkkopalvelustrategian toteuttamista, johon sisältyvät mm. vanhan analogisen kokoelman osittainen digitoiminen ja digitaalisten DAISY-äänikirjojen käyttöön välittäminen on demand-jakelupalveluna. Kirjaston asemaa asiantuntijalaitoksena vahvistetaan. Kuuntelulaittepalvelujen järjestämiseksi vireillä olevia rahoitusjärjestelyjä vauhditetaan.

Audiovisuaaliset palvelut ja audiovisuaalinen politiikka

Kulttuuriteollisuuden kehittämiseksi edistetään audiovisuaalisen alan tuotantoa, jakelua ja kulttuuritoimintaa. Alan tukijärjestelmiä kehitetään toimialan taloudellisia rakenteita koskevien analyysien, selvitysten ja strategialinjausten pohjalta. Suomalaisen elokuvan ja videon tuotantoa, jakelua sekä alan kulttuuritoimintaa tuetaan elokuvataiteen edistämisestä annetun lain mukaisesti.

Tärkein lähtökohtana oleva kehittämisstrategia on audiovisuaalisen alan strategia ja sen toimintaohjelma, joka linjaa elokuvan-, television- sekä laajemmin muun audiovisuaalisen alan kehittämistavoitteet vuoteen 2010. Tätä linjausta tukee elokuvan toimialan ja elokuvasäätöön päivitettävä Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma vuosille 2002-2005. Digitoitumis- ja lähentymiskehityksen muutoksia on myös linjattu Kulttuuri tietoyhteiskunnassa strategia 2010:ssä erityisesti audiovisuaalisen alan ja digitaalisen sisällöntuotannon kehittämistarpeiden ja suuntien näkökulmasta.

Jatketaan lastenelokuvan aseman vahvistamista ottaen huomioon lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, lastenelokuvan kehittämisohjelman toimenpide-esitykset sekä lastenelokuvan teemavuoden Filmihillon kokemukset. Samalla jatketaan yhteistyön tiivistämistä Pohjoismaiden elokuvainstituuttien ja -rahastojen sekä Pohjoismaiden elokuva- ja televisiorahaston kesken.

EU:ssa painotetaan vahvan audiovisuaalisen politiikan kehittämistä. Suomalaisten ammattilaisten osallistumista eurooppalaisiin tukiohjelmiin, kuten MEDIA Plus-ohjelmaan ja sen jatkoksi seuraavaksi suunniteltuun Media 2007-ohjelmaan, sekä Eurimages-rahastoon tuetaan.

Eurooppalaisessa ja pohjoismaisessa yhteistyössä etsitään keinoja televisioyhtiöistä riippumattoman audiovisuaalisen tuotannon, multimedian ja muun digitaalisen kulttuurituotannon tukemiseen.

Jatketaan mahdollisuuksien mukaan toimia pohjoismaisen digitaalisen sisältötuotantorahaston perustamiseksi ja toiminnan käynnistymiseksi. Pyritään saamaan digitaalisen sisältötuotannon ja jakelun eri osapuolet mukaan järjestelmään.

Jatketaan kuvaohjelmalain toimivuuden arviointia suhteessa muihin sen lain soveltamisalueen ulkopuolella olevien viestinnän muotoihin. Toteutetaan toimenpideohjelmaa lapsiin kohdistuvan mediaväkivallan vähentämiseksi. Erityisenä painopisteenä on Valtion elokuvatarkastamon toiminnan monipuolistaminen. Toimenpideohjelman esityksen mukaisesti nykyisten kuvaohjelmalakiin perustuvien tehtävien lisäksi Valtion elokuvatarkastamon tehtäviin kuuluisi vuodesta 2006 alkaen mediasisältöjen tarjonnan ja koulutuksen seuraaminen, mediakasvatusaloitteet ja yhteistyömedia-alan kanssa alan omien sääntelyjärjestelmien kehittämiseksi.

Pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden edistäminen ja taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman toimeenpano

Opetusministeriön taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman mukaisesti edistetään pohjoista kulttuurista kumppanuutta. Tavoitteena on lisätä strategista yhteistyötä ja verkostoitumista alue-

neuvostojen toiminnassa, Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden ohjelman 2004-2006 ja uuden Naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin toimeenpanossa sekä suomalaisessa ja yhteispohjoismaisessa lähialueyhteistyössä. Kulttuurisen kumppanuuden sektoritoimijoiden ohjelma- ja rahoitusyhteistyöllä pyritään lisäämään pohjoisen alueen kulttuurin tukijärjestelmien vaikuttavuutta sekä vahvistamaan alueen kulttuuri-identiteettiä ja kulttuuriviennin edellytyksiä. Tavoitteena on, että Suomen puheenjohtajuuskaudella pohjoinen kulttuurinen kumppanuus on vahvasti esillä.

Suunnitelmakaudella kohdennetaan foorumi-toimintaa hyödyntämällä vuonna 2004 toteutetun arvioinnin tuloksia. Foorumi-toiminnan partneriosion kehittämistä jatkaa Suomi Venäjä-Seura. Seuran ylläpitämää suomalaisen kulttuuri- ja kansalaistoiminnan Venäjä-yhteysien tietokantaa kehitetään ja se liitetään valmistuvan Venäjä-portaalin osaksi.

Ensimmäisen taiteen ja kulttuurin Venäjä-toimenpideohjelman toimeenpano aloitetaan opetusministeriössä. Ohjelma toteuttaa hallitusohjelman tavoitetta hyvien kahdenvälisen suhteiden kehittämistä. Ohjelman toimeenpanossa tehostetaan kulttuurisektorin yhteistyötä Luoteis-Venäjän alueiden, erityisesti Suomen lähialueiden, kanssa jatkamalla Karjalan tasaval- lan kanssa kulttuuri- ja kulttuurimatkailuyhteistyötä, Pietarin kanssa hankeyhteistyötä ja Luoteis-Venäjän alueen eri toimijoiden kanssa Linnasta linnan -kulttuurimatkailun hankkeistus- ta.

Suomen ja Venäjän kulttuurihallintojen välillä käydään määräjain neuvottelut taide- ja kulttuurihankkeiden rahoitusta koskevan yhteistyöohjelman laatimiseksi ja toimeenpanemi- seksi.

Tekijänoikeudet

Tekijänoikeuslain osittaisuudistuksia jatketaan ja tekninen kokonaisuudistus lain selventämi- seksi toteutetaan. Tekijänoikeuslainsäädännön ja tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta seura- taan ja tarvittaessa tarkistetaan säännöksiä. Vuoden 2006 alkuun mennessä tekijänoikeuslakiin tehdään taideteosten jälleenmyyntikorvausdirektiivin mukaiset muutokset. Osallistutaan Suo- men tekijänoikeuslainsäädäntöön keskeisesti vaikuttavien direktiivien valmisteluun Euroopan yhteisön tasolla.

Tekijänoikeusjärjestelmää kehitetään tietoyhteiskunnan vaatimuksia vastaavaksi. Tekijän- oikeudellista osaamista ja tietämystä lisätään koulutuksella ja tekijänoikeuden tunnetuksi te- kemisellä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Toimenpiteillä vaikutetaan kansalaisten asen- teisiin, esimerkiksi suhtautumiseen tallenne- ja verkkopiratismiin haitallisuuteen. Jatketaan hanketta tietoverkkoaineistojen tekijänoikeusmerkintöjä koskevien standardien ja hyvien käy- täntöjen kehittämiseksi ja verkkoaineistoon sisältyvän informaation parantamiseksi.

Muodostetaan tulevaisuuden näkymiä tarkastelevan ja kehitystä ennakoivan tekijänoike- uspolitiikan suuntaviivat.

Kansainvälinen yhteistyö

Euroopan Unionissa, Euroopan neuvostossa, Unescossa, Maailman henkisen omaisuuden jär- jestössä (WIPO), Maailman kauppajärjestössä (WTO), pohjoismaisessa ja bilateraalissa yh- teistyössä sekä muilla kansainvälisillä foorumeilla osallistutaan aktiivisesti kulttuuria, kulttuu- ripolitiikkaa, kulttuurista monimuotoisuutta, audiovisuaalisia palveluja ja niiden kauppaa sekä henkistä omaisuutta koskevien kysymysten käsittelyyn ja kulttuurin painoarvon ja vai- kuttavuuden huomioon ottamiseen eri toimintapolitiikkoja toteutettaessa.

Tutkitaan mahdollisuuksia laajentaa tekijänoikeuksia koskevia hankkeita ja toimenpitei-

tä, erityisesti piratismiin ehkäisemiseksi, myös kahden- tai monenkeskisen kansainvälisen yhteistyön tasolle. Valmisteilla on kulttuurisektoria, luovaa taloutta ja tekijänoikeutta koskeva kehitysyhteistyöhanke.

Maaailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n piirissä työskennellään yleisradioyhtiöiden kansainvälisen suojan uudistamiseksi, tietokantojen erityissuojasta käytävien keskustelujen edistämiseksi tavoitteena kansainvälisen yleissopimuksen aikaansaaminen sekä audiovisuaalisten esitysten kansainvälistä suojaa koskevien sopimusneuvottelujen loppuun saattamiseksi.

5.2.2 Kehittämishankkeet

Taide- ja taiteilijapoliittinen ohjelma

- Lastenkulttuuria kehitetään ja parannetaan lastenkulttuuriverkoston toimintaedellytyksiä.
- Parannetaan taiteilijoiden toimintaedellytyksiä mukaan lukien erityisryhmiin kuuluvat taiteilijat mm. maahanmuuttajataiteilijat.
- Edistetään taide- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta mm. jatkamalla tanssin aluekeskusverkoston toimintaa sekä laatimalla ja toteuttamalla toimenpideohjelmia kulttuurin saavutettavuuden lisäämiseksi julkisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa ottaen huomioon erityisryhmien, mm. maahanmuuttajien, vähemmistöryhmien ja vammaisten tarpeet.
- Parannetaan maahanmuuttajien, kulttuurivähemmistöjen ja eri vammaisryhmien oman kulttuuritoiminnan edellytyksiä.
- Jatketaan toimenpiteitä teatteri- ja orkesteriverkoston toimintaedellytysten parantamiseksi ja verkoston monipuolisuuden turvaamiseksi toiminnan kokonaisvolyymien kasvun edellyttämällä tavalla. Teattereiden ja orkestereiden yksikköhintojen jälkeenjääneisyys korjataan vastaamaan lähemmäksi todellista kustannuskehitystä.
- Valtionosuuden piirissä olevien museoiden toimintaedellytysten parantamiseksi tavoitteena on korjata henkilötövuoden yksikköhinta vastaamaan todellista tasoa sekä lisätä henkilötövuosien määrää.

Kirjastopoliittiset hankkeet

- Toteutetaan Kirjastostrategia 2010:n mukaisia toimenpiteitä.
- Toteutetaan Näkövammaisten kirjaston vaikeasti lukihäiriöisille opiskelijoille suunnattu oppikirjapalvelu.

Audiovisuaalisen politiikan ja tietoyhteiskunnan kehittämisen hankkeet

- Toteutetaan audiovisuaalisen politiikan linjausten mukaisia toimenpiteitä (mom. 29.90.52)
- Perustetaan uudistettavan vapaakappalelain mukainen radio- ja televisioarkisto Suomen

elokuva-arkiston yhteyteen. Uudistuksessa tarkistetaan myös muu elokuvan arkistointia koskeva lainsäädäntö. Muita elokuvaperinnön alaan liittyviä kehittämiskohteita ovat digitaalinen arkisto ja digitaalitekniikan käyttöönotto filmien ja videoiden pelastamistyössä. Suunnitelmakaudella painopisteenä on arkiston palveluiden kehittäminen toimimaan verkostoituneessa sähköisessä ympäristössä. Kauden lopulla aloitetaan elävän kuvan museon suunnittelutyöt.

- Toteutetaan toimenpideohjelmaa lapsiin kohdistuvan mediassa esiintyvän väkivallan vähentämiseksi (mom. 29.90.52)
- Toteutetaan tietoyhteiskuntapoliittiset toimenpiteet kulttuurisektorilla osana hallituksen tietoyhteiskuntapoliittista ohjelmaa sisältöteollisuuden, kulttuuriperinnön digitoinnin, kulttuurin ja tiedon saataavuuden sekä tekijänoikeusjärjestelmän osalta. Tavoitteena on keskeisten kulttuuriperintöaineistojen saattaminen sähköiseen muotoon ja tietoverkon kautta kaikkien ulottuville (mom.29.01.22).

Museo- ja kulttuuriperintötoimintaan liittyvät hankkeet

- Museoviraston asemaa kulttuuriperintöalan keskeisenä toimijana vahvistetaan. Sen toiminnassa painottuvat alan yleisten toimintaedellytysten ja tiedonhallinnon sekä tiedonhallintakeskuksen toiminnan kehittäminen. Suomen merimuseon toiminta siirtyä uusiin tiloihin suunnitelmakaudella ja sen kehittyville toiminnoille turvataan riittävät resurssit. Kulttuuriympäristön suojelutehtäviä varten luodaan Museovirastolle alueellisten toimipisteiden verkosto. (mom. 29.90.24)
- Lisätään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja muinaisjäännösten hoitoon tarkoitettuja resursseja. Perusparannusmäärärahojen riittämättömyyden vuoksi osa Museoviraston hallinnassa olevista kohteista on hoidon puutteen vuoksi rappeutumassa, osassa on odotettavissa mittavia teknisten laitteiden korjaustarpeita. (mom. 29.90.50 ja 29.90.75)

Venäjäohjelma

- Toimeenpannaan Taiteen ja kulttuurin Venäjää koskevaa toimenpideohjelmaa ja Venäjän federaation kanssa sovittua hankerahoitusta koskevaa Taiteen ja kulttuurin yhteistyöohjelmaa (mom. 29.01.22)
- Edistetään pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden syntyä yhteen sovittamalla eri ohjelmien tavoitteita ja resursseja (mom. 29.01.22)

Muut kehittämishankkeet

- Laaditaan luovuusstrategia ja käynnistetään siihen liittyvien linjausten ja kehitystoimenpiteiden toteutus
- Käynnistetään kulttuurivientihankkeen toteutusvaihe (mom 29.01.22 ja 29.90.52)

- Toteutetaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelmia vahvistamalla kulttuurin alueellisten kehittämiskeskusten verkostoja sekä edistämällä kulttuurin saatavuutta tasapuolisesti eri alueiden ja maaseudun kehittämisen yhteydessä (mom. 29.01.22 ja 29.90.52)

5.2.3 Menolaskelma

29.90 Taide ja kulttuuri (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	125 255	144 137	163 697	177 770	190 832	202 125	210 715
Kehysehdotus	125 255	144 137	163 697	205 709	223 411	239 469	251 434
Ero				27 939	32 579	37 344	40 719
Veikkausvoittovarot (kehyksen ulkopuolella)	188 743	187 982	185 077	183 903	182 367	180 958	178 880

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Vuokrien indeksi- yms. korotukset (29.90.21, 29.90.22, 29.90.24, 29.90.25, 29.90.26, 29.90.27, 29.90.53)	546	546	1 094	1 094
Näkövammaisten kirjaston postituskulut (29.90.25)	100	175	250	325
Merimuseon perustaminen (29.90.24)	230	2 330	3 090	1 595
Museoviraston muutto (29.90.24)	1 300	2 140	1 540	1 540
Korkotason muutos (29.90.54)	139	139	139	139
Kirjastojen valtionosuuksien siirto (29.90.30)	10 052	20 099	30 609	40 619
Taidemuseon energiahinnan pohjan tarkistus (29.90.22)	232	232	232	232
Perusparannukset (29.90.75)	1 000	1 000	1 000	1 000
Apurahamäärärahan oikaisu (29.90.51)	474	474	474	474
Yhteensä	14 073	27 135	38 428	47 018

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Kirjastojen laajakaistayhteydet ja kirjastotoimen kehittäminen (29.90.30)	4 250	4 300	4 750	4 750
Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien lisäys (29.90.31)	8 439	8 821	9 203	9 585
Museoiden valtionosuuksien lisäys (29.90.32)	5 370	6 198	7 026	7 854
Kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuden lisäys (29.90.33)	849	1 807	2 767	3 717
Saamelaiskulttuurin ja kulttuuri-instituuttien toiminnan edistäminen (29.90.50)	450	450	750	750
Taiteilija-apurahojen lisäykset (29.90.51)	250	250	300	300
Radio- ja televisioarkiston perustaminen (29.90.26)	990	3 500	4 000	4 000
Kulttuurihistoriallisen rakennusperinteen hoito (29.90.50, 29.90.75)	2 000	2 000	3 000	3 000
Taidelaitosten ja virastojen kehittäminen (29.90.21, 29.90.22, 29.90.27)	3 410	3 372	3 717	3 682
Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (29.90.72)	511	361	361	361
Elävän kuvan museon perustaminen (29.90.70)	-	100	50	1 300
Aleksanterin teatterin vuokra-avustukset (29.90.53)	1 220	1 220	1 220	1 220
Suomi-Venäjä-seuran avustus (29.90.50)	200	200	200	200
Yhteensä	27 939	32 579	37 344	40 719

5.3 Liikuntatoimi

5.3.1 Perussuunnitelma

Suunnitelmakaudella painotetaan liikunnan merkitystä ja roolia kansalaisyhteiskunnan ja osallisuuden vahvistamisessa sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Tuetaan eettisesti kestävää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää huippu-urheilua.

Kehitetään ohjaus-, arviointi- ja seurantajärjestelmiä tukemaan liikuntapoliittista johtamista, strategista suunnittelua ja hyvää hallintoa.

Liikunnan kansalaistoiminta

Hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman mukaisesti vahvistetaan kansalaisjärjestöjen ja niiden perustason yhdistysten toimintaedellytyksiä. Tämä tapahtuu yhteistyössä Suomen Liikunta ja Urheilun sekä muun liikunnan järjestökentän sekä liikunnan koulutuskeskusten kanssa. Tukea suunnataan perustuen lisäksi laaja-alaisiin, kansalaistoiminnan elinvoimaisuutta ja osallisuutta vahvistaviin sekä osaamista tukeviin kehittämishankkeisiin. Urheilija ja liikuntaseurojen toimintaedellytyksiä parannetaan myös purkamalla kansalaistoiminnan hallinnollisia esteitä. Liikuntajärjestöjä sekä liikunnan koulutuskeskuksia kannustetaan koulutusohjelmissaan vahvistamaan demokratiakasvatusta nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen lisäämiseksi. Tuetaan liikuntajärjestöjä hyvän hallinnon menettelytapojen kehittämisessä sekä korjataan valtionavustusten taloudellista jälkeenjääneisyyttä.

Jatketaan valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustusjärjestelmän kehittämistä niin, että se voidaan ottaa käyttöön vuonna 2007.

Lasten ja nuorten liikunta

Hallitusohjelman mukainen painopiste on lasten ja nuorten liikunnan ja myönteisen liikuntakasvatuksen kehittämisessä. Tavoitteeseen pyritään tukemalla lapsille ja nuorille tarkoitettua organisoitua liikuntaa sekä kehittämällä ja tukemalla toimintatapoja, jotka aktivoivat päivittäiseen liikuntaan.

Liikuntajärjestöjä tuetaan tulosperusteisella valtionavustusjärjestelmällä sekä informaatio-ohjauksella kehittämään toimintaansa siten, että mahdollisimman moni tyttö ja poika voi osallistua organisoituun liikuntatoimintaan.

Vuonna 2004 käynnistettyä lasten ja nuorten liikuntaohjelman toista vaihetta jatketaan. Painopisteenä on eettisesti kestävä, paikallistasoisen liikuntatoiminnan tukeminen sekä lajiliittojen toimintaprosessien ja kilpailujärjestelmien arviointi ja kehittäminen. Lisäksi tuetaan turvallisten ja liikuntaan kannustavien koulupihojen ja muiden toimintaympäristöjen kehittämistä koulupäivän aikaisen ja jälkeisen liikuntaharrastuksen aktivoimiseksi.

Tuetaan "Liikuntaa kaikille lapsille" -hankkeen avulla vammaisliikuntajärjestöjen ja lajiliittojen yhteistyötä ja pyritään siihen, että osallistuva toimintatapa lisääntyisi keskeisissä lajiliittoissa.

Välittömästi koulun jälkeen tapahtuvan liikunnallisen iltapäivätoiminnan tukea suunnataan 3.-9. -luokkalaisten liikuntatoiminnan kehittämiseen. Tavoitteena on pilotoimalla luoda uusia toimintamalleja ja organisoituvaihtoehtoja, joita voidaan soveltaa kuntatasolla ja myöhemmin vakiinnuttaa normaaliksi toiminnaksi. Painopisteenä ovat kuntakoordinoitujen, urheiluseurojen kanssa toteutetut yhteishankkeet, joissa koulupäivän jälkeinen liikuntatoiminta on huomioitu osana laajempaa iltapäivätoimintaa.

Aikuisväestön liikunta

Hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti voidaan liikuntaa lisäämällä parantaa väestön toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia sekä säästää julkisen sektorin kustannuksia. Tässä tarkoituksessa ja hallitusohjelman mukaisesti tuetaan aikuisten, ikääntyneiden ja erityisryhmien terveyden ja toimintakyvyn parantamista liikunnan avulla.

Valtioneuvoston asettama terveyttä edistävän liikunnan neuvottelukunta kokoaa vuonna 2005 päättyvällä kaudella suunnittelemansa liikuntapoliittiset hanke-esitykset ohjelmaksi, jota TTS-kaudella toteutetaan eri ministeriöiden, liikunta- ja kansalaisjärjestöjen sekä muiden toimijoiden yhteistyönä. Tässä yhteydessä päätetään neuvottelukunnan jatkotyön organisoinnista. Tavoitteena on, että opetusministeriö edelleenkin johtaa, koordinoi, tukee taloudellisesti ja varmistaa yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa toiminnan jatkumisen.

Vuonna 2005 aloitettu yli 40-vuotiaisiin kansalaisiin kohdistuva, neljän ministeriön ja Metsähallituksen Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelman kolmas viisivuotiskausi jatkuu. Ohjelman yli 700 hankkeen verkostoitumista lisätään, hankekokonaisuuksia laajennetaan ja toiminnan laatua kehitetään. Painotetaan ikääntyneiden ja erityisryhmien liikunnan harrastusmahdollisuuksien ja olosuhteiden parantamista tavoitteena aikuisten liikuntaharrastuksen lisääminen.

Erityisryhmien liikunta

Vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden liikuntatoimintaa vahvistetaan yhteistyössä opetushallinnon, sosiaali- ja terveystoimen ja kuntien kanssa. Lisääntyvää huomiota kiinnitetään mielenterveyskuntoutujien liikuntaan.

Toteutetaan kuntien erityisliikunnan integraatiota lisäävä ja liikuntapalveluja tehostava kehittämishanke, johon osallistuu mukana olevien kuntien lisäksi liikunta- ja kansanterveysjärjestöjä.

Huippu-urheilu

Tuetaan toimenpiteitä, joilla selkeytetään huippu-urheilun valtakunnallista työnjakoa ja toimintavastuita sekä kehitetään tukimuotoja huippu-urheilun toimintavastuutyöryhmän (2004:22) sekä opiskelevien urheilijoiden taloudellista asemaa selvittäneen työryhmän (2004:17) esitysten pohjalta.

Tuetaan suomalaisosanottoa Torinon ja Pekingin olympialaisiin ja paralympialaisiin vuonna 2006 ja vuonna 2008.

Nuorten lahjakkaiden urheilijoiden asemaa parannetaan kehittämällä urheilu-uran ja koulutusuran joustavia yhdistämismahdollisuuksia, valmennustoimintaa, valmentajakoulutusta sekä apuraha- ja tunnustuspalkintojärjestelmiä. Tuetaan vammaishuippu-urheilun integroimista lajiliittojen toimintaan sekä parannetaan nuorten vammaisurheilijoiden edellytyksiä päästä mukaan nuorten urheilijoiden tukiohjelmiin.

Tehostetaan kansainvälisten dopinginvastaisten yleissopimusten velvoitteiden kansallista toimeenpanoa hyödyntämällä erityisesti vuonna 2004 suoritettua, Suomen toimintaa Euroopan neuvoston dopinginvastaisen yleissopimuksen implementoijana koskevan arvioinnin tuloksia.

Tasa-arvo

Liikunnan tukipolitiikassa otetaan aiempaa painotetummin huomioon valtionavustusten

kohdentaminen tasa-arvoisesti molemmille sukupuolille vuonna 2005 valmistuvan työryhmäselvityksen pohjalta. Vuoden 2007 valtion talousarvion valmistelussa otetaan käyttöön sukupuolivaikutusten arviointijärjestelmä. Jatketaan Piikkiarit-tunnustuspalkinnon myöntämistä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.

Liikunnan koulutuskeskukset

Liikunnan koulutuskeskuksia kehitetään ja rahoitetaan vapaan sivistystyön lain mukaisesti liikuntajärjestöjen toimintaa tukevana kilpa- ja huippu-urheilun valmennuskeskuksina sekä koko väestölle tarkoitettuna kunto- ja terveystyöliikunnan keskuksina. Suunnitelmakaudella lisätään opiskelijavuorokausien määrää tavoitteena kehittää erityisesti liikunnan kansalaistoimintaa tukevaa sekä valtioneuvoston hyväksymän terveyttä edistävän liikunnan ohjelman mukaista koulutusta. Urheiluopistojen valmennuskeskustoimintaa kehitetään osana huippu-urheilun kokonaisuutta tavoitteena valmentajien osaamisen sekä urheilijoiden valmennuksen kehittäminen. Lisäksi toteutetaan koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseen tähtäävää koulutusta parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten mukaisesti.

Koulutuskeskusten rakentamishankkeen tavoitteena on tukea opistojen toiminnallisia mahdollisuuksia vapaan sivistystyön lain mukaisissa tehtävissä. Perustamishankkeen rahoitusohjauksessa otetaan käyttöön toiminta- ja taloussuunnitelmaa vastaava neljän vuoden rahoitussuunnitelma. Informaatio-ohjauksen avulla kehitetään tietoperustaa koulutuskeskusten kiinteistöjen kunnosta ja oikein mitoitettua, ajoitetusta ja energiaa säästävää korjaustarpeesta.

Liikuntapaikkarakentaminen

Liikuntapaikkarakentamisen rahoitus-, tutkimus- ja informaatio-ohjausta jatketaan Liikuntapaikkarakentamisen Suunta -asiakirjassa hyväksytyjen linjausten mukaisesti tavoitteena edistää koko ihmisen elinkaaren tarpeita vastaavien liikuntaolosuhteiden kehittämistä. Opetusministeriö koordinoi ja tukee olosuhteiden kehittämisessä Kunnossa kaiken ikää -ohjelman ja terveyttä edistävän liikuntahankkeen linjauksia. Huippu-urheilun olosuhteita kehitetään huomioiden huippu-urheilun strategian linjaukset. Valtakunnallisen liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelman asemaa pitkäjännitteisenä ja eri ohjausmuotoja kattavana suunnitelmana vahvistetaan.

Liikuntatieteellinen tutkimus

Tuetaan liikuntatieteellistä tutkimusta Liikuntatieteen Suunta -asiakirjan linjausten mukaisesti. Valmistellaan tutkimusrahoituksessa siirtymistä entistä laajempien tutkimuskokonaisuuksien tukemiseen ja pidempiaikaisiin tutkimussopimuksiin. Kehitetään tiedeyhteisöjen tulosohjaus- ja avustusjärjestelmää. Tehostetaan yhteistyötä Suomen Akatemian kanssa.

Tiedolla johtaminen

Tiedollinen pohja varmistetaan ja tietojärjestelmiä kehitetään päätöksenteon, ohjauksen ja toiminnan perustaksi. Tuotetaan päätöksentekoa tukevaa tietoa mm. tilaamalla meta-analyysyjä, kehittämällä tilastotuotantoa sekä tukemalla sektoritutkimusta. Tuetaan tutkimusta, suunnittelua sekä liikuntajärjestöjen toimintaa koskevien tietojärjestelmien kehittämistä. Valmistellaan kansalaisille tarkoitettujen sähköisten palvelujen tarjontaa koskevaa järjestelmää.

Liikunnan aluehallinto

Aluehallinnon valmiuksia toimia valtionapuviranomaisena vahvistetaan. Tulosohjauksen avulla kehitetään liikuntapalvelujen alueellista tasa-arvoisuutta. Lääninhallitusten suorittama peruspalveluiden arviointi kohdistetaan ensisijaisesti kuntien liikuntatoimeen kiireellisimpinä arviointikohteina kuntien liikuntapaikkojen käyttömaksupolitiikka.

Kuntien liikuntatoiminta

Kuntien liikuntatoimintaa ja sen kehittämistä tuetaan asukaskohtaisten valtionosuuksien lisäksi kohdennetuilla hanketuilla sekä informaatio-ohjauksella. Selvitetään kuntien liikuntatoimen tehtävät osana peruspalvelujärjestelmää.

Kansainvälinen ja EU -yhteistyö

Suomen ja suomalaisen liikuntakulttuurin etuja kansainvälisen ja EU-yhteistyön eri muodoissa edistetään vuoden 2003 liikunnan kansainvälisen strategian linjausten mukaan. Analysoidaan ja ennakoidaan erityisesti EU-toimintaympäristön muutosten vaikutuksia suomalaiseen liikuntakulttuuriin. Varaudutaan urheilun EU-toimivallan voimaantumiseen Suomen EU-puheenjohtajakaudella 2006 jatkamalla avointa keskustelua tulevan toimivallan toimeenpanon prioriteeteista sekä valmistelemalla Suomen tavoitteita tulevan liikunnan EU-toiminnan sisällöiksi.

Kilpa- ja huippu-urheilun eettisten arvojen edistämiseksi Suomi valmistautuu suorittamaan kansalliset valmistelut hyväksyäkseen ja ratifioidakseen UNESCO:n dopinginvastaisen yleissopimuksen Maailman antidopingkonferenssissa vuonna 2003 asetetun tavoiteaikataulun mukaisesti ennen Torinon talviolympialaisia v. 2006.

Jatketaan suomalaista liikuntatieteellistä tutkimusta edistävien ja liikuntapoliittisesti merkittävien kansainvälisten konferenssien tukemista.

5.3.2 Menolaskelma

29.98 Liikuntatoimi (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	1 893	1 925	1 867	1 815	1 764	1 645	1 645
Kehysehdotus	1 893	1 925	1 867	2 297	2 729	3 194	3 676
Ero				482	965	1 549	2 031
Veikkausvoittovarat (kehyksen ulkopuolella)	83 852	88 164	89 424	93 989	99 259	104 600	109 751

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Liikuntatoimen veikkausvoittovarojen kasvu (kehyksen ulkopuolella)	4 565	9 835	15 176	20 327
Liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintojen tarkistus (29.98.52)	-52	-103	-222	-222

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
- Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien lisäys (29.98.52)	482	964	1 446	1 928

5.4 Nuorisotyö

5.4.1 Perussuunnitelma

Suunnitelmakauden päätavoitteita ovat nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Nuorisopolitiikka

Valmisteilla olevassa nuorisolaissa on ehdotus nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta, jonka valtioneuvosto hyväksyisi nelivuotiskausittain. Asiakirja on tarkoitus valmistella opetusministeriön johdolla ja hyvässä yhteistyössä nuorten asioita käsittelevien ministeriöiden kanssa. Ohjelma linjaisi valtionhallinnon nuorisopoliittisia toimenpiteitä ja tukisi nuorisopoliittista ohjelmatyötä lääneissä ja kunnissa. Ohjelma ei sisältäisi rahoitusosiota, vaan ministeriöt ottaisivat linjaukset huomioon omissa TTS-asiakirjoissaan ja vuosittaisissa talousarvioissa. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta arvioisi ohjelman toteutumista vuosittain valtioneuvostolle.

Nuorten kansalaistoiminta

Nuorisojärjestöjen avustusperusteet on uudistettu hallitusohjelman mukaisesti nuorisotyölain kokonaisuudistuksen yhteydessä ja näitä perusteita sovelletaan käytäntöön. Valtakunnallisia nuorisojärjestöjä ja niiden piirijärjestöjä, nuorisotyön palvelujärjestöjä sekä nuorisotyötä teke-

viä järjestöjä tuetaan siten, että tulosperusteisuus kannustaa aktiiviseen toimintaan ja sen laajentamiseen. Uuden lain luonnoksessa ehdotetaan valtakunnallisten nuorisjärjestöjen valtionavun käyttöoikeuden ulottamista paikallistasolle asti. Järjestöt päättävät tämän mahdollisuuden käyttämisestä. Tämä lisää avustustarvetta, joskin pääosin paikallisyhdistysten tukeminen on edelleen kuntien tehtävänä. Suunnitelmakaudella selkeytetään nuorisotyötä tekevien järjestöjen osalta työnjako raha-automaattivaroista tuettaviin järjestöihin. Tukimuotoja kehitetään tavoittamaan myös nuorten osallistumisen uudet muodot, kuten erilaiset osallisuushankkeet, nuorisovaltuustot ja verkkomediahankkeet kunnissa. Lisäksi kehitetään erilaisia nuorten vapaaehtoistyön järjestelmiä nuoriso- ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen sekä nuorisotyöyhteisöjen kanssa. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan liittyvän Kansalaisyhteiskunta 2006 toimikunnan ehdotukset otetaan huomioon nuorten osalta.

Kuntien nuorisotyö

Kuntien nuorisotyön valtionosuutta säätelevä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki uudistetaan samassa aikataulussa nuorisotyölain kanssa siten, että uudet lait tulevat voimaan vuoden 2006 alussa. Tavoitteena on kehittää valtionosuusjärjestelmää siten, että laskennallisena ikäryhmänä otetaan mukaan 29-vuotiaiden ikäryhmä. Lisäksi on tarkoitus maksaa korotettua valtionosuutta vieraskielisten nuorten määrän mukaan. Tämä on tarkoitus olla tukea kuntien maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyölle. Kuntien valtionosuutta lisätään asteittain siten, että se vastaa järjestöavustusten tasoa.

Valtionosuuksien ohella kuntien nuorisotyötä tuetaan kohdennetuilla valtionavustuksilla, jotka liittyvät uudessa nuorisolaissa määriteltävien nuorisotyön peruspalvelujen tuottamiseen kunnissa. Kuntien haasteet otetaan huomioon tukemalla mm. kuntien seutukunnallista yhteistyötä palvelujen tuottamiseksi. Kohdennettuja määrärahoja ovat muun muassa nuorten työpajatoiminnan, koululaisten iltapäivätoiminnan, ennaltaehkäisevän päihde- ja huumetyön, nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen kehittämiseen liittyvät määrärahat. Suunnitelmakaudella tutkitaan mahdollisuuksia suunnata avustuksia myös kuntien nuorisotilojen peruskorjaamiseen ja varustamiseen. Erilaiset lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmät ovat painoalueina. Yhteistyötä koulutoimen kanssa kehitetään nuorten osallisuushankkeiden ja demokratiakasvatuksen alueilla. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tulokset hyödynnetään demokratiakasvatuksessa ja nuorten vaikuttamisjärjestelmien kehittämisessä kunnissa.

Nuorten työpajat

Nuorten työpajatoimintaa tuetaan kansallisella kehittämismäärärahalla sekä Euroopan sosiaalirahaston varoin; jälkimmäinen rahoituslähde päättyy ohjelmakauden päättyessä 2006. Nuorten työpajatoimintaa vakiinnutetaan hallitusohjelman mukaisesti ja syksyllä 2004 valmistuneen poikkihallinnollisen työryhmän esittämän rahoitusmallin pohjalta. Työpajatoiminnan sisällöllisessä kehittämisessä painotetaan vakituisen toiminnan valmiuksien tukemista sekä palveluntuottajaosaamista. Tavoitteena on luoda vuoteen 2007 mennessä työpajatoiminta, joka kykenee nopeasti reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin ja rakentuu moniammatilliseen yhteistyöhön nuoren arjenhallintataitojen tukemisessa, koulutus- ja työelämävalmiuksien kehittämisessä sekä koulutukseen ja työhön ohjaamisessa. Työvoiman saatavuus ja hallituksen asettama työllisyysasteen nostaminen edellyttää, että jokainen nuori saadaan aktiivisesti mukaan työ- ja yhteiskuntaelämään. Tavoitteena nuorten työpajatoiminnassa on, että seuraavan rakennerahastokauden ohjelmassa tuetaan sosiaalista osallisuutta tukevien menetelmien kehittämistä ja muu rahoitus turvataan kansallisella valtionavulla, palvelujen ostamisesta saa-

tavilla tuloilla ja työpajatoiminnan ylläpitäjän osuudella.

Hallitusohjelman toteuttaminen suunnitellusti edellyttää aikaisemman kehyspäättöksen mukaisesti vuosina 2006-2009 kumuloituvaa rahoitusta 600 000 euroa/vuosi.

Valtakunnalliset nuorisokeskukset

Valtakunnallisten nuorisokeskusten kehittämisessä on painopiste toiminnan sisällön ja laadun kehittämisessä. Nykyistä 150 000 nuorisotoimintapäivämäärää ei olennaisesti lisätä. Tavoitteena on kehittää keskuksista nykyisen leiri- ja luontokoulutoiminnan sekä nuorisojärjestöjen ja ryhmien kurssi- ja leiritiloista nuorisotyön metodologisia kehittämiskeskuksia, sosiaalisen nuorisotyön keskuksia sekä nuorisotyön alueellisia palvelukeskuksia. Nuorisovuorokausiin perustuvaa keskusten toiminta-avustusta nostetaan vuoden 2003 13 euron tasosta noin 17 euron tasoon toiminnan sisällöllisen kehittämisen turvaamiseksi. Nuorisokeskusten perusinvestoinnit saatetaan suunnitelmakaudella pääosin loppuun. Kehitetään ympäristökeskusten ja nuorisokeskusten yhteistyötä ympäristökasvatuksessa. Osallistutaan eurooppalaisen nuorisokeskusverkoston kehittämiseen erityisesti Itämeren piirissä sekä tuetaan keskuksia kansainvälisen Avartti (Award) toiminnan palvelupisteinä.

Nuori kulttuuri

Tuetaan nuorta, uudistavaa, innovatiivista kulttuuria Nuori Kulttuuri -ohjelman pohjalta. Nuorten ulkomaisia esiintymismatkoja tuetaan Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO) kautta. Molempia järjestelmiä hyödynnetään Suomen ja Venäjän välisessä kulttuurifoorumitoiminnassa nuorten osalta. Lasten ja nuorten taidekeskuksen (LAKU) toimintaa kehitetään ja laajennetaan uusien toimitilojen käyttöönoton myötä. Kuntia ja järjestöjä tuetaan päihteetöntä viikonlopputoimintaa tarjoavien kulttuurikahviloiden perustamisessa.

Avartti-toimintaohjelma

Laajennetaan kansainvälisen Avartti-(Award) toimintaohjelman käyttöönottoa kunnallisen ja yhteisöllisen nuorisotyön yhtenä perusmenetelmänä Suomessa. Suunnitelmakaudella on tavoitteena toiminnan laajentaminen noin 80 paikkakunnalle. Toimintaympäristönä ovat muun muassa nuorten työpajat, kuntien nuorisotalot, kymppiluokat, nuorisojärjestöt, nuorisotyötä tekevät järjestöt sekä seurakunnat. Lisäksi tavoitteena on kehittää valtakunnallisista nuorisokeskuksista Avartti-toiminnan kansainvälisiä kulta-tason luontovaelluskeskuksia sekä tukea Award-toiminnan kehittymistä Itämeren alueilla sekä Luoteis-Venäjällä.

Nuorten huumeiden ja päihteiden ennaltaehkäisy

Tavoitteena on nuorten huumeiden ja päihteiden käytön ehkäisy niin, että nuoret eivät kokeile huumeita eivätkä alaikäiset käytä alkoholia. Tuetaan erityisesti nuorten työpajojen ennaltaehkäisytoimintaa ja avustetaan kuntien, järjestöjen ja muiden yhteisöjen ao. hankkeita sekä nuorten parissa työskentelevien huume- ja päihdeasioiden koulutusta. Osallistutaan valtioneuvoston huume- ja päihdeohjelmien toimeenpanoon nuorisotoimen osalta. Jatketaan ennaltaehkäisevää huumetyötä kolmikantayhteistyönä Venäjän ja Viron kanssa.

Nuorisotutkimus ja arviointi

Soveltavalla nuorisotyötä, -politiikkaa ja -hallintoa palvelevalla tutkimuksella on keskeinen asema nuorisotyön ja -politiikan kehittämisessä. Nuorisotyön ja nuorisopoliittisten toimenpiteiden arvioinnissa selkeytetään lääninhallitusten ja nuorisoasiain neuvottelukunnan sekä alueellisten nuorisoneuvostojen työnjako sekä nuorisotutkimuksen rooli tässä arvioinnissa. Opetusministeriö tukee Nuorisotutkimusseuraa ja sen nuorisotutkimusverkostoa monipuolisen, riippumattoman ja kriittisen nuorisotutkimuksen ja nuorisopoliittisten selvitysten toteuttamisessa. EU:n puheenjohtajakaudella vuoden 2006 jälkipuoliskolla järjestetään laaja eurooppalainen nuorisotutkijatapaaminen, jossa ovat mukana nuorisojärjestöt ja hallinto.

Nuorisotyön koulutus

Tavoitteena on antaa nuorisotyön koulutusta 2. asteen oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen lisäksi tutkintoon johtavana koulutuksena Kuopion yliopistossa yhteistyössä Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa ja nuorisotyön opintokokonaisuutena Tampereen yliopistossa. Pyritään koulutuksen vakinaistamiseen tässä muodossa. Koulutuksen kehittämisen haasteena on kunnallisen nuorisopoliittisen koordinaation, nuorisoasiamiestoiminnan, koululaisten iltapäivätoiminnan ja perusnuorisotyön kehittyvien tarpeiden huomioon ottaminen koulutuksessa. Osallistutaan kehittämistavoitteiden pohjalta alan koulutustarpeen arviointiin jatko-, täydennys- ja lisäkoulutustarve huomioon ottaen. Uudesta nuorisolaista toimitetaan lain perustelut ja tulkinnat sekä oheislainsäädäntöä käsittelevä opas- ja oppikirja.

Alueellinen nuorisotyö

Alueellista nuorisotyötä kehitetään läänien nuorisotoimien välityksellä opetusministeriön "Alueiden vahvuudeksi" -asiakirjan linjausten mukaisesti. Kunnallisen perusnuorisotyön ohella tässä työssä korostuu alueellinen ja seutukunnallinen yhteistyö. Suunnitelmakaudella pyritään edistämään nuorisotyölain kokonaisuudistuksen yhteydessä määriteltävien nuorisotyön tavoitteellisten peruspalvelujen toteutumista tasa-arvoisesti koko maassa. Läänien keskeisenä tehtävänä on tukea peruspalvelujen tuottamista ja arvioida niiden toteutumista. Alueelliseen kehittämistyöhön suunnataan lääneille lisävaroja.

Nuorison tieto- ja neuvontapalvelut, verkkomediat ja tietohuolto

Nuorison tieto- ja -neuvontapalveluja kehitetään siten, että ne ovat kaikkien nuorten saavutettavissa. Nuorisotoimessa kehitetään erityisesti informaatioteknologiaan perustuvia nuorisotiedotuksen ja tietohuollon järjestelmiä unohtamatta henkilökohtaisen neuvonnan merkitystä. Nuorisoasiain neuvottelukunnan vastuulla olevaa indikaattorijärjestelmää hyödynnetään toimialan arvioinneissa ja kehittämisessä ja Nuorisobarometrin kehittämisessä otetaan huomioon hallitusohjelmaan liittyvän yrittäjyysohjelman ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman seurantarpeet. Erityisesti nuorten omaa tiedotustuotantoa tuetaan.

Ympäristökasvatus

Opetusministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyöllä kehitetään nuorten luonto- ja ympäristöjärjestöjen toimintaedellytyksiä ottaen huomioon sekä luonnonsuojelu että kulttuurisen

ympäristön suojele. Valtakunnallisten nuorisokeskusten ympäristökasvatuksen laatua kehitetään käyttäen hyväksi ympäristökeskusten osaamista ja asiantuntemusta. Tuetaan Itämeren suojeeluun liittyviä nuorten kansainvälisiä hankkeita. Kiinnitetään huomiota myös nuorten eläintensuojelujärjestöjen esille nostamiin ongelmiin elämäkunnioituksen lisäämiseksi.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisessä nuorisoyhteistyössä pyritään turvaamaan suomalaisen nuorisopoliitiikan tavoitteet sekä suomalaisten nuorten edut ja toimintamahdollisuudet. Tuetaan nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja nuorisotutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkottumista. Toimeenpannaan EU:n nuorisopoliittisia tavoitteita kansallisesti ja vaikutetaan niiden kehittämiseen edelleen. Toteutetaan yhdessä Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO) kanssa EU:n Nuoriso-ohjelmaa ja osallistutaan aktiivisesti uuden toimintaohjelman 2007-2013 valmisteluun. Huolehditaan Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen ja sen seurantaan liittyvistä tehtävistä nuorisosektorilla. Osallistutaan Euroopan neuvoston nuorisotoimen johtokomitean ohjelmatyöhön ja vaikutetaan nuorisoalan painopisteiden 2006-2008 valmisteluun ja toteutukseen. Huolehditaan vuoden 2005 lopulla alkavasta Barentsin euroarktisen neuvoston nuorisopoliittisen työryhmän puheenjohtajuudesta kaksivuotiskautena 2005-2007. Toteutetaan Itämeren alueen nuorisoyhteistyötä vuonna 2004 toimeenpannun evaluoinnin tulosten pohjalta. Pohjoismaisen nuorisoyhteistyön toimintamuotoja kehitetään uuden toimintaohjelman mukaisesti ja huolehditaan vuoden 2007 puheenjohtajuuskauden tehtävistä. Kahdenvälisen yhteistyön painopisteitä suunnataan siten, että ne vastaavat paremmin EU:n laajentumisen ja globalisaation aiheuttamiin toimintaympäristön muutoksiin. Toimitaan YK:n aseman vahvistamiseksi nuorisopoliittisena foorumina.

Nuorisotyön vaikuttavuuden arviointi

Nuorisotyön ja nuorisopoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi on kehitystyön perustana. Uuden nuorisolain linjaamalla tavalla nuorisoasiain neuvottelukunnan roolia tässä työssä painotetaan, samoin lääninhallitusten asemaa kunnallisen nuorisotyön peruspalvelujen arvioijana. Vaikuttavuuden arviointia täydennetään kohdennetulla nuorisotutkimuksella.

5.4.2 Kehittämishankkeet

Nuorten työpajapalvelujen vakiinnuttaminen

Nuorten työpajatoiminnan vakiinnuttamiseksi lisätään suunnitelmakaudella vuosina 2006-2008 määrärahoja kumuloiduvasti vuosittain 600 000 euroa. Nämä määrärahat budjetoidaan momentille 29.99.51.

5.4.3 Menolaskelma

29.99 Nuorisotyö (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	1 648	2 248	2 848	3 448	4 048	4 648	4 648
Veikkausvoittovarot (kehysten ulkopuolella)	20 666	28 565	31 720	33 793	35 690	37 613	39 467

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Työpajaohjaajien vakinaistaminen (29.99.51)	600	1 200	1 800	1 800
Veikkausvoittovarojen kasvu (kehysten ulkopuolella)	2 037	3 970	5 893	7 747

6 Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö

6.1 Opetusministeriö

6.1.1 Perussuunnitelma

Ministeriön toimintaa kehitetään opetusministeriön strategian 2015 pohjalta siten, että hallinto voi muuttuvissa tilanteissa luoda mahdollisimman hyvät edellytykset strategiselle työkentelylle, laadukkaalle ohjaukselle, päätöksenteolle ja toimeenpanolle. Kehitetään ministeriön ohjaus-, arviointi- ja laatujärjestelmiä sekä toiminnan ja talouden tuloksellisuuden mitareita. Ministeriön ja sen toimialan välistä työnjakoa kehitetään keskushallintohankkeen linjausten mukaisesti. Kehitetään ministeriön ydintoimintoja ja toimeenpannaan tarpeelliset delegointi- ja alueellistamispäätökset. Tavoitteena on, että opetusministeriö vahvistaa asemaansa tietämys- ja tietoyhteiskunnan toimintaedellytysten kehittäjänä. Ryhdytään toteuttamaan ministeriön verkkopalvelustrategiaa. Jatketaan panostusta ministeriön ulkoisen ja sisäisen tiedonkulun sekä vuorovaikutuksen edistämiseksi. Kansalaisille ja yhteisöille luodaan edellytykset vaivattomaan sähköiseen asiointiin ministeriön kanssa.

Ministeriössä toteutetaan valtionhallinnon henkilöstöpolitiikkaa opetusministeriön erityispiirteet huomioiden jatkamalla työyhteisön, henkilöstön, johtamisen ja henkilöstöpolitiikan suunnitelmallista kehittämistä. Huolehditaan opetusministeriön palkkakilpailukyvyistä kehittämällä edelleen tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvan palkkausjärjestelmän toimivuutta. Strategisella henkilöstösuunnittelulla ja henkilöstövoimavarojen kehittämisellä varaudutaan ikärakenteen muutokseen ja muuttuviin tehtäviin. Työyhteisön toimintakyvystä ja henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan valtiokonttorin KAIKU-ohjelman ja opetusministeriön työhyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on vakiinnuttaa työhyvinvointitoiminta sekä tukea työntekijöiden työhyvinvointia huomioiden eri ikäryhmien tarpeet.

Valmistellaan ja toteutetaan opetusministeriön toimitilaratkaisu vuoden 2007 loppuun mennessä.

Verkkopalvelu- ja verkkotoimintastrategian toteuttaminen aloitetaan. Opetusministeriön toimivuutta ja kustannustehokkuutta parannetaan siirtymällä aitoon sähköiseen hallintoon ja sähköisiin prosesseihin. Verkkopalvelut saatetaan kansalaisten ja hallintoasiakkaiden ensisijai-

seksi asiointikanavaksi ministeriöön. Strategian mukaisella etenemisellä vaikutetaan myös keskeisimpään organisaation menestystekijään, tietoon, sen kasvavan määrän hallintaan ja joustavaan käyttöön. Verkkopalvelustrategian toteuttamisessa on kolme avainaluetta: julkinen tieto verkossa, joka on opetusministeriön www-sivustojen kautta tarjottava kansalais-, ammatillais-, ajankohtais- ja osallistumiskanava sekä kansalaisille että sidosryhmille, hallinnonalan asiointikanava hallinnonalan virastoille ja laitoksille (e-OPM+) ja opetusministeriön sisäistä työskentelyä tehostava sähköinen työpöytä (e-OPM) opetusministeriön henkilökunnalle. Valtioneuvoston yhteisten järjestelmien kehittäminen huomioidaan e-OPM -avainalueessa.

6.1.2 Kehittämishankkeet

- Yhden tai kahden valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen perustaminen tuottavuusohjelman mukaisesti. Selvitystyö kytketään Valtiokonttorin Kieku-hankkeen valmisteluun. Hallinnonalan palvelukeskusten perustamisen edellytyksenä on, että taloushallinnon sisällöt ja prosessit on sähköistetty, yhdenmukaistettu, tuotteistettu ja standardisoitu riittävästi.
- Vuonna 2006 vietetään sekä Eduskunnan että J. V. Snellmanin juhlavuosi, Mikael Agricolan juhlavuosi on 2007 ja Porvoon valtiopäivistä 200 vuotta -juhlavuosi 2009. Opetusministeriön toimialalla varaudutaan osallistumaan juhlavuosien valmisteluun ja viettoon.
- Valtion toimitilastrategian toteuttaminen tuottavuusohjelman mukaisesti. Pilottina luodaan yliopistolaitoksen toimitilastrategia.
- Hallinnonalan hankintastrategian toteuttaminen tuottavuusohjelman mukaisesti. Tavoitteena on tehostaa hankintatoimen prosesseja, aikaansaada kustannussäästöjä kohdentamalla resursseja ydintoimintoihin liittyviin hankintoihin sekä vähentää päällekkäistä työtä ja hyödyntää volyymietuja.
- Toimialojen tutkimus- ja selvitystoiminnan sekä tuottavuustilastoinnin kehittäminen tuottavuusohjelman mukaisesti.
- Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön käynnistämään kulttuurivientihankkeeseen liittyvän selvityksen edellyttämät jatkotoimenpiteet.
- Lisäpanostukset työllisyysohjelmaan (oppilaanohjauksen kehittämishanke).
- Lisäpanostukset tietoyhteiskuntaohjelmaan (mm. oppimisympäristöjen, opetusmateriaalien ja -menetelmien kehittäminen, digitaalisen sisältötuotannon vahvistaminen, kulttuuriperinnön digitointi, tiedon ja kulttuurin saatavuuden edistäminen, tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen).
- Lisäpanostukset yrittäjyyden politiikkaohjelmaan (alueellisen kulttuuriyrittäjyyden ja matkailuelinkeinon edistäminen kulttuuripalveluihin liittyvin tukitoimenpitein).

- Lisäpanostukset kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan (koulun demokratiakasvatushanke, vapaan sivistystyön kurssi- ja koulutustoiminnan kehittäminen, liikuntajärjestöjen kansalaisvaikuttamishanke ja nuorten vaikuttamishankkeet).
- Lisäpanostukset koulutuksen arviointiin.
- Kirjastotoimen kehittäminen ja tutkimus (mm. kirjastohenkilöstön täydennyskoulutusohjelman laatiminen ja toteuttaminen sekä riippumattoman kirjasto- ja tietopalvelujen arvioinnin toteuttaminen).
- EU:n tukiohjelmien (Kulttuuri 2000 ja Media Plus) toimeenpanon kansallinen rahoitus.
- Aluekehittämisen toimenpideohjelman (2003-2013) ehdotusten toteuttaminen kulttuurisektorilla, tavoitteena kulttuuriin pohjautuvan alueellisen elinkeinotoiminnan kehittyminen sekä palvelujen kattava saatavuus.
- Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman ja pohjoisen ulottuvuuden ohjelman toimeenpano (kulttuurifoorumi, tietokanta ja yhteistyöhankkeet).
- Opetusministeriön ulkoisten www-sivujen uudistaminen (julkinen tieto verkossa).
- Opetusministeriön toimialan vuorovaikutteisen sähköistä asiointia tukevan tulosohjausportaalin ja hallinnonalan asiointikanavan toteuttaminen (e-OPM+).
- Valtionavustusprosessin ja muiden hallinnollisten prosessien kehittäminen sähköiseksi (e-OPM).

6.1.3 Menolaskelma

29.01 Opetusministeriö (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	209 944	249 882	229 610	235 634	232 198	225 509	224 959
Kehysehdotus	209 944	249 882	229 610	264 182	262 226	257 117	257 587
Ero				28 548	30 028	31 608	32 628

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Opetusministeriön henkilöstömenot (29.01.21)	76	160	173	173
Opetusministeriön huoneistomenot (29.01.21)	100	774	474	474
Opetusministeriön kalustomenot (29.01.70)	-429	1 596	-1 500	-1 500
Kopiointi- ja käyttöoikeuskorvaukset (29.01.26)	-	1 000	1 500	1 500
Tietoyhteiskuntaohjelma (29.01.22)	640	-110	-	-
Hallinnonalan arvonalisäveromäärärahan oikaisu (29.01.19)	3 500	3 500	3 500	3 500

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Palvelukeskukset, hankintastrategia, toimitilastrategia (29.01.22, tuott.ohj.)	1 070	1 520	3 020	3 200
Eduskunnan, J. V. Snellmanin, Mikael Agricolan ja Porvoon valtiopäivien juhluvuodet (29.01.50)	80	50	30	30

Opetusministerin toimiala

Oppimateriaalin sisältötuotanto (29.01.22, tietoyht.ohj.)	2 000	2 000	2 000	2 000
Sähköinen tunnistaminen, tietoturva (29.01.22, tietoyht.ohj.)	100	100	100	-
Osallistuva kansalainen -hanke koulussa (29.01.22, kansalaisvaik.ohj.)	500	500	-	-
Tuottavuustilastoinnin kehittäminen (29.01.22)	100	60	100	-
Työskentely OECD:n sihteeristössä (29.01.22)	-	80	80	80

Kulttuuriministerin toimiala

Kulttuurivientihanke (29.01.22, yritt.ohj.)	50	50	50	50
Luovuusstrategian toteuttaminen (29.01.22)	100	400	400	400
Tutkimus- ja selvitystoiminta (29.01.22)	400	550	700	850
Tietoyhteiskuntaohjelman toimeenpano (29.01.22)	20 000	20 000	20 000	20 000
Yrittäjyyden politiikkaohjelman toteuttaminen (29.01.22)	820	820	820	820
Kirjastotoimen kehittäminen ja tutkimus (29.01.22)	230	230	230	230
EU:n tukiohjelmien toimeenpano (29.01.22)	268	468	968	1 468
Alueiden ja maaseudun vahvistaminen (29.01.22)	2 000	2 000	2 000	2 000
Pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden kehittäminen (29.01.22)	-	700	700	1 000

6.2 Kirkollisasiat

6.2.1 Perussuunnitelma

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan toimintaedellytyksiä kehitetään yhdenmukaisin perustein. Lainsäädäntöä uudistettaessa lähtökohtana on, että kansankirkkojen sisäistä hallintoa koskevat asiat siirretään nykyistä laajemmin yleisestä lainsäädännöstä kirkkojen itsensä ratkaistaviksi. Vastaavasti huolehditaan Suomessa toimivien rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toimintaedellytyksistä.

- Suunnitelmakaudella uudistetaan ortodoksista kirkkoa koskeva lainsäädäntö. Uudistuksen yhteydessä ortodoksinen kirkollishallitus muutetaan valtion virastosta kirkon itsensä ylläpidettäväksi ja valtion maksamat kirkollishallinnon toimintamenot korvataan valtionavulla.

Ortodoksinen kirkollishallitus jatkaa kirkkojärjestyksen ja muiden alemmanasteisten normien valmistelua sekä huolehtii muista lainsäädäntöuudistuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä.

- Siirretään kirkollisten rakennusten suojelemista ja korjaamista koskeva päätöksentekomenettely kokonaan kirkkoille.
- Otetaan käyttöön rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien harkinnanvarainen valtionavustus-järjestelmä vuodesta 2007 alkaen. Rahoituksen suuruus määritellään erikseen tehtävän selvitystyön pohjalta.

6.2.2 Menolaskelma

29.05 Kirkollisasiat (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	2 104	2 417	2 542	2 542	2 292	2 292	2 292
Kehysehdotus	2 104	2 417	2 542	2 542	2 292	2 292	2 292

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Lontoon merimieskirkon peruskorjaus (29.05.50)	-	-250	-250	-250

6.3 Kansainvälinen yhteistyö

6.3.1 Perussuunnitelma

Yhä useammat asiakokonaisuudet ovat horisontaalisesti esillä eri kansainvälisillä foorumeilla. Opetusministeriöltä vaaditaan kasvavaa politiikkakoherenssia yhdenmukaisen ja tehokkaan vaikuttamisen takaamiseksi eri järjestöissä, EU-kannanmuodostuksessa ja kahdenvälisessä yhteistyössä. Eri maiden ministeriöiden kahdenvälinen yhteistyö rakentuu myös entistä enemmän yhteisten asiakysymysten ja intressien ympärille. Perinteisen kulttuurivaihdon oheen syntyy kulttuurivientä, jossa toimitaan yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Yhteistyön maantieteellinen painoalue laajenee globalisaation myötä etenkin Aasiaan.

Kehityspoliittiset kysymykset ja kontaktiverkostot kehitysmaihin sekä yhteistyö ja dialogi kulttuurin ja koulutuksen alalla islamilaisen maailman kanssa korostuvat aiempaa selvemmin. Kahdenvälisen ja ministeriöiden välisen yhteistyön lisäksi YK-järjestöt ja -prosessit, erityisesti Unesco ja Education for All -prosessi sekä Vuosituhattulistuksen toteutus, ovat vaikutuskanavia opetusministeriön hallinnonalan tavoitteiden eteenpäinviemiseksi.

Suomen EU-puheenjohtajuus syksyllä 2006, uuden perustuslaillisen sopimuksen voimaantulo ja uuden EU-rahoituskehyskauden 2007-2013 linjaukset ohjaavat myös opetusministeriön EU-yhteistyötä. Unionin kaikki ohjelmat uusiutuvat ja raja-alueyhteistyön muutokset vaikuttavat myös opetusministeriön hallinnonalan Venäjä-yhteistyöhön.

Sekä Suomen EU-puheenjohtajuus vuonna 2006 että Suomen puheenjohtajuus Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja sen alaisissa elimissä vuonna 2007 aiheuttavat lisäkustannuksia, joihin joudutaan varautumaan.

6.3.2 Kehittämishankkeet

Liikkuvuuden lisääntymisen myötä on ulkosuomalaisten perheiden lapsille suomen/ruotsin kielen täydentävää opetusta antavien Suomi-koulujen opetuspisteiden määrä kasvanut. Opetuspisteiden määrän kasvuun on vaikuttanut myös vanhempien lisääntynyt tietoisuus äidinkielen opettamisen tarpeesta ja suomalaisten yritysten kansainvälistymisen myötä kasvanut suomen- ja ruotsinkielisten lasten määrä ulkomailla. Suomi-koulujen tavoitteena on ylläpitää äidinkielen taitoa ulkomailla ja niiden opetuspisteiden toiminnan turvaaminen vaatii lisäpanostusta.

Liikkuvuuden lisääntyminen on kasvattanut myös Suomen ja Yhdysvaltain välisellä ns. Fulbright-sopimuksella toteutettavan opetusalan vaihtotoiminnan merkitystä. Kummankin hallituksen stipenditoimintaan myöntämä määräraha on pysynyt samana vuodesta 1992 lähtien. Tästä johtuen Suomen ja Yhdysvaltain välinen akateeminen liikkuvuus vaatii lisäpanostusta.

Taloudellisen globalisaation voimistuessa Aasian merkitys kasvaa. Tämä koskee niin monikeskistä kuin kahdenvälistäkin yhteistyötä sekä ASEM-järjestelmän puitteissa tehtäviä toimia. Uusina painopisteinä mm. Kiinan ja myöhemmin myös Intian uskotaan kehittyvän lähitulevaisuudessa vahvoiksi tieteellis-teknologisen potentiaalin maiksi, joiden merkitys kasvaa myös opetusministeriön hallinnonalalla.

Kahdenvälisen kulttuurivaihdon merkittävimpiä hankkeita suunnitelmakaudella on suomalaisen kulttuurin esittäytyminen Ranskassa vuonna 2008. Muina painopisteinä ovat huomattavat näyttelyt, kuten Eero Saarisen elämäntyötä arkkitehtina ja suunnittelijana esittelevä näyttely yhdessä Yalen yliopiston kanssa sekä Athoksen munkkitasavallan ikoninäyttely vuonna 2006.

Opetusministeriö joutuu mm. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden vuoksi arvioimaan vaikuttavuuttaan ja tehokkaampia toimintamuotoja ministeriölle tärkeimmissä kansainvälisissä järjestöissä. Tämä aiheuttaa mm. henkilöiden sijoittamisesta aiheutuvia lisäkustannuksia.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjaston palveluja kehitetään kirjaston kokoelmia kartuttamalla ja toteuttamalla venäjänkielinen julkaisuohjelma Suomi-tietouden lisäämiseksi Suomen venäjänkielisen maahanmuuttajaväestön keskuudessa.

6.3.3 Menolaskelma

29.08 Kansainvälinen yhteistyö (1 000 euroa)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	15 313	15 518	10 821	11 491	10 991	10 891	10 891
Kehysehdotus	15 313	15 518	10 821	11 741	11 391	11 391	11 191
Ero				250	400	500	300

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
EU-puheenjohtajuus (29.08.25)	600	-	-	-
Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus (29.08.25)	-	100	-	-
Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin vuokrankorotus (29.08.22)	70	70	70	70

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2005)

	2006	2007	2008	2009
Suomi-koulut (29.08.25)	100	100	100	100
Kahdenvälisen yhteistyön näyttelyt ja hankkeet, ml. Aasia-toimenpiteet (29.08.25)	150	170	270	70
Opetusministeriön edustautumisen lisääminen kv. järjestöissä (29.08.25)	-	100	100	100
Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kehittämishankkeet (29.08.22)	-	30	30	30

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006-2009: perussuunnitelma

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
(milj. €)	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS
Perussuunnitelma	5 417,2	5 684,9	5 815,5	5 932,7	5 977,7	5 990,2	5 988,1
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	369,0	380,5	382,0	387,4	393,1	398,9	403,8
Pääluokka 29 yhteensä	5 786,2	6 065,4	6 197,4	6 320,1	6 370,7	6 389,1	6 391,9
Opetusministeriö	209,9	249,9	229,6	235,6	232,2	225,5	225,0
Kirkollisasiat	2,1	2,4	2,5	2,5	2,3	2,3	2,3
Opetushallitus	17,6	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4
Kansainvälinen yhteistyö	15,3	15,5	10,8	11,5	11,0	10,9	10,9
Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 244,7	1 298,6	1 322,9	1 347,5	1 367,5	1 376,9	1 370,4
Ammattikorkeakouluopetus	330,5	343,5	353,6	359,5	361,9	367,2	367,2
Yleissivistävä koulutus	1 782,8	1 843,4	1 900,2	1 904,5	1 900,0	1 909,5	1 889,1
Ammatillinen koulutus	523,6	557,8	575,8	581,3	584,4	593,4	593,8
Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	293,7	305,2	319,5	329,3	337,7	299,0	299,0
Opintotuki	733,4	738,1	749,5	779,9	780,7	784,6	790,5
Tiede	134,7	163,9	164,1	179,6	185,1	194,1	204,6
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	75,8	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7
Taide ja kulttuuri	125,3	144,1	163,7	177,8	190,8	202,1	210,7
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	188,7	188,0	185,1	183,9	182,4	181,0	178,9
Liikuntatoimi	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,6	1,6
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	83,9	88,2	89,4	94,0	99,3	104,6	109,8
Nuorisotyö	1,6	2,2	2,8	3,4	4,0	4,6	4,6
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	20,7	28,6	31,7	33,8	35,7	37,6	39,5

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2006-2009: kehusehdotus

(milj. €)	2003 TP	2004 TA+LTA:t	2005 TA	2006 TTS	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS
Kehusehdotus	5 417,2	5 684,9	5 815,5	6 188,8	6 292,4	6 394,8	6 418,1
<i>Arvio kehyyksen ulkopuolisista menoista</i>	369,0	380,5	382,0	387,4	393,1	398,9	403,8
Päälukokka 29 yhteensä	5 786,2	6 065,4	6 197,4	6 576,2	6 685,5	6 793,7	6 821,9
Opetusministeriö	209,9	249,9	229,6	264,2	262,2	257,1	257,6
Kirkollisasiat	2,1	2,4	2,5	2,5	2,3	2,3	2,3
Opetushallitus	17,6	18,4	18,4	18,4	19,1	18,8	18,8
Kansainvälinen yhteistyö	15,3	15,5	10,8	11,7	11,4	11,4	11,2
Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 244,7	1 298,6	1 322,9	1 462,0	1 490,8	1 505,2	1 500,6
Ammattikorkeakouluopetus	330,5	343,5	353,6	386,8	394,1	410,0	411,1
Yleissivistävä koulutus	1 782,8	1 843,4	1 900,2	1 925,4	1 939,4	1 983,2	1 964,1
Ammatillinen koulutus	523,6	557,8	575,8	593,1	603,3	619,2	620,9
Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	293,7	305,2	319,5	334,7	347,3	324,1	324,1
Opintotuki	733,4	738,1	749,5	792,9	793,7	799,1	806,5
Tiede	134,7	163,9	164,1	185,7	198,6	217,0	241,1
<i>Arvio kehyyksen ulkopuolisista menoista</i>	75,8	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7	75,7
Taide ja kulttuuri	125,3	144,1	163,7	205,7	223,4	239,5	251,4
<i>Arvio kehyyksen ulkopuolisista menoista</i>	188,7	188,0	185,1	183,9	182,4	181,0	178,9
Liikuntatoimi	1,9	1,9	1,9	2,3	2,7	3,2	3,7
<i>Arvio kehyyksen ulkopuolisista menoista</i>	83,9	88,2	89,4	94,0	99,3	104,6	109,8
Nuorisotyö	1,6	2,2	2,8	3,4	4,0	4,6	4,6
<i>Arvio kehyyksen ulkopuolisista menoista</i>	20,7	28,6	31,7	33,8	35,7	37,6	39,5

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti /Bokförsäljning

Yliopistopaino /Universitetstryckeriet

PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 /Berggatan 3)

00014 Helsingin Yliopisto /Helsingfors Universitet

puhelin (09) 7010 2363

faksi (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 952-442-860-1 (nid.)

ISBN 952-442-861-X (PDF)

ISSN 1458-8110